

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2007

Petra KOŠŤÁLOVÁ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Katedra sportů v přírodě

**Turistika v masivu Radhoště v mezích trvale
udržitelného rozvoje**

**Tourism in Radhošť massif in sustainable
development borders**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Jiří Šafránek

Zpracovala:

Petra Košťálová

SRPEN 2007

ABSTRAKT

Název práce:

Turistika v masivu Radhoště v mezích trvale udržitelného rozvoje

Cíl práce:

Hlavním cílem práce je zmapovat současný stav turistiky v masivu Radhoště a navrhnout akční plán udržitelného rozvoje turismu na tomto území na základě širokého spektra relevantních informací.

Metoda:

Při řešení byly využity zejména:

- výsledky vlastního terénního šetření a sběru dat
- konzultace s oslovenými externisty
- analýza dokumentů, písemných materiálů a internetových stránek
- výsledky vědecko-výzkumných projektů nejen na území CHKO Beskydy
- aplikace zkušeností od nás a ze zahraničí

Výsledky:

Z našeho šetření vyplývají tato zjištění:

- Návštěvnost v okolí Radhoště je nejtěsněji závislá na počasí, předpovědi počasí a na tom, zda jsou prázdniny, státní svátek nebo víkendový den
- Většina turistů je spokojena se současným stavem ochrany přírody, chyby shledávají v dostupnosti a podání informací a dopravě
- Většina turistů navštěvuje oblast osobními automobily, nejvíce turistů se po hřebeni pohybuje kolem poledne
- Místním lidem jde více o zachování rázu krajiny, kdežto lidé přijíždějící z větší dálky usilují o ochranu ovzduší a třídění odpadu
- Rozvoj turistiky se s ochranou přírody nevylučuje při respektování plánu managementu oblasti

Klíčová slova: turistika, Beskydy, Radhošť, ochrana životního prostředí, CHKO, trvale udržitelný rozvoj, indikátory kvality prostředí

ABSTRACT

Title:

Tourism in Radhošť massif in sustainable development borders

Aim:

This graduation paper should chart the actual state of the tourism near the Radhošť mountain and bring the concept of sustainable development of the tourism with respect to environmental protection

Method:

During the problem solving especially following methods have been used:

- results of own data collection and field survey
- tutorials with addressed external authorities
- analysis of documents, written materials and websites
- results of scientific researches from CHKO Beskydy as well as from outside
- application of experience from Czech Republic and from abroad

Results:

Following points result from our survey:

- visit rate is mostly dependent upon weather conditions, weather forecast and on the fact whether it is holiday, bank holiday, week day or week end
- tourists are mostly satisfied with the actual state of environmental protection, criticising mostly transport conditions and information availability
- the main part of tourists come by car, majority of tourist attend the ridge around noon
- local people prefer conservation of the landscape character while those coming from longer distance emphasize air protection and recycling
- development of tourism and environmental protection are not preclusive with respect to the area management plan

Key words:

Tourism, Beskydy mountains, Radhošť mountain, protected area, environmental protection, sustainable development, quality indicators

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.

Petra Košťálová

Touto cestou bych chtěla poděkovat PaedDr. Jiřímu Šafránkovi za odborné vedení práce, konzultace a praktické rady při řešení této problematiky. Dále děkuji Správě CHKO Beskydy a především Mgr. Jiřímu Lehkému za přístup k dokumentaci Správy týkající se turistiky a rovněž za konzultace a pomoc při organizování terénního šetření. Taktéž děkuji studentům Střední zemědělské školy Rožnov pod Radhoštěm, kteří pomáhali při zadávání dotazníků a sčítání turistů. V neposlední řadě děkuji Bc. Martinu Slezákovi za pomoc se statistickým zpracováním dat v databázovém programu MS Access a Ing. Janu Benschovi za úvod do teorie statistických metod. Bez spolupráce výše jmenovaných by tato práce nemohla vzniknout.

Svoluji k zapůjčení své diplomové práce ke studijním účelům.

Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovatелů, kteří musejí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení:	Číslo občanského průkazu:	Datum vypůjčení:	Poznámka:
-------------------	---------------------------	------------------	-----------

OBSAH

1 Úvod	12
2 Problém	14
2.1 Zdůvodnění, význam a potřeba práce	14
2.2 Rozdělení práce	14
3 Rozbor literatury	15
3.1 Trvale udržitelný rozvoj	15
3.1.1 Celosvětové cíle a principy trvale udržitelného rozvoje	15
3.1.2 Trvale udržitelný rozvoj v ČR	17
3.1.3 Polemika a vyvození obecného závěru	19
3.1.4 Aplikace do situace Beskyd	19
3.1.5 Trvale udržitelný turismus	20
3.2 Beskydy	21
3.2.1 CHKO Beskydy	21
3.2.2 Osídlení	23
3.3 Natura 2000	25
3.4 Turistika	27
3.4.1 Charakteristika	27
3.4.2 Turistika a příroda	27
3.4.3 Od minulosti k současnosti	28
3.4.4 Turistika v oblasti Radhoště	30
3.5 Stanovení únosnosti zatížení různých částí chráněného území a stanovení indikátorů jeho kvality	33
3.5.1 Přehled metodických přístupů k řešení problematiky únosného zatížení území	33
3.5.2 Shrnutí ke stanovení únosné kapacity	35
3.5.3 Stanovení indikátorů kvality prostředí	36
4 Cíle a úkoly práce	38
4.1 Cíle a úkoly práce	38
4.2 Výzkumné otázky	38
4.3 Hypotézy	39
4.4 Teoretické zdůvodnění	39

4.5	Rozsah platnosti	40
4.5.1	Vymezení	40
4.5.1.1	Územní rozsah	40
4.5.1.2	Časová platnost	40
4.5.2	Omezení	40
5	<i>Průběh zpracování a metodika práce</i>	40
5.1	Sběr dat	40
5.1.1	Teoretická část	41
5.1.2	Praktická část	42
5.1.2.1	Dotazníky	42
5.1.2.2	Návštěvnost	44
5.2	Popis použitých technik výzkumu	44
5.2.1	Metoda analýzy příčin	44
5.2.2	Wilcoxonův dvouvýběrový test	46
5.2.3	Test dobré shody (Chí-kvadrát test)	47
5.2.4	Spearmanův koeficient lineární korelace	48
5.2.5	Dotazník	50
5.2.5.1	Návratnost	51
5.2.5.2	Zásady pro tvorbu dotazníku	52
5.2.5.3	Forma otázek	53
5.2.5.4	Typy otázek dle funkce	53
5.2.5.5	Průvodní vysvětlení nebo dopis	54
5.2.5.6	Pilotní průzkum	55
5.2.6	Obsahová analýza	55
5.3	Zpracování dat	57
6	<i>Vyhodnocení Kvantitativních a kvalitativních dat o návštěvnosti – počty, časová a prostorová distribuce návštěvnosti, trendy v návštěvnosti, struktura návštěvníků</i>	58
6.1	Kvantitativní data	58
6.1.1	Souhrnná tabulka návštěvnosti ve sledovaných dnech	58
6.1.2	Průměrný denní počet turistů	60
6.1.3	Korelace návštěvnosti s různými faktory	60
6.1.3.1	Období školního roku versus období prázdnin	62
6.1.3.2	Víkend versus všední den	62
6.1.3.3	Skutečné počasí	63
6.1.3.4	Předpověď počasí	63

6.1.4	Návštěvnost v průběhu dne	64
6.1.5	Návštěvnost v den svátku sv. Cyrila a Metoděje	65
6.2	Kvalitativní data	65
6.2.1	Kvantitativní znaky pobytu návštěvníků v oblasti Radhoště	66
6.2.1.1	Délka pobytu	66
6.2.1.2	Ubytování	67
6.2.2	Doprava	68
6.2.2.1	Doprava a do Beskyd	68
6.2.2.2	Doprava v oblasti	69
6.2.2.3	Směr příchodu na Radhošť	71
6.2.2.4	Směr odchodu z Radhoště	72
6.2.2.5	Doprava na Pustevny	73
6.2.3	Charakter návštěvnosti	74
6.2.3.1	Pravidelnost návštěvnosti	74
6.2.3.2	Návštěvnost léto/zima	74
6.2.4	Kvalitativní znaky pobytu	76
6.2.4.1	Způsob trávení pobytu	76
6.2.4.2	Důvody pobytu	77
6.2.4.3	Spokojenost s pobytem	79
6.2.4.4	Hlavní aktivita v průběhu pobytu na Radhošti	81
6.2.4.5	Turistické trasy	82
6.2.5	Ekologicko-turistické otázky	83
6.2.5.1	Lanovka na Radhošť	83
6.2.5.2	Důsledky zimní turistiky pro turistiku letní	85
6.2.5.3	Cesta z Pusteven přes Radegast na Radhošť	87
6.2.6	Informace, informační tabule, informovanost	91
6.2.6.1	Celkový pohled na informační systém	91
6.2.6.2	Naučná stezka Radegast	94
6.2.7	Povědomí o oblasti z ekologického hlediska	95
6.2.8	Demografické údaje návštěvníků	99
7	Diskuze	102
7.1	Výsledky hypotéz	102
7.2	Navrhovaná řešení	103
8	závěr	105
9	Seznam příloh	107

9.1	Seznam grafů	107
9.2	Seznam obrazových příloh	107
10	<i>Seznam literatury</i>	120
10.1	Tištěné materiály	120
10.2	Elektronické zdroje	122

1 ÚVOD

Hory patří mezi nejvýznamnější území na Zemi. Horská území bývají díky své nedostupnosti mnohdy posledními „oázami“ přírodních ekosystémů málo dotčených činností člověka. Vysoký význam horských území pro ochranu kulturního a přírodního dědictví a trvale udržitelný rozvoj lidské populace byl již vícekrát shrnut. Jejich relativně velmi vysoká zachovalost a všestranný význam vedly k vyhlášení řady chráněných území po celém světě (*Messerli et Ives [eds.], 1997*), Českou Republiku nevyjímaje.

Horské oblasti patří svou zachovalostí a atraktivností celosvětově mezi krajinné typy nejvíce vyhledávané pro rekreaci a turismus. Vzhledem k tomu, že horské ekosystémy jsou zároveň velmi citlivé a zranitelné nevhodně realizovanou lidskou činností je patrné, že zde zákonitě dochází ke střetům mezi ochranou přírody a na jedné straně a snahou o rozvoj nejrůznějších lidských aktivit na straně druhé. Využití horských chráněných území pro aktivity turismu je přirozeně jedním z hlavních zájmů místních obyvatel, jednou z mála možností jak zde zajistit ekonomický rozvoj a prosperitu. (*Lama et Sattar 2002*)

Ještě v 19. století respektoval turistický ruch specifika horského prostředí a využíval místních podmínek. Časem se však staly populárními nejrůznější sportovní aktivity, jako např. cykloturistika na horských kolech, paragliding, skalní lezení apod. Nejen tyto populární sporty ale přivádějí do hor více lidí. V posledních desetiletích se stále více lidí vydává do hor proto, aby se odpoutali z měst a prožili příjemné chvíle obklopeni přírodou; charakter se obecně změnil z obyčejného „výletničení“ ve prospěch „trekkingu“. Ale čím více lidí hory navštěvuje, tím mají obecně nižší zážitek z přírody a z kontaktu s ní, protože se na vrcholky hor vyvezou lanovkou (*Kriesel et al. 2001*)

Ve druhé polovině 90. let je v řadě evropských chráněných území viditelný posun k udržitelným formám turismu, vyžadujícím budování minimální doplňkové infrastruktury a využívajícím v maximální míře charakteristiky a specifika jednotlivých území. S tím souvisí častější situování turistické infrastruktury na periferie či vně chráněných území. (*Neuman a kol. 2000*)

V Beskydech se situace v poslední době změnila podobným způsobem i když ne tak dramaticky. Po celých Beskydech se také pohybují cykloturisté na horských kolech

a z důvodu nedostatku cyklistických stezek se často pouštějí mimo ně a využívají běžné turistické cesty. Ty však ve většině případů nejsou pro horská kola vhodné a v mnoha oblastech dochází k viditelné erozi a drobným sesuvům půdy. Největší koncentrace turistů je v okolí vrcholů, na kterých stojí chaty nebo stánky s možností občerstvení. Pokud se však turisté nechovají k přírodě ohleduplně nebo převyšuje-li jejich počet únosnost území, je oblast trvale poškozena. Největšímu náporu turistů v letních měsících čelí Velký Javorník, Lysá hora a Radhošť. Práce se bude zabývat především masivem Radhoště. Na vrcholu Radhoště je přírodní rezervace, ve které žijí především ohrožené druhy brouků, je zde snaha o co největší klid. Krom toho na vrcholu stojí kaple zasvěcená Cyrilu a Metoději, která obzvláště v některých dnech přitahuje davy turistů. Výsledky průzkumu ukáží, jak (a zda vůbec) tyto dva na první pohled neslučitelné cíle mohou fungovat dohromady.

2 PROBLÉM

2.1 Zdůvodnění, význam a potřeba práce

Na území Beskyd se nachází velké množství cenných lokalit a druhů rostlin i živočichů významných z hlediska ochrany přírody. Tato oblast má bezesporu jedno z nejcennějších přírodních dědictví v rámci České Republiky a nalézají se zde také pozoruhodné krajinné segmenty. Systematická péče o tyto hodnoty znamená nemalý přínos pro oblast ochrany přírody a krajiny i z pohledu republiky. Tyto hodnoty jsou současně hlavním předpokladem udržení a rozvoje cestovního ruchu v oblasti Beskyd; ten je pak jedním ze základních zdrojů příjmů místních obyvatel. Je třeba stále hledat a nalézat taková řešení, která budou nejen vycházet vstříc projektům pro rozvoj turismu, ale budou také myslet na ochranu životního prostředí a krajiny v Beskydech.

Účelem práce je získat podrobný přehled o současné situaci a navrhnout opatření vhodná pro oblast masivu Radhoště. Bude se tak dít pomocí metod, popsaných dále a s využitím znalostí nabytých studiem odborné literatury.

Vzhledem k tomu, že v současné době jsou chystány v masivu Radhoště některé zásadní projekty, bude cílem i zaujmout postoj k těmto konkrétním projektům a navrhnout řešení, která mohou být projednávána při jednání příslušných orgánů. Výsledky této práce budou sloužit jednak jako poradní hlas při zavádění nových opatření, metody zde použité budou dále sloužit pro pravidelné monitorování naplňování cílů navržených opatření, která vycházejí z indikátorů kvality turismu. Práce bude k dispozici orgánům státní správy, místní samosprávy a také odborné i laické veřejnosti.

2.2 Rozdělení práce

Analytická část zahrnuje především rešerši literatury vztahující se k dané problematice. Především je třeba získat poznatky o způsobech územní, druhové a ekosystémové ochrany s přihlédnutím ke standardům ochrany přírody a krajiny na úrovni národní i evropské (Natura 2000). Též je třeba poznat, co přináší strategie udržitelného rozvoje v obecném kontextu i se zaměřením na udržitelný turismus.

V neposlední řadě bude třeba zjistit, jaké jsou současné trendy v turistice, jakou povahu má turistika v oblasti Beskyd a jaké jsou indikátory kvality turismu z různých pohledů.

Část metodologická se zabývá metodami použitými v následném výzkumu, zdůvodněním jejich použití, stejně jako výhodami a nevýhodami jejich použití v dané situaci. Tato část by měla poskytnout oporu pro případné další studie v této oblasti. Některé byly již použity na jiných územích, jejich validita je tedy ověřena, některé byly použity po konzultaci odborné literatury a odborníků na tuto oblast. Doporučuji také použití stejných metod při revizi zásahů a návrhu nových opatření v budoucnu.

Část praktická se zabývá jednak rozbořem míry návštěvnosti a to nejen sumárně, ale i co se týče rozložení návštěvnosti v průběhu dne, dále pak konkrétními otázkami, které byly položeny návštěvníkům při dotazování. Odpovědi jsou graficky zpracovány a je k nim přidán rozsáhlý komentář. Tato část je zakončena návrhy konkrétních opatření vhodných pro správu cenných lokalit, které nekolidují s limity území, naopak se snaží stavět na indikátorech trvale udržitelného rozvoje pro oblast ochrany přírody a krajiny.

Součástí práce jsou také přílohy, především fotografické a mapové.

3 ROZBOR LITERATURY

3.1 Trvale udržitelný rozvoj

Trvale udržitelný rozvoj je takovým způsobem ekonomického růstu, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Mezi hlavní cíle trvale udržitelného rozvoje patří zachování životního prostředí dalším generacím v co nejméně pozměněné podobě.

Evropský parlament definoval udržitelný rozvoj jako „zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace.“
(www.cs.wikipedia.org/wiki/Udržitelnost)

3.1.1 Celosvětové cíle a principy trvale udržitelného rozvoje

Jestliže vycházíme ze zjištění, že hospodářská úroveň globálního severu je založena na intenzivním využívání přírodních zdrojů a následném znečišťování, často i

destrukci mnohých ekosystémů, je třeba se obávat, že cesta zemí globálního jihu k podobnému stavu prosperity přinese ještě masivnější degradaci biosféry, než jaká probíhá dnes. A jelikož je jasné, že není možné ani účelné bránit chudým populacím v dosažení stejné míry úrovně života, jaká je ve vyspělých zemích standardem, mezi hlavní úkoly trvale udržitelného rozvoje patří zejména definovat koncepty, které by dokázaly omezit dopad lidské populace na životní prostředí (v podstatě snížit tzv. ekologickou stopu). (www.cs.wikipedia.org/wiki/Udržitelnost)

Nejznámější definice cílů trvale udržitelného rozvoje pochází přímo z WCED (Světová komise pro životní prostředí a rozvoj - World Commission on Environment and Development): „Trvale udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím.“ Zpráva WCED dále upřesňuje, že termínem „potřeby“ se myslí základní potřeby vždy těch nejchudších obyvatel planety. V opačném případě by se pojem potřeby mohl statisticky desintepretovat: ač by se globální stav mohl jevit relativně v pořádku, následky případné katastrofy by nejvýrazněji nesly nejchudší skupiny obyvatel (např. přímořské populace rozvojových států v případě výraznějšího stoupání hladin oceánů, kdy by se vyspělé země s tímto defektem dokázaly relativně úspěšně vyrovnat). V zásadě mezi takové potřeby lze počítat především dostatečné množství jídla, pitné vody, odpovídající přístřeší, základní úroveň lékařských a vzdělávacích služeb a kvalitní životní prostředí.

Heslem tohoto pojetí trvale udržitelného rozvoje se stal citát Antoina de Saint-Exupéry: „Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si ji vypůjčujeme od našich dětí.“

Zpráva WCED vidí jako jeden ze základních cílů trvalou ochranu genové rozmanitosti rostlinných a živočišných druhů a celých ekosystémů. To vychází z přesvědčení, že biologicky pestré prostředí je odolnější vůči náhlým krizím a po všech stránkách vykazuje vyšší schopnost regenerace. Mizení živočišných a rostlinných druhů zintenzivněné lidskou činností se nám tak může stát osudné (např. v případě infekční pandemie mezi nedostatečně diverzifikovanými hospodářskými zvířaty nebo rostlinami).

Pro sledování trvale udržitelného rozvoje vznikly tzv. indikátory trvale udržitelného rozvoje, což jsou ukazatele, které popisují chování lidské společnosti ve vztahu ke zdrojům, ochraně přírody a životního prostředí. Příkladem takových

indikátorů je např. podíl zvláště chráněných území na ploše státu, podíl elektrické energie získávané z obnovitelných zdrojů apod.

3.1.2 Trvale udržitelný rozvoj v ČR

Strategie trvale udržitelného rozvoje je v ČR definována v publikaci vydané vládou ČR v listopadu 2004 pod názvem Strategie udržitelného rozvoje České Republiky. Bohužel jsou v ní definovány pouze obecné cíle, které jsou v mnohém shodné s programovými cíli každé vlády. Většina cílů je definována vágně bez zřetelné provázanosti a především nikde není řečeno, jak hodlá vláda dané cíle naplňovat. Definované cíle jsou tyto:

- udržet stabilitu ekonomiky a zajistit její odolnost vůči negativním vlivům
- rozvíjet a všestranně podporovat ekonomiku založenou na znalostech a dovednostech a zvyšovat konkurenceschopnost průmyslu, zemědělství a služeb
- zajišťovat na území ČR dobrou kvalitu všech složek životního prostředí a fungování jejich základních vazeb a harmonické vztahy mezi ekosystémy, v nejvyšší ekonomicky a sociálně přijatelné míře uchovat přírodní bohatství ČR tak, aby mohlo být předáno příštím generacím, a zachovat a nesnižovat biologickou rozmanitost
- systematicky podporovat recyklaci, včetně stavebních hmot (snižující exploataci krajiny a spotřebu importovaných surovin)
- minimalizovat střety zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a kulturního dědictví, hmotného i nehmotného
- zajišťovat ochranu neobnovitelných přírodních zdrojů (včetně zemědělského půdního fondu)
- přispívat k řešení klíčových globálních problémů udržitelného rozvoje
- zachovat strategickou potravinovou soběstačnost ČR
- obhajovat a prosazovat národní zájmy ČR v rámci nejširších mezinárodních vztahů, významných mezinárodních organizací i v rámci bilaterálních vztahů
- dosáhnout splnění mezinárodních závazků ČR v oblasti udržitelného rozvoje
- udržet stabilní stav počtu obyvatel ČR a postupně zlepšovat jeho věkovou strukturu

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu
ústřední tělovýchovná knihovna
Josefa Martího 31, 162 52, Praha 6
DIČ: 001-00216208

- trvale snižovat nezaměstnanost na míru odpovídající ekonomicko-sociálnímu motivování lidí k zapojování do pracovních aktivit
- podporovat rozvoj lidských zdrojů a dosáhnout maximální sociální soudržnosti
- zajistit stálý růst úrovně vzdělanosti ve společnosti, včetně vzdělanosti v kultuře, a tím zajišťovat konkurenceschopnost české společnosti
- rozvíjet etické hodnot v souladu s evropskými kulturními tradicemi
- udržet vhodné formy rozmanitosti kultur, života venkova a aglomerací. Zajistit kulturní diverzitu a diverzitu životního stylu. Zajistit rovnoprávnost komunit, dosažitelnost služeb dle jejich rozdílných životních potřeb a priorit
- zpřístupňovat kulturu všem lidem zejména s ohledem na to, že kultura je základní součástí společnosti založené na znalostech a rozvojový faktor
- podporovat udržitelný rozvoj obcí a regionů
- podporovat rozvoj veřejných služeb a sociální infrastruktury
- umožňovat účast veřejnosti na rozhodování a tvorbě strategií ve věcech týkajících se udržitelného rozvoje a vytvářet co nejširší konsenzus při přechodu k udržitelnému rozvoji
- bránit posilování možností lobbistických a aktivistických skupin vydávat své partikulární zájmy za zájmy udržitelného rozvoje a takto odůvodněné je prosazovat proi zájmům celku
- zvyšovat efektivnosti výkonu a zlepšovat činnost veřejné správy v souladu s požadavky udržitelného rozvoje
- přijímat opatření při zajišťování vnější a vnitřní bezpečnosti, která by odrážela požadavky ochrany před mezinárodními konflikty a měnící se formy kriminality, včetně mezinárodního zločinu a zejména terorismu

Z výčtu cílů a jejich podání je zřejmé, že je velmi těžké je naplňovat bez toho, aniž by člověk věděl jak. To se ovšem ve vládním dokumentu nelze dočíst. Dočteme se, že se k tomuto úkolu má spojit vláda, zájmové skupiny i soukromá sféra, nikde však není jasně řečeno, co se bude pro udržitelný rozvoj doopravdy dělat.

Dále se v dokumentu lze dozvědět mnoho o HDP, jeho trendech růstu, možnostech zvyšování HDP, ale opět se nedozvíme jak zvyšovat ty složky HDP, které nejsou závislé čistě na objemu spotřeby, ale především na kvalitě zboží a služeb. Získáme opět

pouze povšechné informace. Stejně můžeme pokračovat do oblasti environmentální politiky, kde se opět definují silné a slabé stránky přístupu naší země k životnímu prostředí, nikde však není jasně řečeno, co vláda udělá pro zlepšení. Stejný přístup je i k sociální oblasti, vzdělávání atd. Pokud vláda nastiňuje nějaké kroky, pak pouze obecně, bez hlubšího ponoření se do problematiky.

Z daného dokumentu můžeme učinit závěr, že vláda má zájem na udržitelném rozvoji, hodlá se o něj snažit v mnoha oblastech, není však jasné, jakými kroky. Není to tedy jasné z dokumentu, který je oficiálním prohlášením a má být používán jako nástrojem pro zlepšování stavu naší země v rámci udržitelného rozvoje. Budeme-li se chtít dozvědět o konkrétních krocích více, budeme se muset podívat přímo do dané oblasti a poučit se z místních dokumentů.

3.1.3 Polemika a vyvození obecného závěru

Skeptici trvale udržitelného rozvoje uvádějí, že nekonečný ekonomický růst není možný na konečné planetě, že kapacitní omezení Země předurčuje limit jakékoliv materiální aktivity. Termín samotný je podle nich vnitřně rozporný. Udržitelný rozvoj ve skutečnosti neznamena nic víc, než ekologicky citlivější růst, čili poněkud reformovaný status quo.

Zastánci naopak argumentují, že rozvojem je možno rozumět kvalitativní přírůstek. Pak růst znamená „více“, kdežto rozvoj znamená „lépe.“ Kvalita života, ne materiální životní úroveň, by měla být naším cílem. Žít lépe, ne rychleji. Násobení hodnot, ne věcí. Jsme-li schopní odstoupit od dogmatu, že jediné bohatství je to materiální, pak je možno hovořit o rozvoji, pokud se zlepšují indikátory kvality života.

3.1.4 Aplikace do situace Beskyd

Tento druhý pohled jsem přijala jako východisko pro hledání cest rozvoje turistiky v oblasti Radhoště. Tedy ne nutně jak přitáhnout stále více a více turistů, ale najít způsob, jak jim návštěvu zde obohatit a zpestřit. Aby potom bylo následně možno říci, že se turistika zde zkvalitnila, ne rozvinula co do objemu.

3.1.5 Trvale udržitelný turismus

Udržitelný turismus je aplikace zásad udržitelného rozvoje do oblasti turistiky. Společně s ekoturistikou, (která má podobné cíle, jen je zaměřena ještě více na ekologii a méně na zachování regionálních hodnot), je trvale udržitelný turismus jednou z nejrychleji se rozvíjejících forem turistiky.

V roce 2002 se v polském městě Suchá Beskidzka uskutečnila mezinárodní pracovní konference zaměstnanců státní ochrany přírody, nevládních organizací a dalších orgánů na téma Turismus v horských oblastech. Z konference vzešla následující doporučení, aplikovatelná do jakýchkoliv hor:

- zásady trvale udržitelného turismu lze úspěšně provádět a plánovat pouze v dlouhodobých časových horizontech, krátkodobé plány nemají efekt a nesplňují definici trvalé udržitelnosti
- je zapotřebí zahrnout do celého procesu více lidí, zaměstnat ty, kteří mají zájem tuto problematiku řešit a podílet se na rozhodovacím procesu, a to jak na úrovni lokální, tak i národní a mezinárodní - nedostatek kapacit obecně je velkým problémem
- dobrých výsledků při spolupráci všech zainteresovaných subjektů lze dosáhnout podporou drobných pilotních studií a propagací dosažených závěrů na veřejnosti, aby bylo na příkladech ukázáno, jak funguje trvale udržitelný rozvoj v praxi
- nezbytnou součástí jakékoliv spolupráce i v tom nejmenším měřítku je výměna informací, a to jak jejich poskytování, tak i získávání, neboť informovanost je součástí zvyšování veřejného povědomí o dané problematice a také výchovy
- potřeba vzniku a používání indikátorů udržitelného turismu a monitorovacích systémů zejména k hodnocení nosné kapacity území
- základem by měla být internalizace externích nákladů na turistické aktivity, což se projeví konečnou cenou služby či produktu, která zahrnuje náklady na spotřebované přírodní zdroje – pomoci by mohly regionální dohody o spolupráci mezi jednotlivými poskytovateli služeb apod.

- finanční podpory na vývoj instrukcí k zavádění ekologicky šetrné infrastruktury v daném území (naučné stezky, ale také čistírny odpadních vod v obcích, nakládání s odpady, plynofikace apod.). K takovým činnostem by měla být vhodná sociální a ekonomická motivace a stimuly
- principy trvale udržitelného turismu by se měly stát součástí dopravního vybavení v daném území, turisté i turističtí operátoři by měli být podporováni ve využívání ekologicky šetrných dopravních prostředků.

(Staňková 2002)

Některé z bodů zmíněných v oblasti dobře fungují – například zahrnutí odborníků do jednání o investicích nebo otevřenost při komunikaci s občany a možnost občanů dostat se k informacím o chystaných projektech. Zároveň však kongres poukázal na fakt, že mnohé oblasti (včetně CHKO Beskydy) nejsou zatím dostatečně schopny zahrnout náklady na obnovu přírody a čerpání zdrojů do cen služeb. Stejně tak je nedostatečná propagace místních výrobků, které jsou slabé na konkurenčním trhu. Je nutné podpořit tradiční způsoby výroby a zpracování určitých surovin a materiálů, společně se zachováním tradičních znalostí a zvyklostí místních obyvatel. Také pobídky ve smyslu investování do šetrných dopravních prostředků jsou zatím slabé. Návrhy jak zlepšit alespoň propagaci místních výrobků se budeme zabývat v návrhové části.

3.2 Beskydy

3.2.1 CHKO Beskydy

Chráněná krajinná oblast Beskydy se nachází ve východní části České republiky v Moravskoslezském a Zlínském kraji při hranici se Slovenskou republikou. Byla vyhlášena ministerstvem kultury ČSR výnosem č.j. 5373/73 ze dne 5.3.1973 CHKO zabírá 26 úplných a části dalších 51 katastrálních území. Výměra podle zřizovacího výnosu činí 1160 km². Správa CHKO sídlí v Rožnově pod Radhoštěm.

Z hlediska regionální geologie leží CHKO ve Vnějších Západních Karpatech, ve vnějším flyšovém pásmu. Složitá geologická stavba Vnějších Západních Karpat na území CHKO vznikla v několika fázích alpínské orogeneze. Je to důsledek kolize africké a eurasijské desky na konci křídý a na začátku terciéru. Dno oceánu Tethys bylo vyzdviženo, flyšové usazeniny na jeho dně zvrásněny a v miocénu jako bezkořenné

příkrovy od J až JV přesunuty přes autochton Českého masívu. Z hlediska složení se flyš vyznačuje mnohonásobným rytmickým střádáním vrstev jílovců, prachovců, pískovců a slepenců.

Rozsáhlé porušení horninových masívů dosvědčuje velký počet pseudokrasových jevů (propastí, jeskyní, zdvojených hřbetů). V CHKO je v současné době registrováno 28 pseudokrasových propastí a jeskyň. Ve svahovinách jsou četné sesuvy. Na území CHKO se nachází kolem 300 území postižených svahovými deformacemi.

Potenciální přirozenou vegetaci území CHKO Beskydy tvoří převážně listnaté a smíšené lesy, v menší míře lesy jehličnaté. V současnosti na území CHKO Beskydy plošně převažuje les nad vegetací nelesní. Převládají kulturní porosty, které jsou ochuzené nebo změněné následkem dlouhodobého pěstování smrkových monokultur. Smrk byl vysazován často mimo oblast svého přirozeného rozšíření, což znamená, že se smrkovými porosty se můžeme setkat i v nadmořských výškách pod 400m. Náhradní nelesní vegetace je tvořena mozaikou lučních, pastevních a mokřadních společenstev. Jejím nejrozšířenějším typem bývaly pastviny. V důsledku úpadku pastevectví od 19. století jich postupně ubývá. Zpravidla byly zalesňovány nebo přeměněny na louky.

Pastva, často kombinovaná s kosením, vypalováním nebo klučením keřů byla nejdůležitějším faktorem, který formoval vegetaci pastvin. Takovýto způsob obhospodařování vedl ke vzniku rozmanitých pastvinných a lučních porostů.

Šíření živočichů ovlivňuje přímá návaznost horstev CHKO Beskydy na západoslovenské pohoří. Vzhledem k charakteru území převažují v CHKO Beskydy horské lesy, které poskytují útočiště mnoha druhům obratlovců. Nejnápadnější jsou ptáci a velcí savci.

Ptáci jsou v CHKO velmi početní, z hlediska ochrany jsou samostatnou kapitolou dravci. Žije zde několik ohrožených druhů jako například včelojed lesní, ostříž lesní i jestřáb lesní. Vzácně hnízdí i krahujec obecný. Jedním z nejvzácnějších ptáků beskydských hor je tetřev hlušec. Zatímco v 19. století byly Západní Beskydy známy jako nejbohatší tetřeví oblast, vlivem intenzifikace lesního hospodářství v 50.-70. letech 20. století z většiny lokalit tetřevi vymizeli a jejich počet je odhadován na několik jedinců.

Na rozsáhlejších horských a podhorských loukách v řídké osídleném prostředí žije chřástal polní. Moravskoslezské Beskydy patří k nejvýznamnějším oblastem jeho

výskytu v rámci České republiky. Ze vzácných drobných savců zde najdeme rejska horského, myšivku horskou a hraboše mokřadního. Tito všichni stejně jako plch lesní a plch velký jsou pozůstatky období zalednění. (*Jaskula a kol. 2004*)

Unikátní součástí horské přírody je beskydský pseudokras s největšími jeskynními systémy Cyrilkou, Kněhyňskou jeskyní a Ondrášovými dírami. V těchto i dalších méně známých jeskyních pravidelně zimují letouni, nejčastěji netopýr velký a vrápenec malý.

Do konce 19. století byly i v Západních Beskydech prakticky zcela vyhubeny naše největší šelmy – medvěd hnědý, vlk a rys ostrovid. Jen díky tomu, že jsou pohoří CHKO Beskydy souvislou součástí Vnějších Západních Karpat, došlo při vzrůstu populací těchto šelem na Slovensku k jejich postupnému návratu na Moravu a do Slezska. Od 80. let 20. století se v Moravskoslezských Beskydech udržuje poměrně stabilizovaná rysí populace o počtu 15 – 20 jedinců, která se pravidelně rozmnožuje. Od r. 1973 je každoročně zaznamenána přítomnost medvědů a několikrát i jejich přezimování. Většinou se jedná o mladé medvědy nebo medvědice s mládřaty, kteří se zpravidla zdržují v horských lesích kolem moravkoslovenské hranice. V roce 2000 se zde pohybovalo 4 – 5 medvědů. Od roku 1994 žijí v severovýchodní části Moravskoslezských Beskyd trvale vlci a téměř každoročně vyvádějí mládřata. Otazníkem zůstává přítomnost kočky divoké. Naposledy byla ulovena v roce 1972 na Vsetínsku, avšak od té doby nebyla v této oblasti potvrzena.

Aktuální přehled zvláště chráněných druhů živočichů, podle zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny a prováděcí vyhláška č. 395/92 Sb. v CHKO Beskydy, zahrnuje 11 kriticky ohrožených druhů, 37 silně ohrožených druhů a 32 ohrožených druhů. Tento výčet není konečný a mění se v závislosti na mnoha faktorech, stejně jako celý ekosystém.

3.2.2 Osídlení

Podle archeologických dokladů spadá nejstarší osídlení dnešního území CHKO Beskydy do neolitu, kdy v části podhůří sídlil lid s volutovou keramikou. Následuje přibližně tisíciletí přerýv, z nějž existují pouze náznaky o částečném osídlení keltském. Poslední fází je osídlení populací slovanských kmenů, ovšem sporadické až do 13. – 14. století.

První rozsáhlejší osídlení Beskyd se šířilo ve 13. – 14. století do podhůří a nižších údolních poloh. Vznikaly vesničky v údolích, sále výše proti proudu řek Olše, Ostravice, Morávky, Bečvy a dalších. Druhá vlna kolonizace byla ve znamení valašských kolonistů, kteří vtiskli na celá staletí beskydské krajině její neopakovatelný ráz a kolorit. Další kolonizační vlny pak probíhaly hlavně v 16. a 17. století, kdy kolonizace směřovala do horských údolí a pasek, a doznívaly ještě v 18. století. Místy i ve století následujícím vznikaly v horách nové osady. Osídlování hor v 16. a 17. století mělo příčinu jak ve vzrůstajícím počtu obyvatel, tak v pozdějším růstu feudálního útisku a robotních povinností nevolníků. V 17. století už existovala většina dnes známých obcí. Sekundární osídlování hor probíhalo formou pasekářské kolonizace. Ta dramaticky zasáhla do zbytků původních biotopů – porost byl klučen a žďářen.

Do nových horských sídel odcházelo jednak nezámožné místní české obyvatelstvo z údolních částí moravského Valašska, jednak cizí osadníci z blízkých i vzdálenějších moravských, slezských, slovenských a polských obcí. Určující charakter měla valašská kolonizace od 15. století.

Při formování regionu, jehož hlavní etapou bylo 17. a 18. století, se uplatnily dvě sféry lidové kultury – domácí česká, respektive moravská, a tzv. karpatská kultura. Vrchnost nejen z ekonomických příčin, ale také z bezpečnostních důvodů – jednalo se o hraniční oblast – podporovala po r. 1690 zalidnění hor. Spory o hranici byly vedeny na více místech Západních Beskyd. Jedny z nejdramatičtějších proběhly v Javorníkách, kde si Slováci osvojili kotáry až po Bečvu, moravští valaši zase po hřbet Javorníků.

V horách bylo při příchodu Valachů mnoho přírodních pastvin čili „paší“, jak je dříve nazývali. Bohatší ležely na úpatích hor, kde bývaly provozovány salaše kravské, na horských pastvinách ovčí a kozí. Pro získávání dalších pastvin byly mýceny lesy. Každá obec měla vlastní salaš, někdy i několik. Velký počet jich býval na Vsacku u Nového Hrozenkova, na Radhošti i jinde. Salaše bývaly umísťovány obvykle nahodile ve výškách od 400 do 1000 m n. m., nejčastěji kolem 600 m n. m.

Označení „valach“ přešlo z označení etnického na salašnické pastevce jakékoliv národnosti a posléze na všechny hospodáře, chovatele salašnického dobytka nebo chovající salašnickým způsobem. Tak se mění valach – pastýř v období od konce 16. do pol. 18. století na označení salašnického hospodáře z horské vsi. Od pol. 18. století

probíhá stabilizace pojmu Valach ve smyslu obyvatele moravského etnografického regionu.

Polovina 19. století byla ve znamení „modernizace“ lesního hospodářství podle německého vzoru. Zejména v 70. letech byly vyháněni pasekáři z hor, aby mohly být spojovány panské revíry. Kdo se nevykázal vlastnickými listinami, byl bez milosti vyhnán, na dříve zkulturněných pozemcích byl vysázen smrk. Úpadek chovu ovcí působila, stejně jako dnes, konkurence australské vlny.

Další zbídačování obyvatelstva vedlo k masové emigraci zejména do Ameriky, která pokračovala ještě za první republiky. Původní ráz krajiny se vytrácel a definitivní ránu zasadila doba komunistické totality, kdy rozvoj průmyslu, dopravy, sídelních útvarů, architektury, masové turistiky, chalupaření, chataření atd. v relativně krátkém období likvidoval plody několikasetletého úsilí a práce předků. Přesto je území CHKO Beskydy stále ještě klenotem, přetaveným specifickou lidovou kulturou Valašska a Těšínska do nezaměnitelné, neopakovatelné a jedinečné podoby. (*Jaskula a kol. 2004*)

Zažité názory na lesní hospodaření se jen pomalu sbližují s odlišnými požadavky ochrany přírody. Rovněž slibně se rozvíjející zvláštní péče o nelesní chráněná území někdy naráží na nepochopení vlastníků. Ač bylo pastevectví v Beskydech kdysi hlavním zdrojem obživy, dnes se sem vrací jen velmi obtížně. Proto vznikají projekty (jako např. „Pasme ovce, Valaši“), které by měly usnadnit místním hospodářům začátky při zakládání stáda. Pastevectví ovcí je novou nadějí pro nyní opuštěné louky, meze i místa sjezdových tratí. (*Ondruch 2002*)

Správa CHKO usiluje o prosazení komplexní obnovy vybraných říček a řek, u kterých by se postupně mohly obnovit ekosystémy divočících toků. V řadě případů negativa spojená s realizací záměrů cestovního ruchu převyšují obecné hodnoty estetické i přírodovědné. (*Jaskula a kol. 2004*)

3.3 Natura 2000

Příchodem projektu Natura 2000 se zpřísní některá opatření v oblasti Beskyd, která CHKO jako taková nemá nebo ne v takové míře. Proto je dobré poznat, co Natura 2000 přináší, aby nedošlo ke střetu mezi námi navrhovanými opatřeními s tímto projektem.

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu. je založena na principu ochrany nejceněnějších území, kde se vyskytují vybrané druhy rostlin a živočichů a typy přírodních stanovišť evropského významu, jmenovitě uvedené v přílohách následujících směrnic:

- Směrnice Rady 79/409/EHS z 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků, v platném znění
- Směrnice Rady 92/43/EHS z 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, v platném znění

(www.natura2000.cz)

Vytvoření soustavy Natura 2000 vyplývá z povinnosti všech členských zemí Evropské unie sladit národní legislativu s právními předpisy EU

Lokality soustavy Natura byly a jsou postupně vyhlášovány procesem zahrnujícím Evropskou komisi a přímým procesem, bez schválení Evropské komise. V současné době je v České Republice schváleno 863 evropsky významných lokalit. Jednou z nich se stala i lokalita Beskydy. Některé lokality slouží k ochraně „naturových“ rostlin, další k ochraně zvířat, jiné chrání stanoviště a některé všechny složky. Lokality jsou různé velké – podle toho, co chrání.

CHKO Beskydy se stalo součástí soustavy Natura 2000 hned při vstupu do EU, tedy v roce 2004. Na celém území Chráněné krajinné oblasti Beskydy je vyhlášena evropsky významná lokalita Beskydy. Je právě jednou z lokalit, které chrání zároveň zvířata, rostliny i stanoviště. A díky tomu, že chrání také velké šelmy, je jednou z největších evropsky významných oblastí v České Republice.

Hlavní rozdíl mezi ochranou typu CHKO a soustavou Natura 2000 je ten, že Natura 2000 chrání druhy a stanoviště významné z evropského hlediska. Mohou to být tedy i druhy a místa u nás běžná, ale z Evropského hlediska významná. CHKO Beskydy se z velké části překrývá s se vzniklým naturovým územím „Beskydy“, nově však přibývá ochrana pastevectví jako způsobu obhospodařování krajiny. Též ochrana vlka se může jevit z pohledu hospodářů jako problematická, ale v evropském kontextu je důležitá. (Turoňová 2000)

Cílem soustavy Natura 2000 je však nejen ochrana ohrožených druhů rostlin, živočichů a přírodních stanovišť, ale také sladění zájmů ochrany přírody s šetrným hospodařením na vybraných lokalitách. Turistika a rozvoj turismu patří mezi způsoby hospodaření a nakládání s krajinou, proto je nutné brát zájmy této soustavy v úvahu při pozdějších návrzích některých opatření. Jedná se především o nevstupování do míst ptačích oblastí v období hnízdění ptáků, šetrné nakládání se zdroji, které jsou domovem některých chráněných druhů (voda v potocích, keře, vzrostlá tráva) a snahu o návrat způsobu hospodaření, který byl v oblasti přirozený. V oblasti Beskyd tedy pastevectví ovcí a zaměření na tradiční řemesla. Toto vše bude třeba zahrnout do navrhovaného plánu a zajistit, aby cíle ochrany přírody v rámci Natura 2000 nekolidovaly s návrhy, které stanovíme.

3.4 Turistika

3.4.1 Charakteristika

Pěší turistika je nejrozšířenější druh turistiky, využívá chůze jako nejpřirozenějšího pohybu převážně v přírodním prostředí, je nenáročná z hlediska speciálních dovedností a vybavení. Všechny formy pěší turistiky jsou vhodné pro rekreaci nejrozličnějších skupin populace. Pěší turistiku lze využívat ve školách a všech dalších organizacích mládeže. (Neuman 2000)

Cyklistika a všechny další způsoby využívání kola zažívají rozvoj v souvislosti s potřebou dnešního člověka vracet se do přírody. Jízdní kolo nabízí aktivní pohyb a oproti chůzi zvyšuje naši mobilitu a zároveň umožňuje poměrně intenzivní vnímání okolního prostředí. Jízda na kole má výrazný pozitivní vliv na zdraví člověka a nenarušuje životní prostředí. Pro turistické využití kola se běžně používá termín cykloturistika. Při ní je významná kulturně poznávací činnost, která ji odlišuje od rekreačních i sportovních forem využívání kola. (Neuman 2000)

3.4.2 Turistika a příroda

Přírodu bychom měli chránit abychom zachovali její velké hodnoty. Máme dědičnou zodpovědnost zachovat potomkům přírodu v původním stavu - není naše, byla nám zapůjčena. Musíme uznat práva celé přírody – různých druhů, ekosystémů, živých

organismů – na vlastní existenci (Neuman 2000)). K tomuto se váže stará indiánská legenda. Indiáni kmene Irokézů kdysi nabádali lidi, aby se starali o blaho budoucí sedmé generace tak, jako o blaho vlastní. (Velký zákon irokézké konfederace říká: „Musíme ve všech svých úvahách brát ohled na následky našich rozhodnutí na následujících sedm generací.“) Člověk požehnaný velmi dlouhým životem se může dožít maximálně své sedmé generace. Představa těchto generací je snazší, než představa generací daleko do nekonečna, a proto slouží jakožto praktická pomůcka při rozhodovacím procesu. Tato pomůcka apeluje nejenom na rozum, ale i srdce, a proto se stala jedním z poutavých hesel hnutí za udržitelnost.

(www.cs.wikipedia.org/wiki/Udržitelnost)

Naše nejkrásnější zážitky, které si neseme v paměťových představách celým životem, jsou tak či onak spojeny s přírodou. Krása přírody a přirozená krása předmětů a jevů v přírodě ovlivňuje člověka složitým způsobem už od narození – formuje se schopnost hodnotit krásu a krásno co do formy i obsahu. Příroda je zde také pro inspiraci.

Člověk je tvor přírodní, přírodní prostředí mu dává smysl a řád. Vytvoření smyslů, rozumové dokonalosti a rozvoj sociálních schopností, to vše bylo závislé na těsném kontaktu s přírodou. Dobré vztahy k přírodě a jejím zdrojům jsou základem lidského zdraví, výkonnosti a životní radosti. Nerespektování těchto vztahů vede ke škodám a nakonec ke zničení přírody i člověka.

Příroda poskytuje krom jiného i materiální dobrodiní – rostlinstvo, živočišstvo. Vyplácí se také chránit přírodu z ekonomické stránky – řada vědních oborů může dosud čerpat vzory a principy dokonalého využívání energie, materiálů a bohatosti tvarů. (Neuman 2000)

3.4.3 Od minulosti k současnosti

Současná podoba turistiky v Beskydech kopíruje celosvětové trendy v turistice tak, jak jsou popisovány na <http://en.wikipedia.org/wiki/Touristic>

Kořeny turismu bychom měli hledat v poutních cestách. Jak je popisováno v Cateburských povídkách, cesta byla pro poutníky svým způsobem odpočinek i možnost k zamyšlení a rozjímání. Stejně tak v poutnictví můžeme najít kořeny sbírání upomínkových předmětů, resp. přinášení si předmětů z cest. Poutnictví v dnešní době je

stále důležité a ač Radhošť není klasické poutní místo, každoroční pouť na svátek Cyrila a Metoděje ukazuje, že novodobé formy poutnictví mají lidem stále co říci.

V průběhu 17. století lidé došli k poznání, že během života je třeba podniknout alespoň jednu Velkou pouť. Dnešní několikadenní až několikátýdenní cesty do zahraničí i po domácích oblastech pramení právě z této touhy oprostit se od všedních starostí, odhodit břemeno každodennosti a vydat se pouze s tím nejnutnějším na pouť. Náзор na to, co je tím nejnutnějším se v průběhu století měnil, ale i dnes znamená turistika dobrovolnou ztrátu komfortu a vydání se na cestu jen s některými z věcí, na které jsme běžně zvyklí.

Cestování ve volném čase vzniklo pravděpodobně ve Velké Británii v 19. století a za jeho průkopníka je považován Thomas Cook, který v roce 1841 zorganizoval první turistickou výpravu v historii. Turisté jeli vlakem z Leicesteru do Loughborough, zúčastnili se přednášky o železnici a Cook dostal podíl z vybraného vstupného. Nadšen úspěchem Cook uspořádal podobnou výpravu na Celosvětovou výstavu a i tato výprava měla úspěch. Jeho příkladu si všimli další (Dean and Dawson, Polytechnic Touring Association) a turismus ve volném čase se začal rozvíjet. Po další století však byla turistika pouze pro bohaté, kteří měli volný čas a zároveň se zajímali o kulturu a techniku. Až ve 20. století se začínají rozvíjet místa pro trávení dovolených na jednom místě, s možností krátkých exkurzí do okolí. Průkopníky tohoto způsobu trávení dovolených jsou Butlins a Pontins, dodnes nejznámější rezorty pro volný čas. Nej hustší síť takovýchto „táborů“ je ve Velké Británii, ale jejich obliba se rozšířila i do jiných částí světa. Podle jejich modelu vznikaly později i u nás kempy a autokempy jako místa nejen pro nejnutnější ubytování, ale i pro trávení volného času. Proto v původně jednoduchých kempech začala vznikat hřiště, bazény, minigolfová hřiště a další atrakce, až kempy získaly svou dnešní obvyklou podobu.

Plážová turistika, tak jak ji známe dnes, začala fungovat až po 2.světové válce. Konkrétně první turistický zájezd na Palma de Mallorca by zorganizován v roce 1952, o dva roky později na Costa Bravu, Sardiinii a Minorcu. Tento rozvoj souvisel se stoupající životní úrovní ve Velké Británii a s možností využití letadla jako dopravního prostředku pro běžné (byť stále pouze ty bohaté) občany. Spolu s výběrem nových turistických destinací nastal rozmach stavby hotelů a rekreačních zařízení v přímořských letoviscích, tato místa poznala možnost obživy z cestovního ruchu.

V poslední době se rozvíjí udržitelný turismus, s tím, jak si lidé začínají více a více uvědomovat, že pouze nárůst objemu lidí bez dobře promyšlené nabídky aktivit přispívá k ničení přírodního prostředí. Důraz je více kladen na kvalitu prožitku, na konkrétní aktivity, než pouze na přilákání většího množství lidí. Udržitelný turismus se v posledních letech rozvíjí obzvláště v zemích, jejichž hrubý domácí produkt silně roste a jejichž obyvatelé žádají ve větší míře kvalitní služby, za které jsou ochotni zaplatit více než dříve.

Podle Světové Turistické Organizace (World Tourism Organization – UNWTO) lze očekávat v budoucnu konstantní růst turistiky kolem 4% ročně. Do roku 2020 by měla Evropa zůstat nejpopulárnější turistickou destinací, ale její oblíbenost se bude postupně snižovat, nahrazována bude především Asijskými zeměmi. Lze očekávat, že i nadále bude platit model, podle kterého země s největšími objemy HDP a výdaji na osobu budou největšími konzumenty turismu. Se stále se nelepším stavem životního prostředí na planetě bude přibývat zastánců udržitelného turismu, lidé budou více jezdit poznávat speciality jednotlivých oblastí a budou náročnější na služby, které budou očekávat. Toto by mělo být výzvou pro regiony, aby připravily kvalitní aktivity a prezentace oblastí, protože v této oblasti se dá očekávat silná konkurence. Prezentovat se bude především skrze Internet, bude tedy velký tlak nejen na množství informací, ale i kvalitu jejich podání. V tomto ohledu některé naše turistické oblasti stále zaostávají, Beskydy mezi ně bohužel též patří, tato oblast je pro instituce i soukromé osoby prostorem ke zlepšení.

3.4.4 Turistika v oblasti Radhoště

Pojem turistika je v této oblasti od svého počátku spojován s Pohorskou jednotou Radhošť. Následující informace vycházejí ze zdroje <http://www.frenstat.info/pjr.htm>

Jednota vznikla jako první český turistický a sportovní spolek v tehdejších zemích Rakousko-Uherska v r. 1884, zároveň se stala nositelem jak společenského, tak i technického pokroku a vzdělanosti, pozitivně ovlivnila rozvoj v oblasti působení a okolí. Její počátky jsou spojeny se jménem PhMr. Štěpána Ježíška a JUDr. Eduarda Parmy - jejího dlouholetého předsedy (1886 - 1921). V roce svého založení má PJR 242 členů a první odbory v blízkém regionu. Své počáteční úsilí PJR zaměřuje v letech 1885 - 1886 na příměstskou část Horečky, kde staví vyhlídky Milá domovina a Libušínka,

zároveň buduje a označuje turistické chodníky. Zakoupením pozemku na Pustevnách v r. 1886 byl dán počátek dlouholetého budování turistických objektů a zařízení PJR v oblasti Radhošťských Beskyd.

První turistická útulna s názvem Krčma byla na Pustevnách postavena v r. 1891, o tři roky později byla postavena rozhledna Cyrilka, nacházející se v Blízkosti Pusteven při cestě k Radegastu. V roce 1894 byla postavena útulna Šumná, též na Pustevnách. Důležitým rokem je rok 1897, kdy byla započata stavba známých chalup Maměnka a Libušín podle nákresů Dušana Jurkoviče. Tyto chalupy jsou velmi známé a na Pustevny jezdí jen kvůli nim mnoho turistů. Obě chalupy byly otevřeny v roce 1899, od té doby poskytují Pustevny prostor k ubytování již ve čtyřech chalupách s jednou jídelnou (Libušín).

Dalším milníkem v turistice v této oblasti byl rok 1911, kdy byla po dvouleté práci dokončena Knížecí turistická cesta z Velké Ráztoky na Pustevny. Náklad 40 000 K hradilo arcibiskupství, jehož územím cesta vede. Je dlouhá 6km, stoupá se sklonem 8% a v dnešní době vede ve stále stejných místech, jako vedla cesta původní.

Sportovní událostí byly mezinárodní lyžařské závody, které se na Pustevnách konaly 12.-15. ledna 1928. Byly upraveny závodní tratě a postaven „vzorný můstek pro skok“. Ve stejném roce byla zrekonstruována Knížecí cesta i cesta vedoucí z Pusteven na Radhošť.

Danou výstavbou získaly Pustevny svou osobitou a na dlouhá léta konečnou podobu, tuto spoluutvářeli mimo jiných architekt Dušan Jurkovič a malíř Mikoláš Aleš. (viz obr. 1, 2, 3)

V letech 1921 – 1940 probíhala intenzivní výstavba sportovišť na Pustevnách, v jejímž rámci byly postaveny: lyžařské běžecké tratě, skokanský můstek, sánkařská dráha, sjezdové tratě a především v roce 1940 lanová dráha Ráztoka – Pustevny. Všechny investice financovala a realizovala Pohorská jednota Radhošť pod záštitou Českého svazu lyžařů. Obzvlášť posledně jmenovaná stavba zásadním způsobem ovlivnila charakter turistiky v následujících letech i desetiletích. Lanová dráha stojí ve stejných místech dodnes a v dnešní době je to vedle pěší chůze (případně jízdy na kole) jediná další varianta přístupu z Frenštátské strany hřebene.

Sousoší Cyrila a Metoděje (obr. 4) bylo na Radhošť instalováno v roce 1931 stejně jako socha Radegasta (obr. 5) – obě daroval sochař Albín Polášek a krom drobných

oprav mají dnes svou původní podobu. Socha Radegasta byla sice v roce 2002 vyrobena znovu, ale podle původního modelu a současná podoba se od původní nijak neliší.

Činnost PJR byla násilně ukončena v roce 1950, nezanikla však turistika jako taková. Pokračovala dále v rámci Klubu českých turistů a Československé obce Sokolské s využitím infrastruktury, která byla do té doby postavena. PJR obnovila svoji činnost v roce 1990 a od té doby hraje opět důležitou úlohu při organizování turistických aktivit v oblasti Radhoště. Pořádá kolem 40 akcí ročně, jedná se jak o turistické akce, tak cyklistické i lyžařské závody, také pořádá akce folklorního charakteru, podporuje ekologické a charitativní aktivity.

Podle Staňkové (*Staňková 2002*), Jaskuly (*Jaskula 2004*) i podle vlastního pozorování převládá v dnešní době v Beskydech neorganizovaný způsob turistiky nad organizovaným. Turisté navštěvují oblasti obecně o víkendech a státních svátcích, tedy ve dnech, kdy nemusí pro své aktivity ukrajet ze dnů dovolené (*Staňková 2002*). Ve všedních dnech přicházejí hlavně důchodci a školní zájezdy a výlety. Skladba je tedy značně nehomogenní, ač počet návštěvníků přes týden a o víkendu nemusí vykazovat velké rozdíly (*Jaskula 2004*). Stejně jako v jiných oblastech i v Beskydech je tedy třeba zmapovat tyto rozdíly v návštěvnosti a zaujmout příslušná opatření. Se zvyšující se konkurencí v oblasti turistického ruchu už nebude v budoucnu stačit nabídnout pouze přírodu s možností občerstvení, návštěvníci budou stále náročnější na služby místní, na spojení cestováním za přírodou se snahou poznat oblast po všech stránkách. (*Eagles et al. 2002*). Na jednu stranu je na oblasti kladen větší nárok, co se týče kvality prezentace a širě nabízených služeb, na druhou stranu se otevírá prostor k prezentaci místních výrobků, tedy prostor pro místní výrobce a provozovatele služeb, aby návštěvníky přesvědčili o svých dovednostech. (*Brisette et al. 2001*)

Odborníci na turismus se shodují, že v horských oblastech bude v budoucnu tvrdý boj, ve kterém ti, kteří nedokáží zaujmout nápaditou prezentací místních kvalitních výrobků a služeb, nebudou moci obstát - bez ohledu na krásu přírodního prostředí, která doposud sama o sobě stačila. V Beskydech je dobře nastartován proces spolupráce mezi jednotlivými orgány, chybí však větší odvaha své produkty ukazovat a dát dostatek peněz pro tuto prezentaci. Podle tvrzení odborníků by to však nebyly peníze vynaložené nadarmo, protože se vrátí v návštěvnosti a ochotě turistů kupovat se zážitkem i místní produkty.

3.5 Stanovení únosnosti zatížení různých částí chráněného území a stanovení indikátorů jeho kvality

3.5.1 Přehled metodických přístupů k řešení problematiky únosného zatížení území

Základní otázka, se kterou se potýkají v chráněných územích celého světa, je stanovení míry přijatelného (akceptovatelného) vlivu – určení únosné míry využívání chráněných území. Stupeň rozvoje a návštěvnosti v jednotlivých částech chráněného území musí vycházet ze stanovené únosné kapacity těchto částí, což zajišťuje, že turismus nepoškozuje hodnoty chráněného území. Navíc je potřeba mít na paměti, že jakmile jsou hodnoty, za kterými návštěvník přijíždí do CHÚ poškozeny (včetně např. vysokého množství lidí) příště už se nevrátí, což je pro udržitelný vývoj regionu značně závislého na turismu nepříznivé.

Únosnou kapacitu území můžeme zjednodušeně definovat jako: „schopnost ekosystému udržovat se a snášet specifické lidské vlivy bez utrpení nepříznivých vlivů“ (*Kreisel et al. 2001*).

Poradní (pracovní) skupina EUROPARC Federation rozlišuje pro tyto účely turismu tři typy únosné kapacity (*Kreisel et al. 2001*):

- A. Environmentální únosná kapacita
- B. Kulturní a sociální únosná kapacita
- C. Psychologická kapacita

Ad. A) míra, do níž může ekosystém, biotom či krajina snášet různé impakty turismu a s tím spojené infrastruktury bez poškození či bez ztráty jeho „genia loci“.

Únosná kapacita, zejména environmentální, se mění během roku, např. rozdílné vlastnosti klimatu v jednotlivých částech roku (půdní vlhkost, teplota apod.) ovlivňují vlastnosti povrchu a jeho schopnost odolávat tlaku (zátěži), živočichové jsou obzvláště citliví na vyrušení v období hnízdní sezóny. (*Banaš 1999*)

Ad. B) míra, za níž rozvoj turismu a množství návštěvníků nepříznivě ovlivňuje místní komunity a jejich způsoby života. (*Banaš 1999*)

Ad. C) míra, za níž by byly rozvojem turismu poničeny základní kvality, které lidé vyhledávají v chráněném území (klid a mír, málo lidí, málo stop lidské činnosti,...). (Banaš 1999)

Výzkum únosného zatížení území (únosné kapacity – „carrying capacity“) se začal rozvíjet od počátku 60. let 20. století. Pozornost byla nejprve zaměřena na sledování vztahu návštěvnosti s vlastnostmi životního prostředí (měřitelného např. kompakcí půdy, poškozením vegetace apod.) Později začaly být zkoumány i sociální aspekty návštěvnického zážitku, zejména v Severní Americe. Nesmíme zapomínat na to, že kromě míry využívání území turismem musíme brát v úvahu i další důležité aspekty, které v konečném důsledku ovlivňují podobu a stav území, jako např. chování návštěvníků, způsob jejich pohybu v chráněném území, velikost skupiny, biofyzikální podmínky apod. (Brisette et al. 2001)

Metody stanovení únosného zatížení území používané u nás či na Slovensku pracují výrazně s abiotickými a biotickými vlastnostmi-limity prostředí. Zvolená kritéria se zásadně neliší od kritérií používaných pro environmentální část komplexního hodnocení např. v Severní Americe. Výrazné soustředění řešené problematiky únosného zatížení na environmentální stránku názorně ilustruje i naše platná legislativa životního prostředí, která definuje pojem „únosného zatížení území“ v zákoně FS ČSFR č. 17/1992 „O životním prostředí“, §5, kde je konstatováno, že: „únosné zatížení území je takové zatížení území lidskou činností, při kterém nedochází k poškozování životního prostředí, zejména jeho složek, funkcí ekosystému nebo ekologické stability.“

V Krkonoších byla metodika limitů využití území rozpracována za použití hodnot zranitelnosti, stability a únosnosti vyjádřených pro jednotlivé klíčové ekosystémy-soubory lesních i nelesních typů. V lesních ekosystémech byly hodnoty zranitelnosti a únosnosti stanoveny i pro některé rekreační aktivity (Nováková a Schwarz 1998; Štursa a kol 1997). Taktéž na území CHKO Jeseníky byly diskutovány různé možnosti stanovení limitů využití území (Banaš 1999; Banaš et Hošek 2003)

Ve světě existuje řada dalších metod, jak lze stanovit únosné zatížení chráněných území. Nejčastěji jsou v tomto směru zmiňovány: Limity přijatelné změny (Limits of Acceptable Change), „Management vlivu návštěvnosti“ (Visitor Impact Management) a „Ochrana návštěvnického zážitku a zdrojů“ (Visitor Experience and Resource Protection), na něž je kladen značný důraz v USA (viz Manning 2002)

Společné všem těmto metodám je formulace cílů managementu beroucí v úvahu stupeň ochrany zdrojů a požadovaný typ návštěvnického zážitku. Konkrétně obnáší aktuální způsoby řešení problematiky únosného zatížení, používané zejména v Severní Americe, následující teze: stanovení cílů managementu a formulování navazujících indikátorů a standardů kvality (*Manning 2002*), což znamená, že si definujeme stupeň ochrany přírodních zdrojů a druh návštěvnického zážitku a hledáme cesty, jak jich dosáhnout. Indikátory kvality vyjadřují konkrétní hodnoty území, měřitelné objekty a cíle managementu. Standardy kvality vyjadřují minimální přijatelný stav indikátorů.

Cílů managementu je tedy dosahováno prostřednictvím indikátorů a standardů kvality. Jinými slovy můžeme konstatovat, že při definování únosnosti území nepracujeme ani tak se vztahem mezi mírou využívání území a konkrétním vlivem určité aktivity, ale stanovíme si požadovaný stav přírodního prostředí a sociálních podmínek ve vztahu k návštěvnosti a následné metody managementu pak směřují k jejich dosažení.

Jako příklad můžeme uvést U.S. Wilderness Act (1964), na základě kterého lze definovat jako jeden z cílů managementu v chráněných územích v USA zajištění „návštěvnické osamocenosti“. Jako indikátor kvality je v tomto případě používán počet návštěvníků na stezkách a v kempech (definován na základě průzkumu mezi návštěvníky). Jako standard kvality je pak používána konkrétní hodnota - počet návštěvníků. Definováním indikátorů a standardů kvality je tak stanovena míra únosného zatížení a následně spravována a kontrolována nejrůznějšími managementovými opatřeními. Pokud dojde k narušení standardů, znamená to, že došlo k překročení únosného zatížení a musí dojít k opatření. (*Banaš a kol. 2003*)

3.5.2 Shrnutí ke stanovení únosné kapacity

Pokud situaci shrneme, lze říci, že existuje mnoho teoretických prací na téma určení únosné kapacity, ale dodnes žádná z nich není zcela uspokojivá pro využití v praxi. V každém z chráněných území by mělo být provedeno kvalifikované stanovení únosné kapacity. Bohužel dosud plně nerozumíme vztahům mezi ekosystémy, organismy a je tak velmi obtížné kvantifikovat možná rizika bez toho, aniž by hrozilo zatížení chybami.

Stanovení limitů (kapacity) by mělo vycházet jednak z fyzické kapacity zařízení sloužících návštěvníkům (kapacita stravování, WC, kapacita parkovacích míst, nádoby na odpad, „průchodnost turistických tras“), následně kapacity psychologické určené na základě vyhodnocení prožitků návštěvníků (*Manning 2002*) a kapacity přírodního prostředí. V případě, že množství návštěvníků je vyšší než výše uvedená fyzická kapacita prostředí (je překročena i kapacita „psychologická“), návštěvníci zákonitě vyhledávají klidnější místa mimo vyhrazené turistické stezky, zkracují si trasy, dochází k většímu zatížení území odpadky, hlukem apod., což má negativní důsledky na přírodu v oblasti.

Vzhledem k tomu, že v CHKO Beskydy není únosné zatížení oblasti Radhoště nijak definováno, vychází zatím pouze z fyzické kapacity parkovacích míst a ubytovací kapacity hotelů a penzionů. Kapacita psychologická stejně jako kapacita přírodního prostředí není jasně určena, vzniká zde prostor pro další výzkum. My se budeme dále opírat pouze o údaje kapacity fyzické, které jsou dostupné. Konkrétně ubytovací kapacita hotelů Radegast, Tanečnica, Maměnka a Šumná je dohromady 250 osob, kapacita parkoviště na Pustevnách je 200 aut a parkoviště u hotelu Tanečnica pojme 30 aut.

3.5.3 Stanovení indikátorů kvality prostředí

Při návrhu stanovení indikátorů kvality prostředí vycházím z metodických přístupů v Evropě a Severní Americe. Indikátory kvality pak budou podkladem pro výběr vhodných otázek k dotazníkovému šetření. Modelem pro tento přístup mi je Návrh plánu péče pro CHKO Jeseníky (*Banaš a kol. 2003*)

Na základě definice významných hodnot území, vyhodnocení jejich stavu, cílů směřování území (cílů udržitelného turismu) a na základě výše zmíněné metodologie jsme přistoupili k sestavení seznamu indikátorů kvality CHKO Beskydy, jejichž sledování je navrhováno. Pokud bude během sledování zjištěno poškození (snížení kvality) sledovaných indikátorů, je zapotřebí zavést opatření, která zabrání dalšímu zhoršování stavu.

- A. Indikátory stavu přírodního prostředí
- B. Psychosociální indikátory mezi návštěvníckou veřejností
- C. Indikátory komunikace a spolupráce v území

Ad A) V případě přírodního prostředí je vhodné zajímat se o následující indikátory:

- rozšiřování stávajících a vznik nových turistických stezek v oblasti, technický stav aktuálních stezek
- dlouhodobé změny prostředí na lyžařských tratích
- vývoj prostředí po realizaci nápravných opatření
- míra eroze v nejvíce turisticky exponovaných lokalitách
- stav a rozložení výskytu významných živočichů citlivých na rušení

Ad B) V případě psycho-sociálních indikátorů navrhuji ke sledování následující:

- míra spokojenosti se stávající intenzitou návštěvnosti v území
- problémy, které návštěvníci v území vnímají, co by se mělo dle jejich názoru změnit
- reakce návštěvníků na nově provedená či zamýšlená opatření managementu v území (např. nově vytvořené informační panely, návrh změny režimu dopravy, návrh omezených exkurzí do konkrétních částí CHKO apod.)

Ad C) V případě indikátorů komunikace a spolupráce v území je třeba sledovat především:

- problémy, které místní subjekty v území vidí ze svého pohledu. Stanovení aktuálních nedostatků, které je potřeba řešit

Všechny tři typy indikátorů se odrazí v konkrétních otázkách dotazníkového šetření. Navržené indikátory je však třeba i po skončení dotazování dále monitorovat a to po konkrétních zásazích i periodicky nejlépe s jednoletou frekvencí.

4 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

4.1 Cíle a úkoly práce

Celkovým cílem práce je navrhnout řešení situace v masivu Radhoště tak, aby respektovalo jak zájmy turistů, tak zájmy ochrany životního prostředí. Tomu bude předcházet několik dílčích kroků a tedy i několik úkolů.

1. Zjistit, kolik turistů se pohybuje v okolí vrcholu Radhoště v různou denní i roční dobu. Dále, jak je návštěvnost závislá na počasí, na tom, zda je víkend, státní svátek, prázdninový den nebo obyčejný den v týdnu.
2. Zjistit názor turistů na současnou situaci v masivu Radhoště, poznat míru jejich spokojenosti s infrastrukturou, informačními body, občerstvovacími zařízeními i ochranou přírody.
3. Poznat, jaká je současná situace ve vztahu turistů a ochrany přírody a co by se dalo v budoucnu zlepšit. Přispět k řešení konkrétních ekologicko-turistických otázek.

4.2 Výzkumné otázky

Dotazníkovým šetřením v kombinaci se sčítáním turistů a následnou analýzou získaných dat bych chtěla zodpovědět následující otázky:

- Kolik turistů se po hřebeni Radhoště denně průměrně pohybuje? Jak tento počet závisí na dni v týdnu, počasí a na tom, zda jsou či nejsou prázdniny?
- Jaké je rozložení návštěvnosti v průběhu dne?
- Jsou turisté spokojeni se současným stavem turistického ruchu a ochranou přírody v okolí Radhoště? Pokud ne, kde vidí hlavní problémy? Jak se liší názory místních od názorů turistů přijíždějících z větší dálky?
- Je možný rozvoj turistického ruchu v mezích trvale udržitelného rozvoje? Pokud ano, jaké konkrétní kroky by měly být podniknuty?

4.3 Hypotézy

Před napsáním této práce jsem si definovala tři základní hypotézy, jejichž pravdivost se pokusím potvrdit či vyvrátit pomocí dále popsaných metod.

- Předpokládám, že návštěvnost bude záležet dosti zásadně na počasí a méně na tom, jaký je den v týdnu, zda jsou prázdniny, víkend, týden školních výletů, státní svátek apod.
- Předpokládám rovněž, že rozložení počtu příchozích turistů v průběhu dne nebude rovnoměrné, očekávám vrchol návštěvnosti okolo poledne.
- Předpokládám, že většina turistů bude celkově spokojena se současným stavem ochrany přírody, navrhované změny očekávám v oblasti infrastruktury
- Dá se očekávat, že lidé z bližšího okolí se budou více zajímat o citlivé řešení, protože se jich otázka těsně dotýká, kdežto lidé přijíždějící z dálky budou preferovat více zlepšení zaměřené na turisty, na jejich pohodlí a prožitek.

4.4 Teoretické zdůvodnění

Téma bylo zvoleno s ohledem na aktuálnost této problematiky nejen ve světě, ale v poslední době i v ČR. Jeden z nejnavštěvovanějších vrcholů Beskyd je místo, kde se turistika s ochranou přírody střetává již dlouho. Situace je v posledních letech obzvláště zajímavá, protože po vzniku projektu Natura 2000 přibýlo chráněných a ohrožených druhů a situace je tedy v tomto směru ještě složitější než dříve. Na druhou stranu se turistika rozvíjí, místní radnice má velký zájem na přilákání co největšího počtu turistů a snaží se vymyslet různé atrakce v podobě poutí, cyklobusů, speciálních linek autobusů a akcí různých organizací i soukromých firem v oblasti Radhoště. Vrchol a jeho okolí však stále zůstává nejen centrem CHKO, ale též přírodní rezervací s místem hnízdění některých ohrožených druhů ptáků a s výskytem ohrožených druhů hmyzu. Správa CHKO se snaží být poradním hlasem na radnici při rozhodování o konání jednotlivých akcí i realizaci projektů, ale vzhledem k tomu, že chybí průzkum toho, co chtějí samotní turisté, není možné vytvořit žádnou dlouhodobou koncepci.

Moje práce by mohla toto zaplnit a pomoci při dlouhodobém plánu - ze strany CHKO mám velmi konkrétní přísliby možných opatření, která budou reagovat na výsledky šetření.

4.5 Rozsah platnosti

4.5.1 Vymezení

4.5.1.1 Územní rozsah

Co se týče územního rozsahu, je práce platná především právě pro okolí Radhoště. Bude ale možné z ní vycházet pro podobné studie ať již v Beskydech, jinde v ČR, ale případně i v zahraničí. Stejně tak jako já jsem měla možnost vycházet z prací a programů již navržených v zahraničí.

4.5.1.2 Časová platnost

Získaná data jsou z letní sezóny 2006. V obecné rovině bude práce platná pro několik nadcházejících let, postupem doby se ale bude pravděpodobně dále proměňovat charakter turistiky, bude se měnit demografické složení turistů a tedy i jejich zájmy. S tím by měla přijít i nová opatření, která na toto budou reagovat. Některá přicházejí již v roce 2007 a proto některé konkrétní údaje například ohledně naučné stezky nebo stavu hřebenové cesty mohou být v době vydání této práce již neplatné.

4.5.2 Omezení

Práce je omezena ochotou spolupráce dotazovaných na prováděném výzkumu, dostupností informací o současném stavu péče a o podobných návrzích ze zahraničí. Dále samotným dotazníkem a okruhem a obsahem otázek. Dotazník, ač prošel pilotním průzkumem nemůže celou oblast plně obsáhnout. Sčítání je omezeno počtem dnů, kdy se sčítalo.

5 PRŮBĚH ZPRACOVÁNÍ A METODIKA PRÁCE

5.1 Sběr dat

Získávání základních informací potřebných při zpracování této diplomové práce lze rozdělit na tři hlavní okruhy.

- informace o situaci v okolí Radhoště a zkušenosti z podobných míst
- data o počtu turistů získaná jejich sčítáním

- názory turistů na některé vybrané otázky

Informace o stavu okolí a zkušenosti odjinud byly použity v teoretické části. Data o celkovém počtu turistů, návštěvnosti v průběhu dne i o vazbě návštěvnosti na počasí byla použita v praktické části. Stejně tak v praktické části byly využity odpovědi turistů na otázky v dotazníku, tvoří její podstatnou část.

5.1.1 Teoretická část

V teoretické části bylo třeba zvládnout dva důležité úkoly.

1. zjistit jaký je současný stav v okolí Radhoště po stránce turistické i přírodní
2. vyhledat poznatky z jiných míst, kde se zabývali ochranou přírody a turistikou

První úkol byl řešen několika způsoby. Teoretický základ o turistice a jejím vývoji v průběhu posledních desítek let jsem převzala převážně z publikace NEUMAN a kol. (2000) a z internetové encyklopedie <http://en.wikipedia.org>. Také z internetových stránek Matice Radhošťské, Klubu českých turistů, Informačního centra Valašského království a dalších internetových stránek.

Bylo třeba prostudovat několik publikací vztahujících k tématu ochrany přírody z různých směrů a jdoucích do různých hloubek. Publikace vztahující se k tomuto tématu mi byly zapůjčeny z knihovního fondu Správy CHKO Beskydy nebo jsem tam alespoň o nich získala povědomí a vypůjčila jsem si je v rámci meziuniverzitní výpůjční služby z knihovny Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. O ochraně přírody obecně a především o důvodech proč přírodu a zvláště některé oblasti chránit pojednává KREISEL, B. ed. (2001). Nezabývá se konkrétními místy jako spíš zamyšlením nad soužitím člověka s přírodou, popisem historie, současnosti a výhledu v této oblasti. Dále je skupina publikací, které se zabývají chráněnými oblastmi ve světě a v Evropě, popisují druhy, které jsou v těchto rezervacích chráněny a snaží se především podat zprávu o fungování takových rezervací. Sledují péči o stávající chráněné druhy živočichů a rostlin a navrhuje druhy, které by nově měly být chráněny. Čerpala jsem tedy z publikací MESSERLI, B. et IVES, J.D. (eds.) (1997) a

GRABHERR, G. (1985) na úrovni celosvětové, KOVÁŘ (1994) na úrovni Evropské a TUROŇOVÁ (2002) na úrovni ČR se zaměřením na program Natura 2000.

Inventarizací chráněných druhů přímo v CHKO Beskydy stejně jako popisem míst hnízdění jednotlivých ptáků, výskytem vzácných rostlin a způsobem ochrany zvoleným v CHKO Beskydy se zabývá publikace JASKULA, F. A KOL. (2004), která je součástí vícesvazkové encyklopedie chráněných území ČR. Té obzvláště bylo využito pro naplánování samotného průzkumu, terénních měření a sledování chování návštěvníků v rezervaci Radhoště.

Řešení druhého teoretického úkolu jsem zahájila prohledáváním knihoven spřátelených universit. Podařilo se mi narazit na zajímavou diplomovou práci, která se zabývá podobnou tematikou jako moje práce, jen v jiném regionu BANAŠ (1999). Marka Banaše jsem osobně kontaktovala, navázala jsem s ním spolupráci a díky němu jsem se dostala k velmi zajímavým zahraničním publikacím, které poskytují ukázkou, jak se s problematikou udržitelného rozvoje v cestovním ruchu vyrovnali v jiných zemích a obzvláště v jiných horských oblastech. Tedy především publikace LAMA, W.B. ET N. SATTAR. (2002), EAGLES, F.J., MCCOOL, S.F., HAYNES, CH.D. (2002) , MANNING, R., E. (2002) a HOŠEK, J., BANAŠ, M. A KOL. (2003).

Nakonec ještě bylo potřeba získat dostatečné teoretické znalosti statistiky pro kvalitní zpracování získaných dat. Čerpala jsem především z internetových skript umístěných na stránkách 3. lékařské fakulty UK, FJFI ČVUT, Matematicko-fyzikální fakulty UK a též ze skript ZVÁRA (2001), ONDREJKOVIČ (2005) a LAMSER (1966).

5.1.2 Praktická část

5.1.2.1 Dotazníky

Pro získání potřebných informací byla zvolena metoda dotazníku a to z několika důvodů. Chtěla jsem mít otázky schváleny od autorit v oblasti životního prostředí, při jejich výběru jsem se radila s Mgr. Markem Banašem z Univerzity Palackého v Olomouci. Poslední slovo při jejich výběru měli členové CHKO Beskydy, kteří mají na výzkumu vlastní zájem.

Byl mi doporučen způsob zadávání otázek ústní formou, tento se však při pilotním průzkumu neosvědčil. Turisté nebyli příliš ochotni na otázky odpovídat, dotazník se jim

zdál dlouhý, většina z nich se chtěla na vrcholu Radhoště věnovat jiným věcem. Proto jsem přistoupila k formě písemné, která tyto problémy z velké části řeší. Dotazníky byly turistům rozdávány k vyplnění na předem vybraném místě u kaple Cyrila a Metoděje na Radhošti, které bylo prověřeno při druhé pilotáži. Vzhledem k tomu, že k dosažení relevantních výsledků bylo třeba získat zpět velké množství dotazníků, bylo od začátku jasné, že to není v silách jednoho člověka. V tomto směru se mi podařilo navázat spolupráci se Střední zemědělskou školou v Rožnově pod Radhoštěm, jejíž studenti v rámci odborné praxe dostali nejprve školení od Správy CHKO o chráněných druzích a ekologických problémech v oblasti Radhoště a následně pomáhali při distribuci dotazníků. Vyzkoušeli si komunikaci s lidmi, objasňování otázek dotazníku a praktickou formou měli možnost procvičit si nabyté vědomosti. Díky jejich pomoci se nakonec podařilo získat 260 dotazníků, které bylo možné vyhodnotit. Pro dotazované je tato metoda nesrovnatelně jednodušší, mohou si promyslet odpovědi a formulovat je podle svého uvážení. Také pro některé může být odpovídat na otázky zadané písemně jednodušší než na dotazy. Vyhodnocování takto získaných dotazníků je pak relativně jednoduché a rychlé.

Jediná nevýhoda písemné formy zadávání dotazníku oproti ústní je nemožnost ihned regulovat odpovědi, kdy dotazovaný špatně porozuměl otázce. Toto mi však bylo známo již před začátkem, v pilotáži jsem se tak snažila krom jiného zjistit, které otázky by mohly být pro dotazované nejasné, obtížně srozumitelné nebo jakkoliv jinak náročné na zodpovězení. Krom jedné otázky se podařilo kritické body identifikovat a v ostrém průzkumu již problémy nebyly. Této jedné otázce bude věnován prostor při jednotlivém rozboru později, obecně však lze konstatovat, že fakt, že někteří turisté ne zcela dobře porozuměli způsobu, jak mají svůj názor k ní vyjádřit, neovlivňuje výsledek této otázky. Bylo pouze třeba upravit způsob jejího vyhodnocení, ale získaná data i z této otázky jsou reliabilní.

Z oslovených turistů více než 75% bylo ochotno dotazník vyplnit, celkově bylo získáno 272 dotazníků a z nich pouze 12 nebylo možno použít. Ať již z důvodu nečitelnosti nebo proto, že dotazovaný nebral dotazník vážně a odpovědi by nebyly směrodatné. Přesto však zůstává čistá návratnost více než 95% což je při zanedbatelných finančních nákladech na celou akci velmi pozitivní údaj.

5.1.2.2 Návštěvnost

Stejně jako v případě dotazníků i v případě sčítání turistů jsem využila pomoci studentů ze Střední zemědělské školy v Rožnově pod Radhoštěm. Po důkladném zaškolení a vysvětlení důvodů byli schopni samostatně počítat turisty a odpovídat i na případné dotazy.

Bylo vybráno místo kousek od vrcholu Radhoště s názvem „Radhošť-hřeben“. Kříží se zde turistické značky a bylo tak možno sledovat, odkud kdo přichází a jakým směrem odchází. Ze získaných údajů tak mám možnost zjistit nejen celkový počet turistů a návštěvnost v průběhu dne, ale i směry příchodu a odchodu. Studenti také zapisovali počasí v průběhu dne, tento údaj lze tedy použít pro získání korelace mezi návštěvností a pěkným počasím.

Navržená zapisovací tabulka (viz Tab. 2) se ukázala být jako velmi vhodná metoda, ať jsem počítala já, členové Správy CHKO nebo studenti, tabulka nenabízí možnost dělat chyby, je velmi jednoduchá a přehledná. Výsledky takto získané jsou pak nezávislé na osobě počítajícího a zapisujícího.

Vyhodnocení z tabulky je velmi jednoduché, lze zkonstruovat přehledné grafy. Tato metoda se osvědčila ve všech úkolech, pro které byla navržena.

5.2 Popis použitých technik výzkumu

5.2.1 Metoda analýzy příčin

Analýza příčin návštěvnosti byla provedena za použití fyzického sčítání návštěvníků, pozorování počasí, a zapisování do tabulky. To znamená, že výsledky výzkumu identifikují důvody návštěvnosti Radhoště, které se mohou do jisté míry lišit od důvodů návštěvnosti v celém regionu.

Rozbor dat z tabulky ukázal velkou nevyrovnanost v návštěvnosti v průběhu týdenního cyklu, a proto, aby bylo možné toto kolísání analýzou vysvětlit, byly příčiny návštěvnosti zkoumány na denních datech. Analýza denních dat však přináší nejen výhody, ale i nevýhody:

- denní návštěvnost je ovlivněna mnoha specifickými faktory a anomáliemi, které nejsou jednoduše zjistitelné a kvantifikovatelné, díky čemuž dochází k větším chybám při tvorbě funkce návštěvnosti

- pro identifikaci příčin je potřeba získat informace o jednotlivých faktorech ovlivňujících sezónnost za stejné časové období, což je v některých případech složité a finančně náročné

- + analýza příčin na úrovni dnů umožňuje definovat velmi přesně význam jednotlivých faktorů na vývoj návštěvnosti, při použití delšího období by výsledky mohli být zkresleny

- + výsledky z denního zjišťování jsou převeditelné na týdenní či měsíční intervaly bez ztráty vypovídací hodnoty, zatímco převodem z delšího intervalu na kratší by došlo ke ztrátě důležitých informací

K samotnému rozboru denní návštěvnosti bylo použito 5 skupin proměnných, které odpovídají příčinám definovaným např. Frechtlingem (2001). Volba konkrétních faktorů byla ovlivněna hlavně dostupností jednotlivých dat.

Aktuální počasí

Jelikož měření probíhá v přírodě, jsou klimatické podmínky jedním z hlavních faktorů ovlivňujících návštěvnost v CHKO. Pro analýzu byla použito pozorování počasí vždy v 11h ve sčítací dny přímo na Radhošti. Pozorování počasí bylo prováděno vyškolenými pracovníky, kteří právě sčítali. Pro jednodušší kvantifikaci byly vytvořeny následující kategorie: jasno, polojasno, oblačno, zataženo, déšť. Jednotlivým kategoriím byla přiřazena čísla 1-5 pro jednodušší zpracování v rámci korelační analýzy.

Předpověď počasí

Jednou z možných hypotéz bylo, že návštěvnost nezávisí ani tak na aktuálním počasí, jako na předpovědi pro daný den. K tomuto účelu byla vybrána předpověď počasí na ČT1. Zapisována byla předpověď ze dne předcházejícího dni měření, tedy předpověď pro následující den. Pro předpověď počasí byly vytvořeny stejné kategorie jako pro aktuální počasí a byly přiřazeny stejné hodnoty.

Dny v týdnu

Dle analýzy denní návštěvnosti v oblasti Radhoště dochází k výrazným výkyvům v počtech turistů v průběhu týdne. Pro vysvětlení těchto nerovnoměrností bylo nutné zařadit mezi vstupní faktory informace o dnech v týdnu, resp. o tom, zda je víkend nebo všední den.

Prázdniny

Dalším důležitým faktorem zmiňovaným v odborné literatuře je vliv školních prázdnin. Na prázdniny se v dnešní společnosti váže i období dovolených, což nejvíce platí pro rodiny s dětmi. Pro potřeby analýzy byla použita logická proměnná, ve které byla zaznamenána přítomnost všech školních prázdnin v České republice.

5.2.2 Wilcoxonův dvouvýběrový test

Máme dva nezávislé náhodné výběry, tj. např. počty turistů, kteří přišli ve víkendových dnech (16 pozorování) a ve všedních dnech (14 pozorování).

Úkolem je zjistit, jestli je statisticky významný rozdíl mezi návštěvností ve všední dny a o víkendu. Vzhledem k relativně malému rozsahu výběrů se nabízí použít Wilcoxonův dvouvýběrový test. Je to test neparametrický, čili neklade žádné předpoklady na tvar rozdělení. I když naše data vykazují rovnoměrné rozdělení, tvar rozdělení se určuje u tak malého výběru nesnadno, tento test můžeme použít s jistotou pro jakékoliv rozdělení, proto je pro nás výhodný. Navíc je to test jednoduše aplikovatelný. Nutno poznamenat, že za to platíme daň ve formě nižší síly testu (což je typické pro všechny neparametrické testy). (www.karlin.mff.cuni.cz/~zichova/PRFUK/Kapitola3.doc)

Budeme testovat hypotézu H_0 , že oba výběry pocházejí ze stejného rozdělení, tj. co do tvaru i parametrů, s distribuční funkcí $F(x)=G(x)$, pro všechna x . Tuto hypotézu testujeme proti jednostranné alternativní hypotéze H_1 , že o víkendu chodí lidí víc (k tomuto názoru nás vede vyšší průměrná návštěva o víkendu), neboli matematicky hodnota distribuční funkce počtu víkendových návštěvníků $F(x)$ je ve všech bodech vyšší nebo rovna než hodnota distribuční funkce pro počet návštěvníků ve všední den $G(x)$.

Pokud nebude důvod H_0 zamítnout, lze tvrdit, že fakt, zda je víkend nebo všední den, nemá na návštěvnost statisticky významný vliv. S výhodou využijeme skutečnosti, že Wilcoxonův dvouvýběrový test je poměrně citlivý na rozdíl ve středních hodnotách (o což nám jde) a podstatně méně na rozptyl. (www.karlin.mff.cuni.cz/~zichova/PRFUK/Kapitola3.doc)

Wilcoxonův dvouvýběrový test , alfa = 0,05

m \ n	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
4			0																
5		0	1	2															
6		1	2	3	5														
7		1	3	5	5	8													
8	0	2	4	6	8	10	13												
9	0	2	4	7	10	12	15	17											
10	0	3	5	8	11	14	17	20	23										
11	0	3	6	9	13	16	19	23	26	30									
12	1	4	7	11	14	18	22	26	29	33	37								
13	1	4	8	12	16	20	24	28	33	37	41	45							
14	1	5	9	13	17	22	26	31	35	40	45	50	55						
15	1	5	10	14	19	24	29	34	39	44	49	54	59	64					
16	1	6	11	15	21	26	31	37	42	47	53	59	64	70	75				
17	2	6	11	17	22	28	34	39	45	51	57	63	68	75	81	87			
18	2	7	12	18	24	30	36	42	48	55	61	67	74	80	86	93	99		
19	2	7	13	19	25	32	38	45	52	58	65	72	78	85	92	99	106	113	
20	2	8	14	20	27	34	41	48	55	62	69	76	83	90	98	105	112	119	127
21	3	8	15	22	29	36	43	50	58	65	73	80	88	95	103	111	119	126	134
22	3	9	16	23	30	38	45	53	61	69	77	85	93	101	109	117	125	133	141
23	3	9	17	24	32	40	48	56	64	73	81	89	98	106	115	123	132	140	149
24	3	10	17	25	33	44	50	59	67	76	85	94	102	111	120	129	138	147	156
25	3	10	18	27	35	44	53	62	71	80	89	98	107	117	126	135	145	154	163
26	4	11	19	28	37	46	55	64	74	83	93	102	112	122	132	141	151	161	171
27	4	11	20	29	38	48	57	67	77	87	97	107	117	127	137	147	158	168	178
28	4	12	21	30	40	50	60	70	80	90	101	111	122	132	143	154	164	175	186
29	4	13	22	32	42	52	62	73	83	94	105	116	127	138	149	160	171	182	193
30	5	13	23	33	43	54	65	76	87	98	109	120	131	143	154	166	177	189	200

http://www.kmt.zcu.cz/person/Kohout/info_soubory/letnisem/tabulky.htm

5.2.3 Test dobré shody (Chí-kvadrát test)

Chí-kvadrát test je neparametrický test hypotézy o rozložení, kdy se testuje shoda teoretického rozložení se skutečným. (<http://www.mzcr.cz/data/c764/lib/ajdkr.htm>)

Vzhledem k tomu, že se jedná o neparametrický test, neklade žádné nároky na tvar rozložení.

Rozhodla jsem se proto použít test dobré shody pro testování závislosti u vícevýběrových veličin. Pozorování se dají označit za navzájem nezávislá a je splněna i podmínka, že ne více než 20% kategorií má frekvenci nižší než 5. (<http://botany.upol.cz>)

Určila jsem nulovou hypotézu (h_0) takovou, že počet návštěvníků nezávisí na daném faktoru. Testovala jsem dále tuto nulovou hypotézu testem dobré shody na hladině významnosti 0,95 (dostačující pro většinu obvyklých testů).

$$\chi^2_{k-1} = \sum_{i=1}^k \frac{(f_i - \hat{f}_i)^2}{\hat{f}_i}$$

\hat{f} ... očekávaná absolutní četnost jevu i

f_i ... skutečně zjištěná četnost jevu i

Je-li vypočítané χ^2 větší než kritická hodnota $\chi^2(\alpha, v)$, zamítáme H_0 o shodě zjištěných a očekávaných frekvencí na zvolené hladině významnosti (α).

Získané hodnoty tedy budeme srovnávat s tabulkou kritických hodnot χ^2 distribuce pro daný počet stupňů volnosti.

df	α		
	0.05	0.01	0.001
1	3.841	6.635	10.827
2	5.991	9.210	13.815
3	7.815	11.345	16.268
4	9.488	13.277	18.465
5	11.070	15.086	20.517
6	12.592	16.812	22.457
7	14.067	18.475	24.322
8	15.507	20.090	26.125
9	16.919	21.666	27.877
10	18.307	23.209	29.588
11	19.675	24.725	31.264
12	21.026	26.217	32.909
13	22.362	27.688	34.528
14	23.685	29.141	36.123
15	24.996	30.578	37.697
16	26.296	32.000	39.252
17	27.587	33.409	40.790
18	28.869	34.805	42.312
19	30.144	36.191	43.820
20	31.410	37.566	

Tab. 2-3 tabulka kritických hodnot χ^2 distribuce

(zdroj: Zvára 2001)

5.2.4 Spearmanův koeficient lineární korelace

Korelační koeficient (r) je statistická charakteristika určující těsnost vztahu mezi dvěma párovými proměnnými x a y . Nabývá hodnot mezi -1 až $+1$. Při hodnotě $r = 0$ vztah mezi proměnnými neexistuje, při hodnotě $r = +1$ je lineární přímá úměra mezi

daty, při hodnotě $r = -1$ je lineární nepřímá úměra mezi daty. Rozlišuje se parametrický způsob získání korelačního koeficientu (Pearsonův korelační koeficient) a neparametrický způsob (Spearmanův koeficient pořadové korelace). (<http://www.mzcr.cz/data/c764/lib/ajdkr.htm>)

Vzhledem k nejistotě ohledně tvaru rozložení jsem tedy dále testovala faktory návštěvnosti neparametrickým testem, tedy Spearmanovým korelačním koeficientem lineární závislosti, abych zjistila, zda a existuje úměra mezi daným faktorem a počtem návštěvníků.

$$r_{XY}^S = \frac{\sum_{i=1}^n (R_i - \bar{R})(S_i - \bar{S})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (R_i - \bar{R})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (S_i - \bar{S})^2}}$$

$-1 \leq r \leq 1$

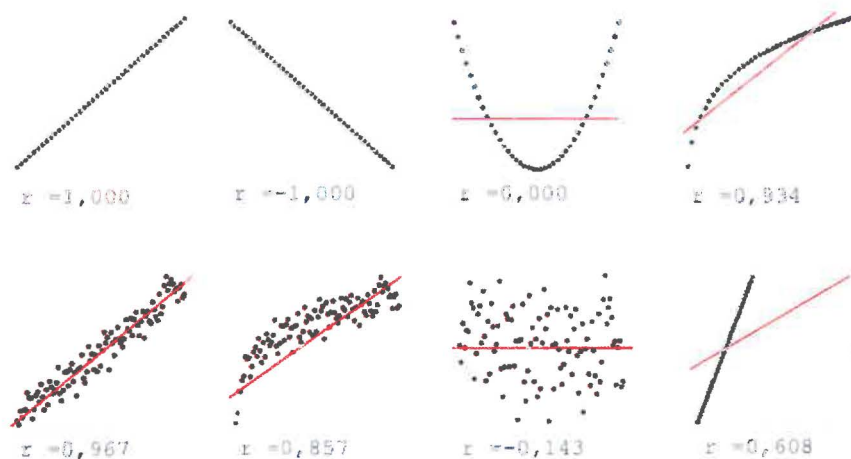
(Zdroj: <http://kfe.fjfi.cvut.cz/~limpouch/sigdat/statodn/node5.html>)

X, Y ... sledované znaky

R_i, S_i ... pořadí i-tého prvku podle velikosti v souboru hodnot X_i resp. Y_i

\bar{R}, \bar{S} ... průměrná hodnota pořadí

Pro jednotlivé korelace existují následující grafy závislosti:

(Zdroj: www.medikl3.estranky.cz/clanky/modul-ie/biostatistika)

Spearmanův koeficient lineární korelace byl použit jak v kvantitativním výzkumu pro zjištění linearitu závislosti mezi jednotlivými faktory a počtem návštěvníků, ale také

v kvalitativním výzkumu pro zjištění závislosti mezi vybranými demografickými údaji a odpověďmi na některé otázky.

5.2.5 Dotazník

Dotazník je v podstatě standardizovaným souborem otázek, jež jsou sestaveny a formulovány z jednoho centra tak, aby byl ve všech případech stejný. V tom je právě obsažen efekt velkého kvantifikátoru, čili hlavní význam dotazníkové techniky (Lamser, 1966).

Metodu dotazníku můžeme považovat za jednu z nejvíce používaných technik sběru dat. Pro získání potřebných dat od turistů jsem i já zvolila metodu dotazníku. Základ dotazníku jsem převzala z dotazníku již vícekrát použitého v NPR Praděd, dotazník byl pouze upraven, aby odpovídal situaci Radhoště. V oblasti Jeseníků byl tento dotazník používán při návrhu plánu péče, v letošním roce podle něj probíhá dotazování v Krkonošském národním parku a Šumavském národním parku, příští rok budou do průzkumu návštěvnosti zařazeny i Beskydy a stejný dotazník jako jsem v roce 2006 použila při dotazování na Radhošti já, bude použit pro širší oblast Beskyd. Tento základ dotazníku byl doplněn několika otázkami, jejichž cílem bylo zjistit názor návštěvníků na některé konkrétní problémy. Tyto doplňující otázky byly zařazeny na návrh odborníků ze Správy CHKO Beskydy. Tímto je splněna podmínka validity dotazníku.

Jako každá metoda má dotazník své výhody i nevýhody. Zde jsou uvedené některé z nich.

Výhody

- možnost získání velkého množství dat z velkého prostoru
- rychlý a ekonomický sběr dat
- získání velkého množství dat ke zkoumanému problému
- nižší časová náročnost při provádění výzkumu a při zpracování výsledků
- více času k promyšlení odpovědi s možností získání potřebných informací
- odpadá možnost zkreslení při komunikaci dotazující – dotazovaný
- někteří lidé neradi poskytují rozhovory, dotazník zachovává jejich anonymitu

Nevýhody

- nutnost jednoduchých a jasných otázek
- získané odpovědi jsou konečné, nelze je doplnit – nepružné
- nelze použít při potřebě hloubkového výzkumu
- není úplná jistota z vyplněných odpovědí, zda byl dotazník vyplněn dotazovanou osobou
- ohrožena nezávislost odpovědí
- nevhodný pro spontánní odpovědi
- nejistá návratnost

5.2.5.1 Návratnost

Při použití dotazníků jako hlavní výzkumné metody bývá často problém s jejich návratností. Je to poměr mezi dotazníky odeslanými a zpětně doručenými nebo rozdanými a vrácenými, udávaný v procentech. Návratnost jednotlivých dotazníků by se měla pohybovat mezi 60 – 75%. U dotazníků rozdáváných osobně bývá návratnost vyšší než v případě distribuce poštou nebo elektronickou poštou. Dotazovaný cítí odpovědnost vůči konkrétní osobě, která mu dotazník dala. Samotná návratnost je ovlivněna několika faktory:

- ochota dotazovaného spolupracovat
- délka dotazníku
- kvalita formulace otázek
- výběr z nabídky odpovědí versus otázky s nutností odpovídat vlastními slovy
- špatné místo pro vyplňování dotazníku nebo špatné načasování při distribuci poštou
- vzdělání dotazovaného
- nevhodný způsob vrácení dotazníku
- skupina dotazovaných ve výzkumu

Jak již bylo výše uvedeno, čistá návratnost dotazníků v našem výzkumu byla více než 95%, z oslovených bylo ochotno dotazník vyplnit 75% lidí. Tato velmi vysoká výtěžnost byla dána více faktory. Jednak při přípravě dotazníku byl kladen důraz na

srozumitelnost otázek a také většina otázek nabízela možnost vybrat jednu z připravených variant. Z vyplněných dotazníků bylo zjevné, že u otázek, kde byl dotaz na nějaký konkrétní problém nebo přání a bylo nutno odpovídat vlastními slovy, mnoho lidí neodpovědělo nic. Místo pro dotazování bylo pečlivě vybráno, dotazování turistů vyplňovali dotazníky zatímco svačili na vrcholu Radhoště, byla možnost si sednout na lavičku nebo zídku u kaple. Tazatelé také vždy stáli opodál, nenarušovali soukromí, ale byli vždy ochotni poradit a pomoci. Také jejich ochota vysvětlit důvod dotazování a podat i hlubší informace o dotazníkové akci sehrála svou pravděpodobně svou roli.

5.2.5.2 Zásady pro tvorbu dotazníku

Při vytváření našeho dotazníku jsme si byli vědomi určitých zásad při jeho tvorbě, aby bylo dosaženo jeho platnosti a spolehlivosti:

- vhodná formulace otázek, základ získání všech potřebných údajů pro výzkum
- otázky musejí být jasné a srozumitelné
- kladené otázky se mají týkat daného tématu
- otázky na sebe mají logicky navazovat od nejlehčích po nejtěžší
- pořadí otázek
 - snadné otázky – zaujetí dotazovaného
 - méně zajímavé otázky
 - osobní otázky
 - otázky, které by mohly vést k ukončení dotazníku
- zaručit objektivnost otázek
- skladbou otázek získat důvěru a zájem dotazovaného
- zahrnutí kontrolních otázek – ověření pravdivosti
- vyhnout se zařazení sugestivních otázek
- vyhnout se otázkám, které obsahují více dotazů
- číslování otázek a stránek, grafická úprava
- určení pro koho daný dotazník je a poděkování za jeho vyplnění
- zastřešení dotazníku institucí, uznávanou osobou v daném oboru
- ověření času potřebného k vyplnění dotazníku (udává se do 30 minut, záleží na dotazované skupině a kvalitě dotazníku)

5.2.5.3 Forma otázek

Při sestavování otázek využíváme forem otázek uzavřených, otevřených a polootevřených. V naší práci byla využita forma otázek uzavřených (číslo: 1, 4, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 21, D1, D2, D5, D6, D7), polootevřených (číslo: 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 18) i otevřených (číslo: 8, 14, 20, D3, D4)

uzavřené	odpovědi jsou přesně dané, dotazovaný pouze zaškrtnává vybranou odpověď, která je již připravená; lehce se zpracovávají, lépe se odpovídá na nepříjemné dotazy, možnost ztráty informací, náročnější příprava
otevřené	dotazovaný má absolutní volnost v odpovědi, nejsou určeny tazatelem; těžce se zpracovávají
polootevřené	jde o kombinaci otázek uzavřených a otevřených, při nevhodnosti nabízených odpovědí dotazovaný odpoví vlastní formulací odpovědi; velmi oblíbený typ otázek

5.2.5.4 Typy otázek dle funkce

Otázky kladené v dotazníku lze rozdělit podle funkcí následovně: úvodní, věcné, škálovací, identifikační, filtrační, projekční a kontrolní. V naší práci jsme uvedli otázky s následující funkcí: úvodní (číslo: U1 - U4), věcné (číslo: 1 – 9, 14, 18, 19, 20a), škálovací (číslo: 10a, 11, 12a, 12c, 13, 15a, 16a, 17a, 21), identifikační (číslo: D1 – D7), filtrační (číslo 4c, 10b, 12b, 15b, 16b, 17b, 20b) a kontrolní (číslo 20)

úvodní	na začátku dotazníku, navázání kontaktu a získání důvěry a zájmu
věcné	tvoří nosnou část dotazníku

škálovací	hodnotící otázky v provedení stupnic či grafů, k hodnocení určitého jevu, jeho intenzity na dané stupnici
identifikační	charakterizují dotazovaného (věk, pohlaví, vzdělání apod.), pozor na ztrátu identity
filtrační	umožňují logickou vazbu dotazníku, při odpovědi dotazovaného určitým způsobem na danou otázku, možnost vynechání otázek, které se ho netýkají
projekční	otázky nepříjemné pro dotazovaného, vycházejí z předpokladu, že se dotazovaný ztotožní z danou situací a svými názory a postoji odpoví - ztotožnění odpovědi s jeho osobností
kontrolní	otázka už jednou položená, ale jinak formulovaná, posouzení správnosti předchozí odpovědi

5.2.5.5 Průvodní vysvětlení nebo dopis

Ke každému rozesílanému dotazníku by měl být přiložen průvodní dopis, k dotazníku rozdávanému (naš případ) buď několik řádek pokynů napsaných v záhlaví nebo předaných ústně od tazatele. Dotazovaný se takto nejen dozví o účelu a smyslu dotazování, ale je s ním také navázán úvodní kontakt, má větší důvěru a obvykle je ochotnější k vyplňování dotazníku. V pokynech předávaných ústně tazateli se dotazování v našem případě dozvěděli:

- prosba o spolupráci
- co je účelem daného výzkumu
- zastřešující organizace nebo osoby
- způsob vyplnění a odevzdání dotazníku
- zaručení anonymity dotazovaného
- uvedení kontaktů na zadavatele a zpracovatele

Dotazovaní měli dále možnost se na tazatele kdykoli obrátit a ti jim byli k dispozici, zdála-li se dotazovaným některá otázka nejasná nebo chtěli prodiskutovat smysl dotazníku, možnosti dozvědět se o výsledcích i v dalších otázkách.

5.2.5.6 Pilotní průzkum

Jde o první dotazování méně početné skupiny. Po získání údajů dochází k následnému vyhodnocení, úpravě jednotlivých otázek, jejich pořadí apod. Dotazník dostává konečnou podobu, ve které je zadáván vybranému výzkumnému souboru.

Náš dotazník absolvoval dvě pilotáže. Při první bylo zjištěno, že ústní forma zadávání otázek není vhodná. Ač se tazatelé velmi snažili být vstřícní, většina dotazovaných nebyla příliš ochotna se do dotazování zapojit. Došlo tedy ke změně formy zadávání dotazníku z ústní na písemnou.

Při druhé pilotáži byly dotazníky zadávány tazatelem s komentářem, ale dotazovaný vyplňoval dotazníky ručně. Ochota dotazovaných ke spolupráci byla výrazně větší, proto tato forma byla použita nakonec i v ostrém dotazování. Některé otázky byly drobně přeformulovány směrem k vyšší srozumitelnosti (otázky číslo: 3c, 5, 19) jedna otázka byla vypuštěna a nahrazena jinou, relevantnější (číslo 18). U jedné otázky se později v ostrém průzkumu ukázalo, že její formulace pravděpodobně není dostatečně jasná neboť více než polovina dotazovaných nepochopila způsob, jak mají na tuto otázku odpovědět. Otázku by bylo asi lépe podat jinak, v pilotáži s ní však problémy nebyly (otázka č. 7).

Tabulka pro sčítání turistů byla pilotována jednou, bylo zjištěno, že vyhovuje nárokům na ni kladeným, byla pouze doplněna o kolonku předpověď počasí, která při pilotáži nebyla. Jinak byla v ostrém průzkumu použita ve stejné formě i místo sčítání zůstalo stejné.

5.2.6 Obsahová analýza

Nejedná se o typickou kvantitativní výzkumnou metodu. Ve výzkumné práci ji používáme při doplnění údajů, které jsme získali z dotazníků, rozhovorů nebo při nenavázání přímého vztahu s dotazovanými. Jde o porovnání písemných materiálů (dokumentů) vypovídajících o dotazovaném nebo se zabývajících předmětem výzkumu.

Za dokumenty považujeme jakékoliv psané texty, které obsahují informace, které mají vztah k předmětu našeho výzkumu (Ondrejko, 2005).

Dokumenty lze rozdělit do těchto kategorií:

- záměrné – výkazy, zápisy
- z iniciativy autora – deníky, životopisy, poznámky
- masově-komunikační – články v periodikách, na internetu
- fonetické – magnetické nosiče
- ikonografické – fotografie, architektura

Při získávání dat k obsahové analýze jsme použili následující typy dokumentů: záměrné (zápisy z jednání městského zastupitelstva se zástupci Správy CHKO Beskydy), z iniciativy autora (kroniky Matice Radhošťské), masově-komunikační (články v periodikách, na internetu) a ikonografické (fotografie).

V obsahové analýze zkoumáme obsah dokumentů prostřednictvím soustavy kategorií, které jsme si vytvořili a ve kterých je zjednodušeně vyjádřený předmět a jednotky měření (Ondrejko 2005).

Při použití obsahové analýzy jako výzkumné metody bychom měli postupovat následovně:

- stanovení dokladů
- stanovení kvantitativních kategorií
- zařazení informací
- stanovení kvantitativních jednotek

V našem případě jsme si za dokument pro obsahovou analýzu zvolili tabulky o počtu turistů. Dále jsme si určili kvantitativní kategorie (počet turistů v průběhu celého dne, počet turistů v rámci jedné hodiny, směr příchodu a odchodu). Kvantitativní jednotkou se pro nás stal turista. Údaje jsme vložili do tabulek, z nichž jsme získaná data zanesli do grafů.

Obsahová analýza jako výzkumná metoda na sebe nárokuje časově a materiálově náročnou práci a její zpracování vyžaduje základní znalosti práce s tabulkovými a databázovými procesory.

5.3 Zpracování dat

Po shromáždění všech potřebných údajů budou tyto údaje zpracovány tak, aby je bylo možno analyzovat. Při každém projektu se zpracování údajů vyznačuje zvláštními problémy, nicméně vždy je nutno informace po jejich nashromáždění upravit, určitým způsobem klasifikovat a technicky zpracovat. Úprava údajů spočívá v jejich prověrce z hlediska úplnosti a přesnosti, v doplnění chybějících informací a ve vyloučení údajů zjevně nesprávných.

Všechny získané informace budeme zpracovávat na PC v programech Word, Excel a Access. V programu Excel vytvoříme grafy a tabulky. Pomocí statistických metod zpracování dat získáme hodnoty rozptylu a korelace u jednotlivých faktorů. Z takto získaných numerických hodnot vytvoříme grafická znázornění. Ta posléze doplníme o textovou část.

6 VYHODNOCENÍ KVANTITATIVNÍCH A KVALITATIVNÍCH DAT O NÁVŠTĚVNOSTI – POČTY, ČASOVÁ A PROSTOROVÁ DISTRIBUCE NÁVŠTĚVNOSTI, TRENDY V NÁVŠTĚVNOSTI, STRUKTURA NÁVŠTĚVNÍKŮ

6.1 Kvantitativní data

6.1.1 Souhrnná tabulka návštěvnosti ve sledovaných dnech

datum	den	od Pusteven		od Radhoště		Σ	počasí/kategorie	předpověď/kat.
		turist.	cykl.	turist.	cykl.			
3.6.06	So	410	11	203	8	632	zataženo/3	zataženo, déšť/4
4.6.06	Ne	523	19	217	10	769	polojasno/2	polojasno/2
10.6.06	So	419	14	251	7	691	jasno/1	jasno/1
12.6.06	Po	509	38	227	33	807	jasno/1	jasno/1
13.6.06	Út	554	21	233	17	825	polojasno/2	polojasno/2
21.6.06	St	216	8	156	4	384	zataženo/3	déšť
1.7.06	So	144	5	86	5	240	zima, mlha, vítr/5	zataženo, déšť, vítr/5
8.7.06	So	812	70	276	61	1219	jasno/1	polojasno/2
14.7.06	Pá	365	32	282	29	708	polojasno/2	zataženo/3
15.7.06	So	803	46	73	30	952	zataženo/3	polojasno/2
16.7.06	Ne	650	45	84	14	793	vítr, zima, mlha/5	mlha, vítr, déšť/5
22.7.06	So	333	33	296	27	689	zataženo/3	polojasno/2
26.7.06	St	638	52	310	36	1036	jasno/1	jasno/1
28.7.06	Pá	493	37	301	31	862	jasno/1	polojasno/2
30.7.06	Ne	562	43	474	30	1109	polojasno/2	polojasno/2
5.8.06	So	592	38	471	26	1127	jasno/1	jasno/1
14.8.06	Po	446	7	436	7	896	polojasno/2	jasno/1
16.8.06	St	236	10	164	6	416	zataženo/3	zataženo/3
17.8.06	Čt	182	17	152	15	366	déšť, vítr/5	zataženo, déšť/4
19.8.06	So	220	8	171	6	405	déšť, vítr/5	zataženo, déšť/4
20.8.06	Ne	238	12	219	9	478	zataženo, déšť/4	zataženo, déšť/4
24.8.06	Čt	231	21	198	12	462	zataženo/3	zataženo/3
29.8.06	Út	418	18	293	15	744	polojasno/2	polojasno/2
31.8.06	Čt	532	32	384	30	978	jasno/1	jasno/1
9.9.06	So	551	20	376	11	958	jasno/1	jasno/1
10.9.06	Ne	537	17	312	9	875	polojasno/2	jasno/1

18.9.06	Po	221	16	189	10	436	polojasno/2	polojasno/2
20.9.06	St	112	10	96	3	221	zataženo, déšť/4	zataženo
23.9.06	So	120	7	78	5	210	déšť, vítr/5	déšť, vítr/5
24.9.06	Ne	153	6	63	6	228	déšť, vítr/5	déšť, vítr/5
27.5.06	So	186	2	73	2	263	mlha, zima, vítr	
5.7.06	svátek	5598	129	3906	114	9747	jasno, horko	Jasno, Cyril a Metoděj

V tabulce jsou přehledně po dnech seřazena jednotlivá sčítání. Pro další výpočty budeme brát v úvahu pouze prvních 30 měření, zbylá dvě jsou vyřazena. Měření z 27.5. proto, že se jednalo o pilotáž a i když tabulka nakonec nebyla nijak modifikována, protože se v pilotáži plně osvědčila, toto měření bylo určeno jako pilotní a ne jako ostré, můžeme ho brát v úvahu pouze pro srovnání. Druhé měření, které je nutné pro zachování objektivitu hodnotit odděleně je měření z 5.7.2006, kdy byl svátek sv. Cyrila a Metoděje. V tento den se na Radhošti koná tradiční pouť a počet návštěvníků 10-tinásobně i vícekrát převyšuje průměrnou návštěvnost. Návštěvnosti v tomto dni se budu věnovat ve speciálním oddílu, pro výpočty ale data z tohoto dne nemohou být použita, protože by zkreslovala výsledek.

V prvním sloupci je uvedeno datum. Měření probíhala od června do září s výjimkou pilotáže, která se uskutečnila již v květnu. Dalším sloupcem je den v týdnu. Data z těchto sloupců budeme později využívat při získání korelace mezi vysokou návštěvností a tím zda je víkend nebo prázdninový den.

V dalších sloupcích jsou data o počtu turistů v daném dni v souhrnném čísle. Pro další použití existují i tabulky návštěvnosti podle denní doby, ale v této souhrnné jsou pouze čísla za celý den. Budou sloužit k výpočtu průměrné návštěvnosti. Sloupce jsou rozděleny na turisty a cyklisty, budeme se snažit zjistit, jaké procento návštěvníků zde jsou cyklisté a jak to koresponduje s celkovým zaměřením turistického ruchu. V tabulce je ještě rozděleno, kolik turistů viděli sčítači přicházet od Pusteven a kolik od Radhoště. Podle výsledků dotazníků víme, že z těch turistů, co přišli na Radhošť od Pusteven, schází asi 30% do Rožnova, kdežto zbylých 70% jde nazpět na Pustevny. Z těch, co přišli od Rožnova jde 100% na Pustevny. S těmito informacemi tedy můžeme pracovat při zjišťování počtu turistů, kteří projdou za den po hřebeni.

V posledních dvou sloupcích je vidět jaká byla pro tento den předpověď počasí a jaké počasí skutečně bylo. Vycházíme z hypotézy, že návštěvnost na Radhošti je závislá na počasí, není ale jisté, zda na předpovědi nebo na skutečnosti. To se budeme snažit zjistit výpočty korelace.

6.1.2 Průměrný denní počet turistů

Jak vyplývá z tabulky je průměrný počet pěších turistů, kteří přejdou po hřebeni Radhoště je celkem 664 návštěvníků za den. To je tedy počet párů nohou, které projdou za den po hřebeni. Podle metody pravděpodobných příchodů a odchodů, která byla získána z dotazníků a popsána v předchozí části, lze říci, že je to průměrně 340 různých turistů, tedy když nepočítáme ty, co se vracejí stejnou cestou, jakou přišli.

Cyklistů projede za den po hřebeni průměrně 48 za den, ale tento údaj je opět třeba vysvětlit s ohledem na známá data z dotazníků. 48 není počet různých cykloturistů, ale počet kol, která za den průměrně přejedou po hřebeni. Z dotazníků, z rozboru literatury a ze zkušenosti víme, že od Rožnova nepřijíždí na Radhošť nikdo, respektive méně než 1% cyklistů. Všichni, kteří byli tedy napočítáni jako přijíždějící od Radhoště jsou vracející se cykloturisté, kteří již byli jednou započítáni ve směru od Pustevny. Z uvedeného tedy lze vyvodit, že se na hřebeni Radhoště pohybuje denně průměrně 28 cykloturistů, z nichž 75% se na Radhošti pravděpodobně rozhodne otočit a bude se vracet zpět po hřebeni. Ať už z hřebene bude pokračovat po zelené na Prostřední Bečvu nebo dále přes Radegast na Pustevny, pro naše další úvahy je důležité, že se bude pohybovat i zpět po hřebeni.

Tato data samozřejmě nelze zobecnit na celý rok. Celá práce se zabývá pouze letními formami turistiky. V zimních měsících jsou počty zde naprosto jiné, vyskytují se zde jiné typy turistů. Výpočet můžeme vztáhnout na letní měsíce, část jara a podzimu, tedy období květen – říjen, kdy se nemění zásadně charakter turistiky.

6.1.3 Korelace návštěvnosti s různými faktory

	prázdniny	všední den/víkend	aktuální počasí	předpověď
U	102	72		
χ^2			89.3	84.6
r			-0.92	-0.88

V metodologické části jsme se rozhodli, že pro testování závislosti u dvouvýběrových veličin (prázdniny a všední den/víkend) budeme pro určení významnosti používat Wilcoxonův dvouvýběrový test, u aktuálního počasí a předpovědi počasí Test dobré shody. U posledních dvou veličin zjišťujeme tvar závislosti následně Spearmanovým korelačním koeficientem.

Počty turistů, kteří přišli ve víkendových dnech jsou

{632,769,691,240,1219,952,793,689,1109,1127,405,478,958,875,210,228} $n = 16$

Počty turistů, kteří přišli ve všedních dnech, jsou

{807,825,384,708,1036,862,896,416,366,462,744,978,436,221} $m = 14$

Nyní z těchto dvou souborů vytvoříme sdružený uspořádaný výběr seřadíme podle velikosti, a nad něj si napíšeme pořadí (to samozřejmě uděláme v Excelu)

1 2 3 4 5 6 27 28 29 30
 {210,221,228,240,366,384,.....,1036,1109,1127,1219} $m + n = 30$

Součet pořadí víkendových hodnot (modrých) je $W_1 = 1+3+4+\dots+28+29+30 = 258$.

Součet pořadí všedních hodnot (červených) je $W_2 = 2+5+6+\dots+27 = 207$.

Spočítáme testové statistiky U_1 a U_2 pomocí vztahů $U_1 = nm + 0.5n(n+1) - W_1$, $U_2 = nm + 0.5m(m+1) - W_2$ a vyjde $U_1 = 102$ a $U_2 = 122$. Testovou statistikou U je menší z těchto dvou hodnot, čili 102.

Z tabulky zjistíme, že kritickou hodnotou w_{nm} pro hladinu významnosti $\alpha = 5\%$ je $w_{16,14}(0,05) = 64$. Vidíme, že tedy $U > w_{16,14}(0,05)$, čili dospíváme k závěru, že na hladině významnosti 5% lze H_0 zamítnout.

Podobně to dopadne i pro Prázdniny-školní rok, kde

$$m = 18$$

$$n = 16$$

$$W_1 = 315$$

$$W_2 = 150$$

$$U_1 = 72$$

$$U_2 = 144$$

$$w_{18,12}(0,05) = 61$$

Tady už leží hodnota testového kritéria blíže ke kritickému oboru, nicméně přesto i zde na hladině významnosti 5% lze H_0 zamítnout.

Chí-kvadrát pro jednotlivé naše veličiny srovnaný s tabulkou kritických hodnot distribuce χ^2 ukazuje, že ani pro všechny veličiny lze H_0 zamítnout. Stanovili jsme si nulovou hypotézu, že počet návštěvníků na dané veličině nezávisí, tedy bude blízký průměrné hodnotě, ať se bude veličina jakkoliv měnit.

Ať již testováním Wilcoxonovým dvouvýběrovým testem nebo Testem dobré shody jsme zjistili, že díky tomu, že lze nulovou hypotézu zamítnout, návštěvnost závisí na všech čtyřech testovaných charakteristikách. Vzhledem k číselným výsledkům a porovnání s danou tabulkou kritických hodnot je nejsilnějším faktorem aktuální počasí, následuje vliv předpovědi počasí, vliv prázdnin a faktor víkend/všední den je nejslabším z faktorů. I u něj byla nulová hypotéza zamítnuta, avšak výsledek se ke kritické hodnotě velmi blíží.

Pro veličiny aktuální počasí a předpověď počasí byl dále počítán Spearmanův korelační koeficient. U obou veličin ukázal silnou závislost, u aktuálního počasí byla o něco silnější než u předpovědi počasí.

6.1.3.1 Období školního roku versus období prázdnin

V období prázdnin se v oblasti Radhoště pohybuje téměř dvojnásobné množství turistů než v období školního roku. Podle získaných dotazníků také v tomto období lidé navštěvují oblast na více než jeden den. Hodnota Wilcoxonova testu $U=102$ je celkem silná závislost i když i o prázdninách je stále silnější vliv počasí. Spearmanův koeficient závislosti v tomto případě stejně jako v případě víkendu nemá smysl počítat, protože ze dvou bodů nelze usuzovat na tvar závislosti.

6.1.3.2 Víkend versus všední den

Víkend byl očekávaným silným faktorem při sledování návštěvnosti, což se však nepotvrdilo. Údaj Wilcoxonova testu na hranici kritické hodnoty ukazuje, že vliv víkendu je poměrně nízký. V období školního roku ještě hraje jistou roli, během školních prázdnin ale vliv nemá téměř vůbec. Vzhledem k tomu, že měření probíhalo od června do září, tedy dva měsíce školního roku a dva měsíce prázdnin, byl vliv víkendu potlačen. Také měření v červnu nejsou z tohoto pohledu příliš objektivní, protože

hřeben Radhoště je oblíbeným místem školních výletů, které se odehrávají především v červnu a během všedních dní.

Pokud bychom chtěli, aby korelace byla více vypovídající, bylo by třeba měřit v průběhu celého roku. Z tohoto pohledu je veličina víkend nejvíce zatížena chybou měření.

6.1.3.3 Skutečné počasí

Hodnota chí-kvadrátu 89,3 ukazuje na velmi silnou závislost, její průběh dokládá hodnota Spearmanova korelačního koeficientu -0,92. Jedná se v podstatě o lineární závislost. Záporné znaménko ukazuje, že čím více poroste daná veličina, tím více bude stoupat počet návštěvníků. V našem případě se tedy ukázalo, že čím lepší počasí je (jasno-1, déšť a vítr-5), tím více návštěvníků přijde. Korelace je silnější než vliv víkendu a dokonce i vliv prázdnin.

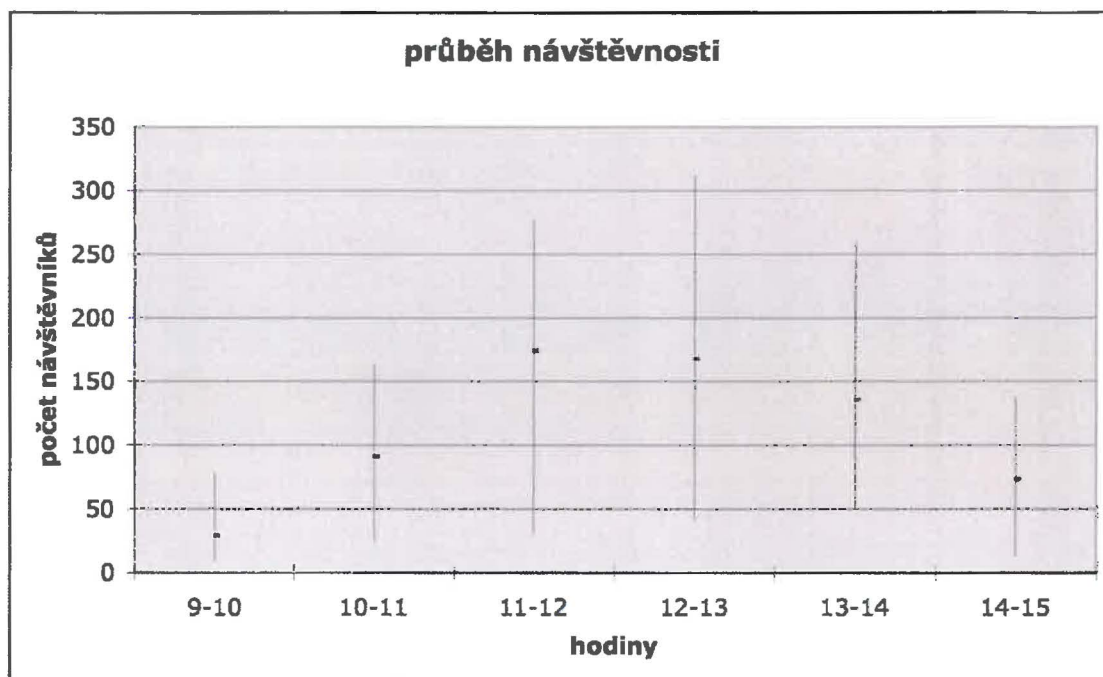
Počasí bylo měřeno v 11h, tedy v době, kdy ještě změna počasí může ovlivnit názor turistů ohledně návštěvy Radhoště ať již ve směru návštěvy nebo naopak rozhodnutí na výlet nevyrazit.

6.1.3.4 Předpověď počasí

Předpověď počasí má o něco slabší vliv na návštěvnost než aktuální počasí. Úskalím této úvahy je ale fakt, že předpověď počasí je velmi často ve shodě s aktuálním počasím. Nelze tedy s jistotou říci, zda se lidé opravdu rozhodují podle předpovědi počasí nebo zda vychází toto číslo díky silné vazbě mezi aktuálním počasím a předpovědí.

Pokud bychom se pustili do srovnání s výsledky dotazníků, můžeme uvažovat, že silnější závislost aktuálního počasí oproti předpovědi je dána skladbou návštěvníků. Vzhledem k tomu, že dost velká část návštěvníků je z blízkého okolí (Zlínský, Moravskoslezský a Olomoucký kraj) a rozhodují se o návštěvě pravděpodobně až s přihlédnutím k aktuálnímu počasí, předpověď není tak důležitá. Ta by rozhodovala více pravděpodobně v případě, pokud by více turistů přijíždělo z větší dálky a museli by se tedy spoléhat na předpověď počasí z předchozího dne. Pak by tato veličina měla větší váhu než aktuální počasí.

6.1.4 Návštěvnost v průběhu dne

Graf č.1 – Průběh návštěvnosti

Na grafu vidíme, jak se měnila návštěvnost v průběhu dne během jednotlivých měření. V tomto bodě nás nebude zajímat celkový počet návštěvníků v daných dnech, důležitější je rozložení návštěvnosti přes den. Z grafu je patrné, že nejvíce návštěvníků přichází na Radhošť mezi od 11 do 13 hodin. Jsou to ti, co vyrazili dopoledne z Rožnova pěšky a cesta jim trvala cca 2h, což je průměrná doba pro tento výlet a nebo ti, kteří dojeli na Pustevny vlastní dopravou. Z Pusteven jim to pak trvalo na Radhošť přibližně hodinu, podle rychlosti chůze.

Co se týče těch, kteří jezdí na Pustevny autobusem ať již z Rožnova nebo nastupují po cestě na Dolní nebo Prostřední Bečvě, ti do této skupiny s největší pravděpodobností nespádají. Autobus odjíždí z Rožnova v 8:00 a na Pustevnách je v 8:40. Pokud se tedy tito návštěvníci nikde nezdržují a jdou přímo, spadají s největší pravděpodobností mezi ty, co byli započítáni v intervalu 9-10 nebo 10-11. Další autobus jede na Pustevny ve 12:15, přijíždí 12:55 a tedy tito návštěvníci jsou ti, co přicházejí v intervalu 13-14 nebo 14-15. Další autobus přijíždí až v 16:30 a to je naopak poslední autobus, kterým mohou turisté odjet směr Rožnov. V 16:30 také jede poslední lanovka z Pusteven do Trojanovic. V podstatě nemá smysl měřit návštěvnost v intervalu 15-16, protože v této době přijde ojedinelý turista nebo cyklista, ale obecně návštěvnost po 15. hodině prudce

klesá. Vezmeme-li v úvahu výše popsaný jízdní řád autobusů a lanovky, dá se odvodit, že návštěvnost v krajních hodinách je závislá silně na veřejné hromadné dopravě, návštěvnosti kolem poledne má více faktorů, skupina návštěvníků dopravující se sem osobními automobily je v této době větší než jindy během dne.

Při tomto způsobu rozložení je návštěvnost celkem dobře rozvrstvena do celého dne, pokud by měly být změny v jízdním řádu, doporučila bych poněkud posunout dobu odjezdu posledního autobusu (někam k 17.h), vyplynulo to nejen z dotazníků, ale vyplývá to i z našeho grafu. Po 15. hodině už přichází málo lidí, protože musejí pospíchat zpět na Pustevny na autobus.

Z grafu je vidět, že co se týče pořádání kulturních a jiných akcí, největší výtěžnost je mezi 11. a 13. hodinou, dříve než v 10 hodin nemá smysl s ničím začínat a naopak po 14. hodině je třeba počítat s poklesem zájmu. Kulturní i jiné aktivity se v oblasti Radhoště čas od času konají, podle toho, jak jsem měla možnost posoudit, většina akcí nedostatečně využívá část odpoledne a končí s aktivitami již kolem 13. hodiny.

6.1.5 Návštěvnost v den svátku sv. Cyrila a Metoděje

Dne 5.7. se koná na Radhošti každoročně Cyrilometodějská pouť. V tento den zažívá hřeben nápor turistů, z tabulky lze vidět, že v tento den roku 2006 prošlo po hřebeni více než 9 tisíc párů nohou. Toto číslo více než desetkrát převyšuje průměrnou návštěvnost. V tento den je vrchol Radhoště obklopen stánky, které však bouhužel nemají mnoho společného s místními tradicemi. Stejně tak stopy po návštěvnících v podobě kelímků a táček svědčí o tom, že tato akce není akcí v mezích trvale udržitelného rozvoje. V tento den návštěvnost převyšuje limity únosnosti území navíc zde návštěvníci v tento den nevyhledávají krásy přírody, ale oslavy ve stylu konzumní společnosti. Ani z tohoto hlediska tedy tato akce není akcí udržitelného rozvoje.

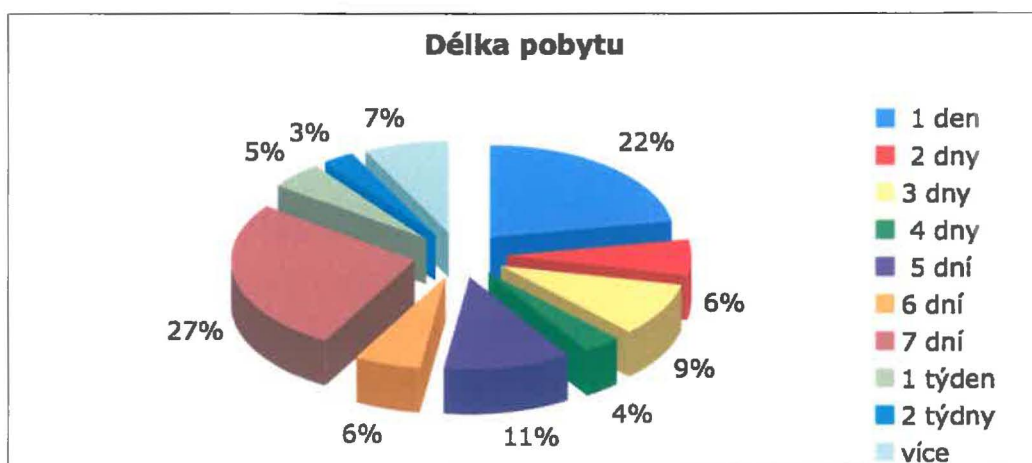
Aktivity tohoto typu nelze na Radhošti doporučit, takováto turistika nerozvíjí území udržitelným způsobem, je dokonce v přímém rozporu s tímto záměrem.

6.2 Kvalitativní data

Na základě vyhodnocení dotazníků pomocí metod popsaných výše byly získány výsledky, které budou dále prezentovány ve formě grafů a textových komentářů. Text je dále dělen do kapitol, které odpovídají jednotlivým otázkám v dotazníku.

6.2.1 Kvantitativní znaky pobytu návštěvníků v oblasti Radhoště

6.2.1.1 Délka pobytu

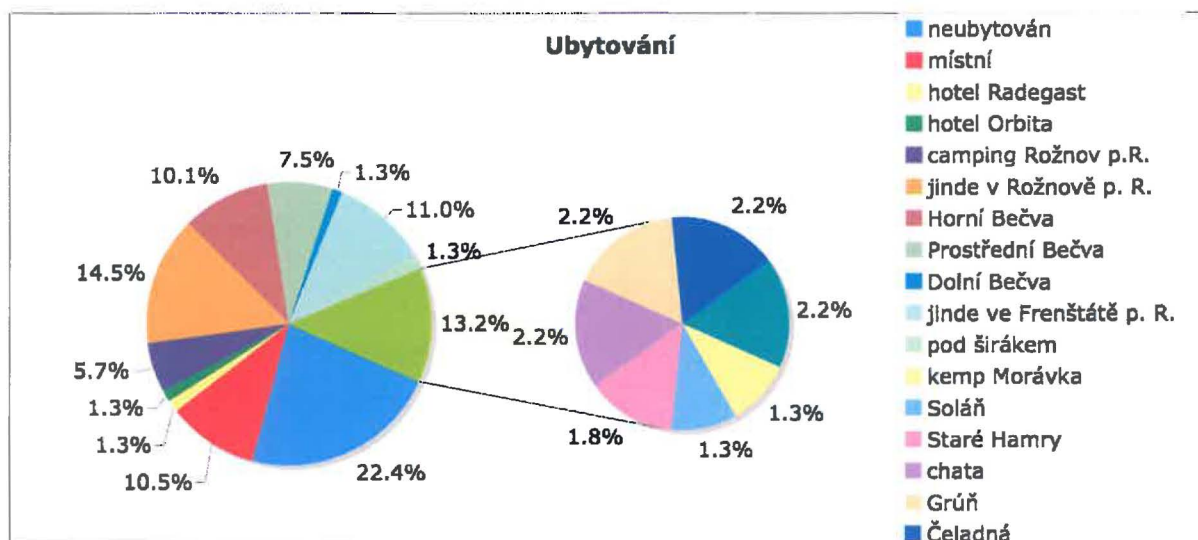

Graf č.2 – Délka pobytu

Cílem této otázky bylo zjistit, zda lidé přicházející na Radhošť jsou nejčastěji návštěvníci, kteří si sem udělali jednodenní výlet nebo zda jsou ubytovaní někde v Beskydech na delší dobu a hodlají krom návštěvy Radhoště navštívit i jiné zajímavosti.

Z hlediska délky pobytu mírně převažují návštěvníci, kteří plánují zůstat v Beskydech 7 dní (27%), následování jednodenními návštěvníky (22%). Oproti očekávání je dost nízký podíl těch, kteří zde pobývají přes víkend, tedy 2 nebo 3 dny (6% respektive 9%).

6.2.1.2 Ubytování

Graf č.3 – Ubytování

V této otázce jsme se snažili zjistit, zda jsou turisté, přicházející na Radhošť v Beskydech ubytovaní nebo zda přijeli a zase odjedou zase mimo Beskydy a ubytování zde nejsou. Pokud jsou ubytovaní, tak zda jsou místní a nebo kde se ubytovávají. Z grafu je zřejmé, že největší část (20.6%) ubytovaní v Beskydech nejsou. Místních je necelých 10% (9.7%) a ostatní hledají nějaké místo, kde se budou v Beskydech ubytovávat. V otázce bylo několik odpovědí nabídnutých (ty můžeme vidět v prvním diagramu, ty co se objevily pod zařazením jako „Jiné“, jsou uvedeny v druhém diagramu. Nejčastěji lidé odpověděli, že se ubytují v Rožnově pod Radhoštěm (13.3%), ale nebylo to ani v jednom z nabízených penzionů, dále ve Frenštátě opět mimo naši nabídku (10.1%) a na třetím místě byla Horní Bečva opět bez udání přesného místa (9.3%). Z konkrétních hotelů a ubytoven signifikantní hodnoty zaznamenal pouze autocamp v Rožnově pod Radhoštěm (9.3%). Zajímavé byly některé odpovědi, v kategorii „jiné“, které dotazovaní přímo vepsali. Někteří ubytovaní zde tráví čas u známých, někteří zde mají chatu a například pod širákem se rozhodlo spát 1.2% dotázaných, ač v okolí Radhoště je všude CHKO a spaní pod širákem zde není povoleno.

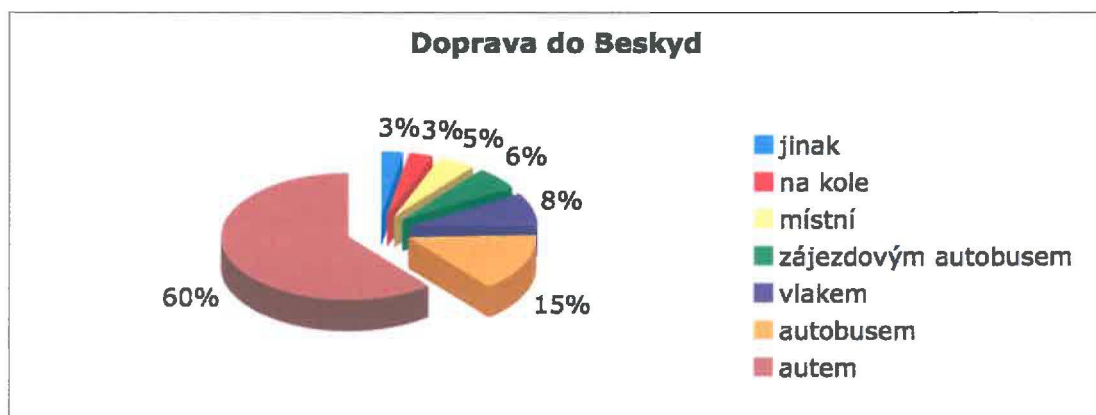
Z uvedeného lze vyvodit, že nabídka ubytování je dostatečně široká, lidé využívají k ubytování nejen hotely a penziony, ale i blízké autokempy. Vybírají si od dražších a luxusnějších hotelů, přes penziony až po campy nebo ubytování příbuzných. Všichni ti,

kteří uvedli možnost ubytování v Rožnově p. R. nebo Frenštátě p. R., budou muset použít nějakého dopravního prostředku k dopravě do místa ubytování nebo sejít do Rožnova p. R. nebo do Frenštátu p. R. pěšky. Podíl těch, kteří vybrali místo ubytování přímo v okolí Radhoště je velmi nízký. V otázce ubytování tedy existuje značná diverzita.

Výsledky odpovídají výsledkům otázky č. 1, kde více než 20% návštěvníků odpovědělo, že je zde pouze na 1 den. To jsou tedy ti „neubytovaní“ z této otázky, procentuální podíly dost dobře souhlasí.

6.2.2 Doprava

6.2.2.1 Doprava a do Beskyd

Graf č.4 – Doprava do Beskyd

V otázce dopravy do Beskyd dle očekávání jednoznačně převažují automobilisté (60%). Na druhém místě je linkový autobus (15%) a až na třetím vlak (8%). Asi polovina cykloturistů odpověděla, že přijeli na kole, zbylí přijeli autem s koly na autě. Zájezdů bylo asi 6%, což je v letních měsících vysvětlitelné, nejvíce zájezdových autobusů se v okolí Radhoště pohybuje v zimě, což je roční období, které nebylo předmětem našeho zkoumání. Z odpovědí v kategorii „jiné“ byla naprostá většina motocyklistů.

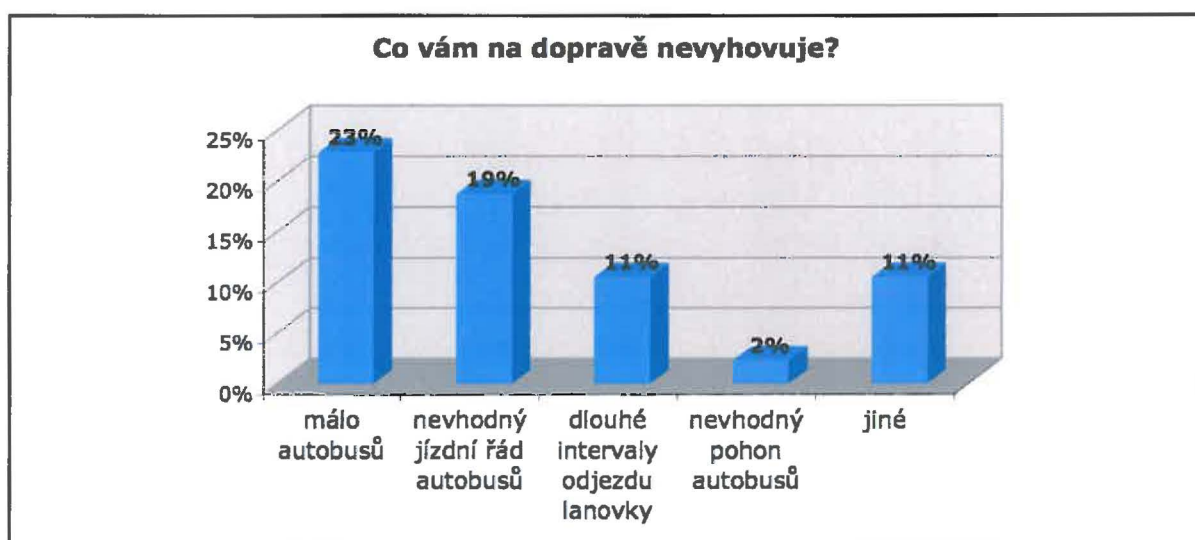
Výsledky získané v této otázce plně odpovídají očekávání. Doprava do Beskyd vlakem není jednoduchá a zahrnuje mnoho přestupů, doprava autobusem je snazší a rychlejší. Jednoznačně nejpohodlnější je doprava autem, kde člověk navíc není vázán na žádný harmonogram, což obzvláště u jednodenních turistů kterých, (jak již víme) je na Radhošti většina. Poměrně dost na místní poměry bylo motocyklistů, což svědčí o faktu,

že tento způsob turistiky (považujeme-li mototuristiku za součást turistiky) se v poslední době rozmáhá a Beskydy nejsou výjimkou.

6.2.2.2 Doprava v oblasti

Graf č.5 – Stávající způsob a systém dopravy

Graf č.6 – Co na dopravě nevyhovuje

Podle průzkumu většině (56%) lidí stávající systém dopravy spíše nebo rozhodně vyhovuje. Nevyhovuje naopak 15% dotázaných a k otázce se nevyjádřilo 29% návštěvníků.

Z těch, kterým systém nevyhovuje, se 23% vyjádřilo, že autobusů je málo, 19% má názor, že jízdní řád autobusů je nevhodný. 11% dotázaných vidí nedostatky v intervalech odjezdů lanovky, 2% turistů mají výhrady k typu pohonu autobusů a dalším 11% nevyhovují jiné věci.

Je zajímavé, že poměrně vysoké procento návštěvníků je s dopravou poměrně spokojeno, dle mého názoru je to jedna z nejméně uspokojivých oblastí v této oblasti.

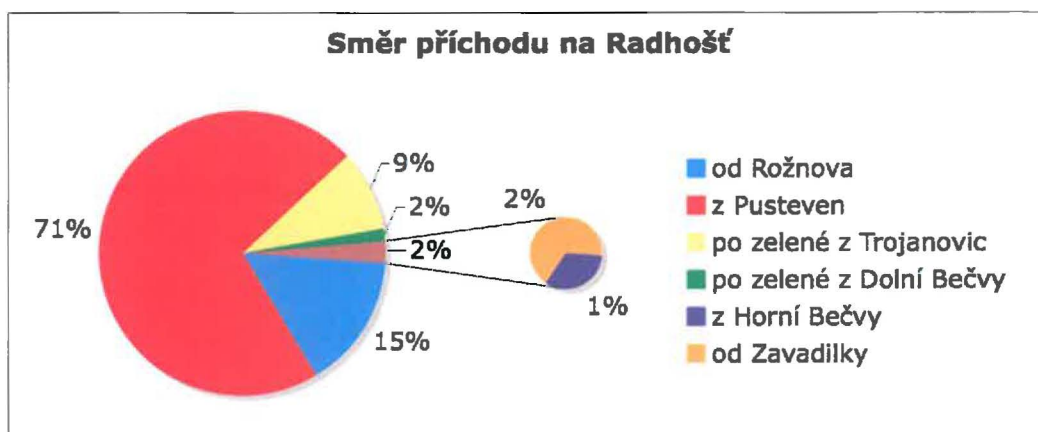
Pro člověka neznalého místních poměrů je doprava dost nevyhovující a pouze turista, který přijel osobním automobilem může být zcela spokojený. Autobusů je opravdu málo (autobus jezdí na Pustevny 4x denně, o víkendu stejně jako ve všední den) ale jak již bylo řečeno, místní lidé si již většinou zvykli a většina turistů ze vzdálenějších oblastí přijíždí autem. Nepříjemně překvapení jsou ti, co přijedou například vlakem a pak chtějí jet na Pustevny autobusem. Hustota běžných autobusů se v blízké době dle vyjádření ČSAD Vsetín měnit nebude, budou však ještě více přibývat cyklobusy a v zimě skibusy. V cyklobusech mají cyklisté přednost bez turisty bez kol, ale i ty autobus svezí, je-li místo. Tím se nabídka rozšiřuje, vzhledem k tomu, že cyklobus je ale speciální služba ČSAD Vsetín, je těžko ho dohledat na stránkách IDOSu a značná nepřehlednost webových stránek Vsetínské ČSAD situaci turistům neulehčuje.

Co se týče jízdního řádu, zde problém mohou mít lidé při snaze najít návaznost vlak-autobus, protože ČSAD Vsetín s ČD již dlouho příliš nespolupracuje a autobusy na vlaky nenavazují. Podíváme-li se ale na odjezdy autobusů samostatně (popis odjezdů viz výše – v kapitole kvantitativního výzkumu), tak odjezdy dávají smysl a navazují na provozní dobu vleků stejně jako na otvírací dobu chat a občerstvení na Pustevnách.

Lanovka jezdí v létě vždy každou hodinu po dobu 10-15min, dle zájmu. Je to logický krok provozovatele, jak ušetřit a nenechat jezdit sedačky naprázdno. Vzhledem k tomu, že je tato praktika běžná v letním období ve všech místech, kde se lanovky i v létě provozují, ke změně pravděpodobně nedojde. Na internetu je však tato informace zmíněna, pokud se tedy návštěvník rozhodne se předem informovat, informaci bez problémů najde.

Většina autobusů ČSAD Vsetín jezdí stále na běžnou naftu, některé nové jsou upraveny pro provoz na plyn, tyto však nejsou nasazovány na trase na Pustevny, protože v zimních měsících mají větší problémy se zdoláním kopce, než standardně konstruované autobusy na naftu. Dle vyjádření ČSAD Vsetín ČSAD neplánuje investice do dalších autobusů na plyn v horizontu následujícího roku. Obávám se, že v tomto ohledu by musela zasáhnout vyšší moc, pokud by například vznikla vyhláška o povinnosti používat na trasách v turistických oblastech tyto autobusy, situace by se změnila, při současném stavu bude současná situace ještě asi nějakou dobu přetrvávat.

6.2.2.3 Směr příchodu na Radhošť

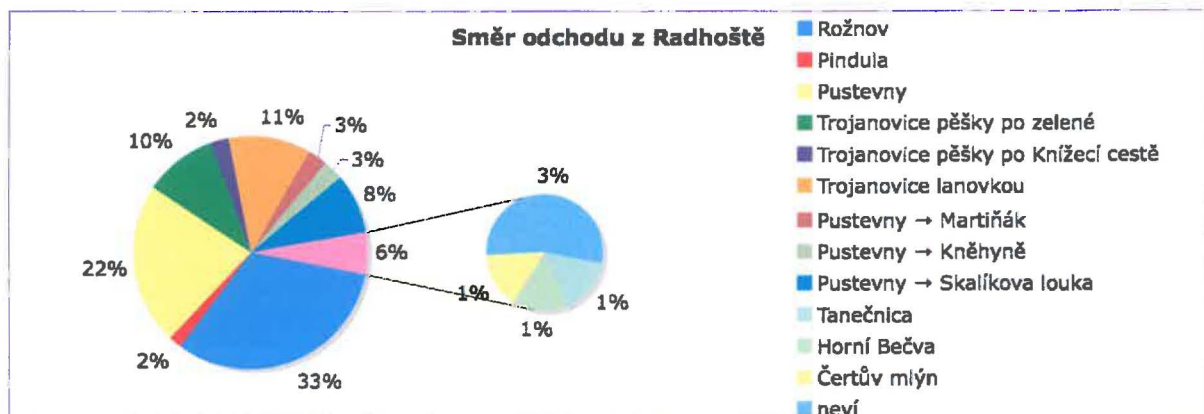

Graf č.7 – Směr příchodu na Radhošť

Výsledek průzkumu potvrdil, to co bylo očekáváno – že většina (71%) turistů přichází na Radhošť od Pusteven. To samé se ukázalo i při sčítání turistů na křižovatce se zelenou turistickou značkou. Z těch, co přicházejí od Rožnova (15%) nebyl ani jeden cyklista. Očekávání bylo, že budou v menšině oproti těm, kteří přijíždějí od Pusteven, ale výsledek 100% od Pusteven a ani jeden od Rožnova ani z jiných směrů překvapil tazatele i mě jako vyhodnotitele. Je to dáno pravděpodobně tím, že cesta od Rožnova přímo na Radhošť v posledním úseku dosti strmě stoupá (po lyžařské sjezdové trati), což je pro cyklisty dosti nepříjemné. Tedy i cyklisté, kteří jedou od Rožnova, raději dojedou na Pustevny a odtud pak po hřebeni na Radhošť stejně jako pěší turisté. Zelená turistická značka od Trojanovic je pro cyklistiku zcela nevhodná (úzká strmá cesta lesem přes kořeny a kameny), překvapilo mě však, že cyklisté nevyužívají zelenou značku od Dolní Bečvy, přestože značka je značená širokou pěknou cestou, která je pro cyklisty jako stvořená. V tomto bodě vidím možnost propagace této přístupové cesty pro cyklisty, je pravděpodobně mezi cyklisty málo známá.

Na menším grafu jsou vidět dvě další přístupové cesty, které nebyla v nabídce a to od hotelu Zavadilka na Prostřední Bečvě a z Horní Bečvy. Obě cesty vedou po značených cestách (zelená a modrá turistická značka) a připojují se na hřeben mezi Pustevnami a Radhoštěm.

6.2.2.4 Směr odchodu z Radhoště

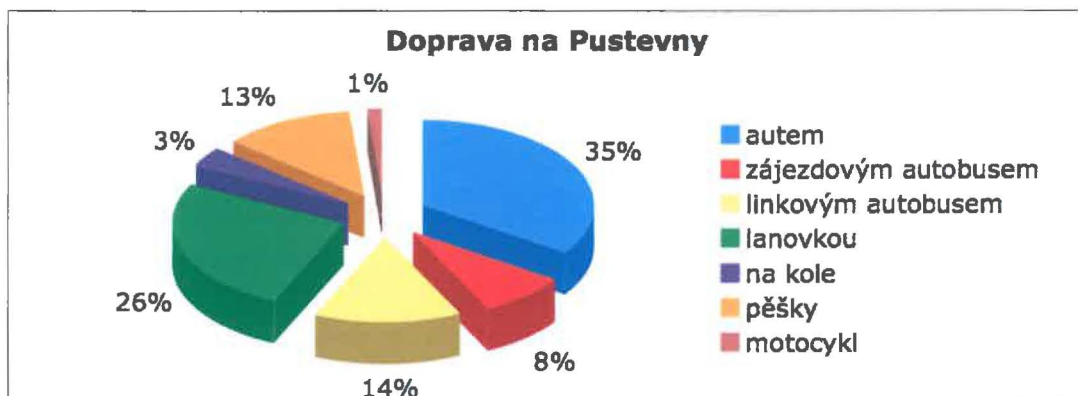

Graf č.8 – Směr odchodu z Radhoště

Tato otázka úzce souvisí s otázkou příchodu na Radhošť. Při letném pohledu na graf největší výsek patří těm, co scházejí do Rožnova. Tento fakt však neodpovídá tak úplně skutečnosti. Podíváme-li se na graf pozorněji a sečteme-li ty, co jdou na Pustevny (a odtud už dále nepokračují nikam, resp. nasedají do automobilů nebo na autobus - 22%) s těmi, co z Pustevn budou pokračovat na Martiňák (3%), Kněhyni (3%) a Skalíkovu louku (6%), zjistíme, že jich je v součtu 34% oproti 33% těch, co půjdou do Rožnova. Do Trojanovic se vydá 12% z nichž 10% půjde pěšky po zelené a 2% po Knížecí cestě. Z těchto 2% je většina cyklistů (Knížecí cesta je ideální pro jízdu na kole), kdežto pro pěší turistiku je cesta po zelené značně atraktivnější. Zbytek se vydá na Pinduli (2%), Horní Bečvu (3%), Tanečnici (1%) nebo na Čertův Mlýn (1%), což jsou krom sedla na Pinduli místa, která nebyla v základní nabídce a návštěvníci je dopsali pod nabídkou „jiné“.

Výsledek odpovídá očekávání, z prostého pohledu na hřeben je zřejmé, že se na Radhošti turisté dělí v podstatě jen na dva hlavní prameny – ty, co půjdou na Pustevny a ty, co do Rožnova. Zajímavé je vysoké procento těch, kteří jdou na Pustevny a odtud už dále nikam nepokračují. Jsou to obvykle návštěvníci, kteří přijeli osobními automobily a zároveň jsou zde s rodinou. Jedná se tedy o specifický způsob pěší turistiky rodinného charakteru. Ti, co přijeli linkovým autobusem odpověděli většinou, že budou scházet do Rožnova.

6.2.2.5 Doprava na Pustevny

Graf č.9 – Doprava na Pustevny

Tato otázka předjímala fakt, že většina lidí přichází na Radhošť od Pusteven (což se plně potvrdilo), a tak nás zajímalo, jak se lidé na Pustevny dopravují. Většina (35%) autem. Tedy silnicí od Prostřední Bečvy, která dále pokračuje buď na Horní Bečvu a dále na Slovensko nebo na Dolní Bečvu a dále na Rožnov pod Radhoštěm a Valašské Meziříčí. Automobilisté jsou následováni těmi, co přijeli lanovkou od Trojanovic (26%) a dále turisty, kteří přijeli na Pustevny linkovým autobusem nebo přišli pěšky odkudkoliv. Zájezdový autobus (8%) je zastoupen méně především vzhledem k roční době, v menšině jsou také cyklisté (3%) a motocyklisté (1%).

Převaha automobilové dopravy byla i v této otázce očekávaná a v budoucnu se pravděpodobně nic nebude nijak zásadně měnit. Pro turisty přijíždějící z jižní části hřebene (údolí Bečvy, Rožnov, Valašské Meziříčí, Vsetín) je automobil stále nejpohodlnější způsob dopravy, není třeba se přizpůsobovat dosti řídkému jízdnímu řádu autobusů a při současných cenách parkovného (50,-/auto/den) a velké kapacitě parkoviště (cca 200 aut) nelze očekávat v nejbližší době změnu. Tu by mohla přinést výstavba lanovky na Radhošť, což je však akce, která má stále mnoho otazníků a bude jí ještě věnována celá jedna otázka.

Překvapivý byl nízký podíl těch, kteří na Pustevny přijeli na kole. Mezi cykloturisty to nebyla ani polovina z dotázaných. Část jsou pravděpodobně automobilisté a dost velká část jsou ti, kteří přijeli cyklobusem od Rožnova. Tento způsob dopravy je v poslední době velmi oblíbený, cyklobus jezdí na Pustevny o víkendu 3x denně, má dobře upravený vnitřek autobusu pro velké množství kol a ČSAD Vsetín, která tuto službu provozuje je schopna flexibilně reagovat na poptávku

případným přistavením dodatečného autobusu. Lze očekávat, že tento způsob dopravy bude na oblibě získávat stále více, je mnoho těch, kteří se na Pustevny rádi vyvezou cyklobusem a na kole pokračují po hřebeni případně směrem na Tanečnici a Kněhyni.

6.2.3 Charakter návštěvnosti

6.2.3.1 Pravidelnost návštěvnosti

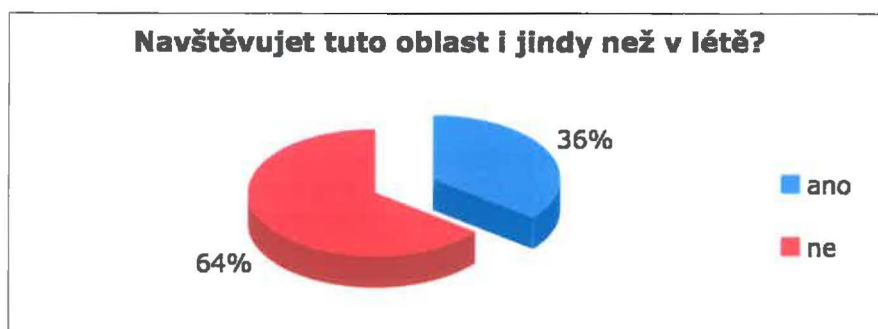

Graf č.10 – Počet návštěv za sezonu

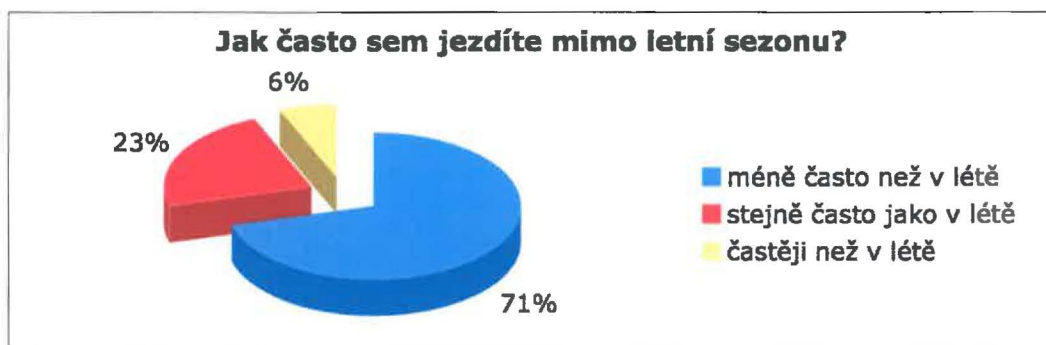
Podle průzkumu převažují ti, co se na Radhošť dostanou méně než 1-2x za rok (37%). Následováni jsou návštěvníky, kteří jsou zde poprvé společně s těmi, kteří na hřeben zavítají 1-2x za sezonu (26%). Nejméně početní pravidelní návštěvníci, kteří chodí na Radhošť častěji než 2x za rok.

Tato situace je dána pravidelností některých akcí (Cyrilometodějská pouť) nebo pořádáním akcí různých rádií a pod., které se konají obvykle jednou za rok a mají své stálé návštěvníky. Potěšitelný je velký počet těch, kteří jsou zde poprvé, pokud se podaří tuto skupinu zaujmout krom krásné přírody i dobrou informační nabídkou, je naděje, že se budou chtít na Radhošť podívat v budoucnu znovu.

6.2.3.2 Návštěvnost léto/zima

Graf č.11 – Návštěvnost v zimě ano/ne

Graf č.12 – Počet návštěv v zimě

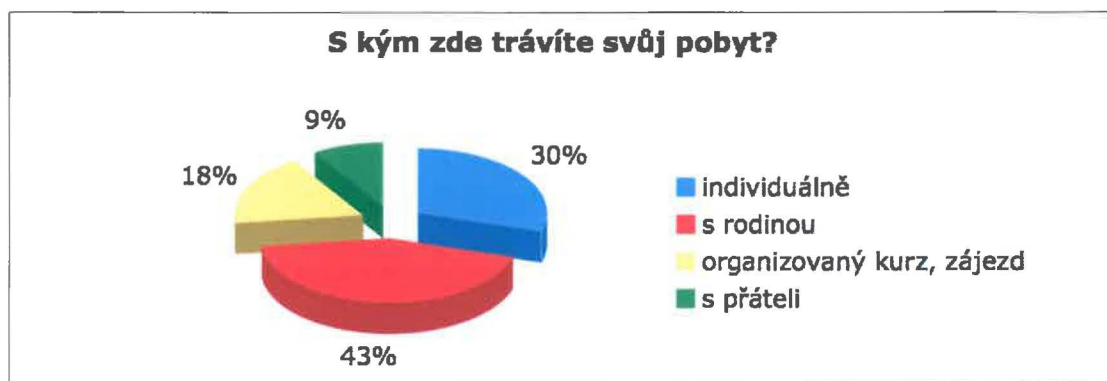
Většina (64%) návštěvníků, kteří se věnují turistice v létě, nejedí na Radhošť v zimě, jak vyplývá z průzkumu. Může to být dáno tím, že v zimě jezdí na Pustevny lyžovat spíše lidé z odlehlých oblastí, kdežto místní lidé znají jiná místa, která sice neposkytují možnost ubytování, ale lyžování je lepší. Jedná se tedy o jinou skladbu návštěvníků.

Tato informace se může hodit při snaze zjistit, jak lépe zapůsobit na turisty. Lidé v létě jezdí na Radhošť především kvůli přírodě a v poslední době též kvůli různým konkrétním akcím. Dle mého názoru je v této skupině skrytý potenciál pro zimní turistiku, stejně jako v zimě je možno ukázat lidem, jaké aktivity lze na Radhošti provozovat v létě, protože se zjevně jedná o skupiny, které se překrývají pouze asi z jedné třetiny.

Z těch co na Radhošť v zimě jezdí jich 71% jezdí méně často než v létě, 23% asi stejně často a jen 6%. Tato otázka potvrzuje naše předchozí tvrzení, že v zimních návštěvnících je silný potenciál a bylo by dobré i letní návštěvníky oslovit s nabídkou zimních aktivit.

6.2.4 Kvalitativní znaky pobytu

6.2.4.1 Způsob trávení pobytu

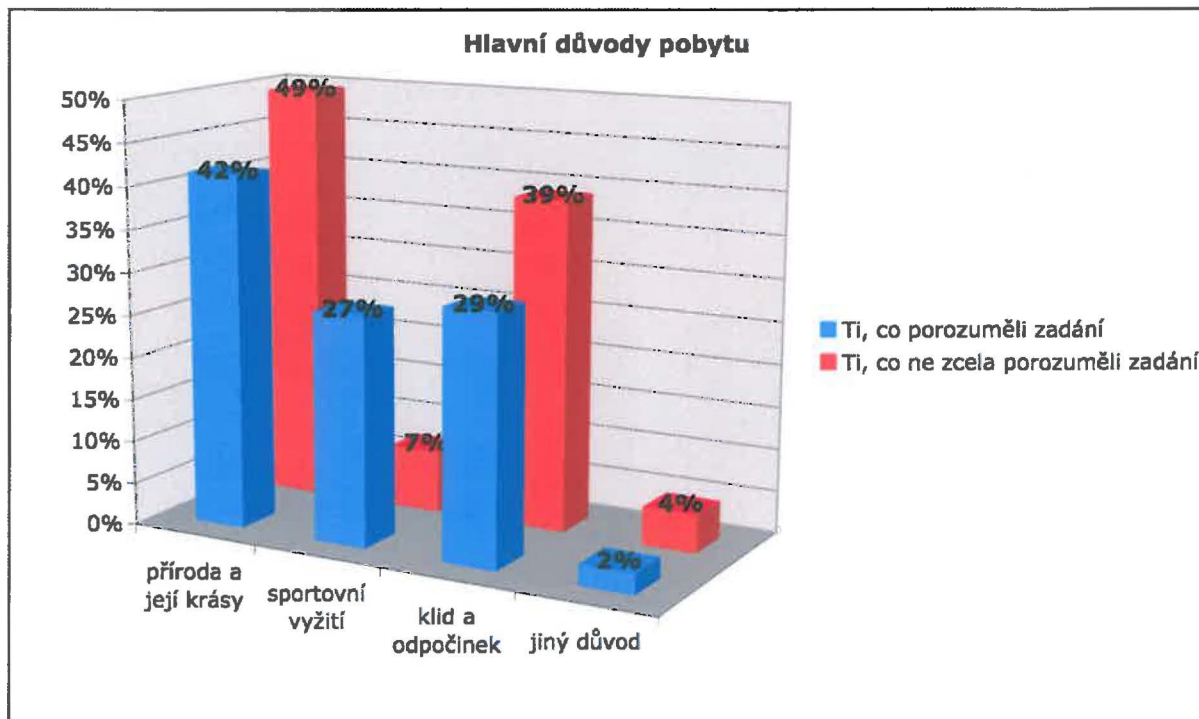

Graf č.13 – Způsob trávení pobytu

Cílem této otázky bylo zjistit, jestli většina lidí přijela nebo přišla s rodinou, přáteli individuálně nebo v organizované skupině.

Největší procento (43%) odpovědělo, že s rodinou, celkem dle očekávání. Výsledek 30% u těch, kteří přišli individuálně může být matoucí, pravděpodobně se jedná z části o nepochopení otázky, kdy někteří mohli brát pojem „individuálně“ jako protiklad k „organizované“ a tudíž zvolili tuto variantu i když přišli například s rodinou nebo přáteli. Po hřbení se ani zdaleka nepohybuje 30% lidí, kteří by zde byli sami, z toho tedy lze usoudit na tuto chybu. Většina těch, kteří odpověděli, že jsou zde na organizovaném kurzu nebo zájezdu byli dotázáni během červnových dotazování, kdy Radhošť bývá oblíbeným místem zájezdů základních i středních škol z okolí. Během posledního červnového týdne probíhají na Pustevnách různé akce a aktivity pro školní děti, což k návštěvnosti škol v tomto posledním týdnu jistě přispívá.

6.2.4.2 Důvody pobytu

Graf č.14 – Hlavní důvod pobytu

Tato otázka se stala prubířským kamenem dotazování. Ač tomu v pilotáži nic nenasevďovalo, nakonec se ukázalo, že porozumět zadání a především způsobu vyplnění této otázky činí mnoha dotazovaným velké potíže. Otázka se ptá na hlavní důvody pobytu a dotazovaní měli za úkol do kroužků dopsat čísla podle důležitosti kde 1 = nejdůležitější.

V pilotáži s touto otázkou nebyl problém, proto jsem ani neuvažovala o jejím přeformulování. V ostrém průzkumu z 264 dotazovaných jich pouze 51 zodpovědělo otázku tak, jak bylo původně myšleno. Tedy vyplnili do koleček čísla 1-4 případně 1-3 protože možnost „4“ byla „jiné“ s možností dopsat vlastní odpověď. Většina dotazovaných nepochopila a vyplnili pouze jedno kolečko číslem 1, další čísla už neužili.

Z tohoto důvodu bylo vyhodnocení poněkud obtížné, jedinou možnou cestou se ukázalo grafy oddělit. Proto v předních modrých sloupcích jsou data od těch, kteří porozuměli a vyplnili s použitím škály 1-3 případně 1-4, v druhé červené řadě jsou výsledky od těch, kteří označili pouze číslem 1 svůj hlavní důvod pobytu.

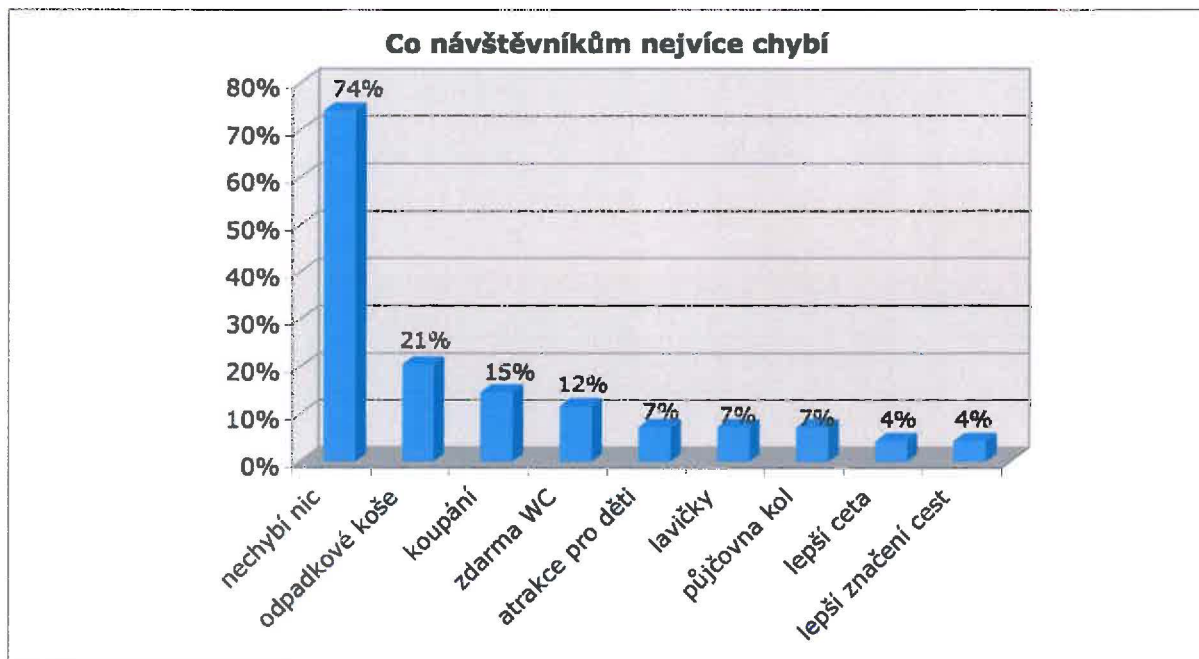
V obou případech je pro dotazované hlavním důvodem pobytu příroda a její krásy, následována odpočinkem a klidem. V obou případech až na třetím místě skončilo sportovní vyžití i když u těch, kteří využili celou hodnotící škálu (jak bylo zamýšleno) skončila tato odpověď v těsném závěsu za klidem a odpočinkem, kdežto u těch, kteří hodnotili pouze číslem 1 je propad mezi 2. a 3. místem značný.

Mezi jinými důvody, které lidé jmenovali se objevily nejčastěji: poutí, pracovní akce, donucení a pití alkoholu. Poutí je myšlena Cyrilometodějská poutí, která láká tisíce lidí z celé republiky. V tento den bylo rozdáno jen několik dotazníků s vědomím, že by data mohla být zkreslena, protože v tento den se na hřebeni nevyskytuje reprezentativní turistický vzorek. Odpovědi o donucení lze vysvětlit školními výlety, kdy ne pro všechny děti je výlet na Radhošť příjemný a dobrovolný. Pití alkoholu bývá u některých skupin populace podružným důvodem návštěvy, tato odpověď se nevyskytla u těch, kteří vybrali pouze jeden nejdůležitější důvod.

Je zřejmé, že pokud by dotazníková akce probíhala v den nějaké speciální akce (výstava, koncert, divadelní představení), které se na Pustevnách čas od času konají, bylo by mnohem více těch, kteří by uvedli právě tuto akci jako hlavní důvod návštěvy. Toto již ovšem nejsou klasičtí turisté, kteří by přijeli na Radhošť kvůli přírodním krásám a odpočinku, ale i toto je cesta, kterou by se mohla případně turistika v budoucnu ubírat.

Vzhledem k tomu, že důležitost jednotlivých důvodů se u obou skupin zásadně neliší, lze výsledky i z této otázky považovat za vypovídající i když bylo nutno u každé kategorie provést vyhodnocení zvlášť.

6.2.4.3 Spokojenost s pobytem

Graf č.15 – Co nejvíce návštěvníkům chybí

Úkolem této otázky bylo zjistit, co návštěvníkům Radhoště nejvíce chybí a co by si přáli případně změnit.

Ukázalo se, že celým 74% návštěvníkům nechybí nic, jsou se současným stavem obslužnosti spokojeni. Do tohoto počtu jsou zahrnuti jak návštěvníci, kteří odpověděli, že jim nechybí nic, tak ti, kteří na danou otázku neodpověděli. Tento fakt může vést k mírnému zkreslení, protože mezi těmi, co na otázku neodpověděli mohou být i tací, pro které jsou otevřené otázky nepříjemné a neradi něco vymýšlejí. Vzhledem k tomu, že toto není jediná otevřená otázka v dotazníku a v jiných dotazování ochotně své názory vyplňovali, lze se domnívat, že zkreslení v této otázce není velké a většina těch, co neodpověděli opravdu měli na mysli, že jim zde nic nechybí.

Z těch, co jim něco chybí schází nejvíce (21%) návštěvníkům odpadkové koše. Tento fakt je opravdu problematický a na neexistenci odpadkových košů upozorňují lidé i mimo náš dotazník formou e-mailů a dopisů na Správu CHKO Beskydy. Otázka ovšem není, zda koše zřídit, problém je, kdo by se o ně měl starat. Území patří katastrálně obci Prostřední Bečva, která toto odmítla, stejně jako tuto práci nemůže zajišťovat Správa CHKO. Vzhledem k tomu, že instalace a správa odpadkových košů není výdělečná činnost, nelze očekávat, že se tohoto ujme jakýkoliv soukromý subjekt.

Odpovědnost tedy nakonec v tomto ohledu zůstává na obci Prostřední Bečva, nicméně o instalaci košů rozhodují zastupitelé obce a nelze je k ničemu nutit. Přesto věřím, že moje práce (vzhledem k tomu, že jsem na její přípravě spolupracovala se Správou CHKO a obecně se ví, že v roce 2006 docházelo k dotazníkovému šetření), bude mít v tomto ohledu alespoň poradní hlas při případných příštích jednáních.

Za nedostatkem košů se na dalším místě umístila nemožnost koupání (15%). Možnost koupání v blízké době v okolí Radhoště pravděpodobně nevznikne, návštěvníci však mají možnost využít bazén nebo veřejné koupaliště ve Frenštátě pod Radhoštěm, v Rožnově pod Radhoštěm nebo v řece Bečva, která má v blízkosti Radhoště několik splavů, které jsou v létě využívány ke koupání. Tuto stížnost lze tedy považovat za neopodstatněnou.

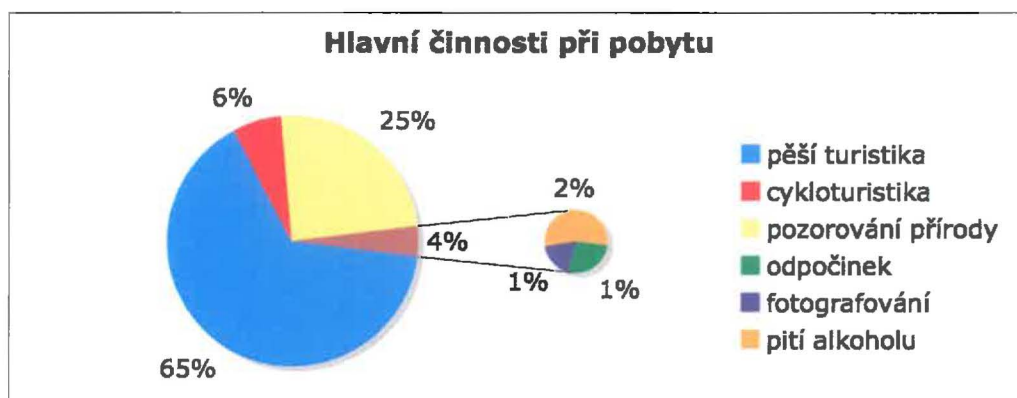
12% lidí si dále stěžuje na neexistenci neplaceného WC v okolí Radhoště. Tato stížnost na rozdíl od předchozí je opodstatněná a je to dle mého názoru vedle odpadkových košů jeden z hlavních problémů Radhošťského hřebene. Jediná WC jsou v restauracích, kam smí zdarma pouze hosté a ostatní placeně, ani na Pustevnách tomu není jinak - WC u infocentra je placené též. Dá se říct, že v celé oblasti Radhoště od Pusteven až na vrchol není jediné neplacené veřejné WC. V době pouti jsou přímo na Radhošti přenosné TOI-TOI buňky, to je však pouze jeden den v roce, po zbylé dny opravdu WC zdarma nikde není. Samozřejmě jako za odpadkovými koši i za tímto problémem je otázka odpovědnosti. Instalace a správa WC pokud by bylo zdarma nejsou výdělečné činnosti, zřejmě tedy proto se tímto problémem nikdo nezaobírá. Správa CHKO již v podstatě rezignovala na fakt, že ač je vrchol Radhoště a jeho okolí vyhlášeno přírodní rezervací, je celý hřeben natolik znečištěn lidskými výkaly, že ochrana přírody je za této situace diskutabilní pojem. Dle mého názoru je toto jeden z velmi závažných problémů a pokud si i návštěvníci stěžují (a pokud by otázka nebyla otevřená, ale s možností volby odpovědi z nabídky, pravděpodobně by tuto odpověď zvolila většina lidí), je situace již dosti vážná. Tento bod je jeden z hlavních, které budu jako návrh na zlepšení prezentovat při diskuzi se členy Správy CHKO, povědomí o tomto problému je již déle, nyní je tvrzení podloženo vyplněnými dotazníky.

Se 7% jsou na dalším místě společně atrakce pro děti, lavičky a půjčovna kol. Atrakce pro děti jsou pouze otázkou času, na Pustevnách brzy malé dětské hřiště vznikne a na hřeben dle mého názoru taková věc nepatří. Co se týče laviček, je jejich

počet omezený, ale již v letošním roce dochází ke zvýšení jejich počtu na místech, kde byly doposud a nově se lavičky objeví na místech, na kterých dříve nebyly. Tím by měl být v tomto ohledu hřeben dostatečně pokryt a odpočinek by měli najít všichni ti, kdo po něm zatouží. Otázka půjčovny kol je nyní již rovněž zodpovězena, od letošního roku začala fungovat půjčovna horských kol v hotelu Tanečnice a taktéž půjčovna koloběžek na křižovatce lyžařských vleků na Pustevnách. Především o horská kola bude pravděpodobně velký zájem, cykloturistika zažívá v tomto regionu stále značný rozvoj, v okolí Radhoště je několik cyklostezek a cykloturistických tras, díky půjčovně bude moci každý návštěvník volit program dle svého osobního zaměření.

S ještě měřitelnými výsledky se na dalších místech objevil nedostatek v cestě a ve značení turistických tras, oboje se 4%. Problémem cesty na Radhošť se speciálně bude zabývat jedna z pozdějších otázek, turistické trasy jsou dle vyjádření KČT jako správce, Správy CHKO i dle mého pozorování značeny momentálně velmi dobře a pokud není hustá mlha, jsou značky velmi dobře vidět na velkou vzdálenost. Rozcestníky jsou též v dobrém stavu, v tomto směru se tedy domnívám, že se jedná spíše o jednotlivé hlasy nikoliv o širší problém.

6.2.4.4 Hlavní aktivity v průběhu pobytu na Radhošti

Graf č.16 – Hlavní činnosti při pobytu

Tato otázka souvisí s otázkami o důvodech pobytu, tentokrát nás ale nezajímá ani tak důvod pobytu, jako spíše činnosti, kterým se návštěvníci věnují, což je širší pojem.

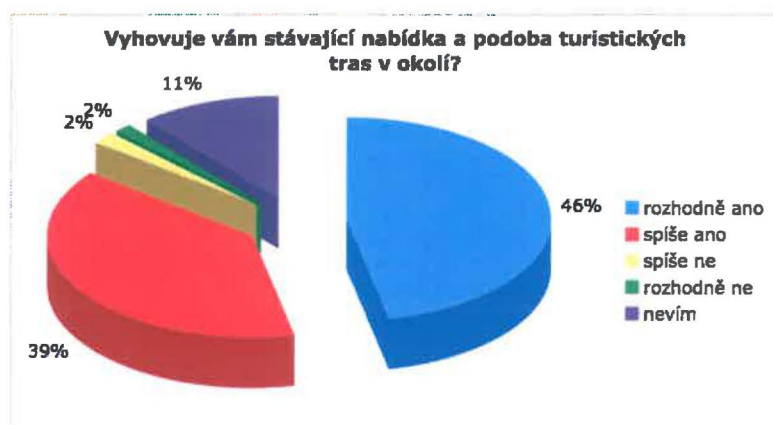
Dle očekávání je hlavní náplní většiny lidí zde pěší turistika (65%), oproti cykloturistice, kterou jako hlavní aktivitu uvedlo jen 6% dotázaných. 25% turistů uvedlo, že se zde věnuje hlavně pozorování přírody. Z těch, co zvolili jinou variantu se

nejvíce objevovalo opět pití alkoholu (2%), fotografování (1%) a odpočinek (1%). Pití alkoholu opět souvisí s poutí a s tím, že dost lidí tuto příležitost využívá k veselí se všemi dostupnými prostředky. Odpočinek i pozorování přírody byly očekávané aktivity, místní krajina opravdu působí příjemně na duši a přispívá k odpočinku fyzickému i duševnímu.

Vzhledem k tomu, že tuto otázku někteří opět nepochopili a zaškrtnuli jako hlavní více než jen jeden důvod, mohou se v grafu objevit údaje o aktivitách, které jsou pro návštěvníky natolik důležité, že je zmínili, nemusí však být těmi nejdůležitějšími.

Poměr cyklistů a turistů odpovídá tomu, co bylo naměřeno při sčítání osob na hřebeni Radhoště ve stejném období.

6.2.4.5 Turistické trasy

Graf č.17 – Spokojenost se stávající nabídkou a podobou turistických tras

Otázka zněla, zda a jak turistům vyhovuje stávající nabídka a podoba turistických tras v okolí Radhoště. Tento typ otázky je klasický škálový typ, dotazovaní si měli možnost zařadit svůj pohled na škálu od rozhodně ano přes spíše ano, spíše ne až po rozhodně ne, případně se k otázce nevyjádřit zaškrtnutí možnosti „nevím“. Naprostá většina (85%) je se současnou nabídkou více či méně spokojena, 4% jsou nespokojena a 11% na otázku nemá názor.

Většina těch, co odpověděli „nevím“ jsou podle srovnání s dalšími otázkami buď prvnávštěvníci nebo osoby, které sem jezdí málo často (méně než 1x za rok). Nabídka jim tedy není zcela známá.

Ti, co odpověděli na škále „spíše ne“ nebo „rozhodně ne“, měli v další otázce možnost vypsát, jaké mají hlavní výhrady. Jediné dvě kategorie odpovědí, které stojí za

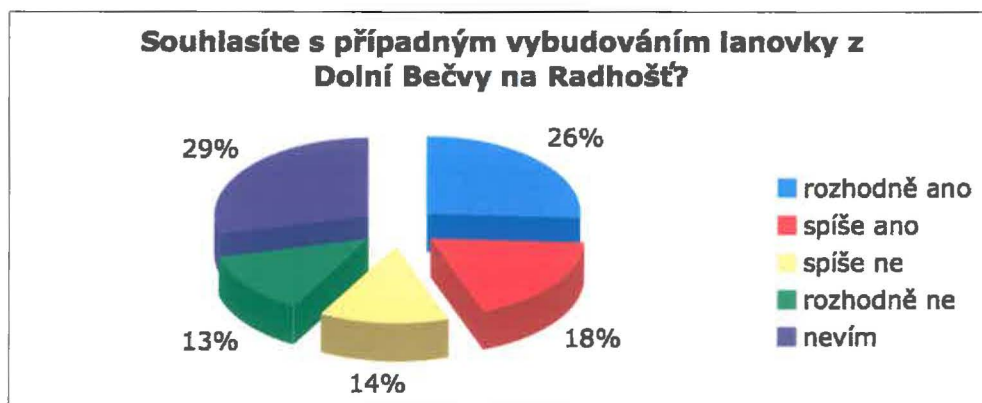
zaznamenání (ostatní měly po 1 hlasu) jsou „špatné značení na silnici“ a „řídke značení turistických tras“. K řídkému značení turistických tras již padlo vyjádření výše, za momentálního stavu není tato výtka opodstatněná. Silniční ukazatele nejsou v oblasti příliš přehledné a odbočka na Pustevny je pro neznalé snadno přehlédnutelná. Toto je však již oblast, do které se tato práce nemá ambice pouštět.

Turistické trasy zaznamenaly v poslední době drobné úpravy a změny, je vidět, že většina lidí na ně reaguje pozitivně. Došlo k přidání turistické značky na Pinduli, stejně jako k drobnému přeznačení zelené turistické značky ve směru na Frenštát p. R.

6.2.5 Ekologicko-turistické otazníky

V následující sadě otázek bylo cílem zjistit názor návštěvníků na některé konkrétní navrhované projekty, stejně jako na současný způsob ochrany životního prostředí v okolí Radhoště a výsledný stav přírody, kvůli které sem návštěvníci především jezdí.

6.2.5.1 Lanovka na Radhošť

Graf č.18 – Postoj k vybudování lanovky na Radhošť

Otázka zda vybudovat lanovku přímo na Radhošť se řeší na jednáních zastupitelstva obce Dolní Bečva již delší dobu, k jednáním byli přizváni i zástupci Správy CHKO. Nepanuje však jednota ani mezi odborníky na životní prostředí, ani mezi městskými zastupiteli, proto se finální rozhodnutí stále oddaluje zřejmě v očekávání nových podnětů a zjištění.

Lanovka by měla sloužit návštěvníkům jak v zimě, tak v létě, podobně jako nyní lanovka z druhé strany hřebene, která spojuje Pustevny s Trojanovicemi. Lanovka by zajistě ulehčila autobusům a celkově životnímu prostředí co se výfukových plynů týče,

navíc by výrazně zlepšila komfort a flexibilitu mnoha návštěvníků. Lze se též domnívat, že by více lidí dalo přednost lanovce i před cestou na Pustevny osobním automobilem. Odpůrci lanovky naopak namítají, že by lanovka byla značným zásahem do rázu krajiny, bylo by třeba vysekat průsek o šíři asi 20m, který by byl z dálky vidět. Jedná se tedy krom jiného o spor mezi globálním ekologickým přístupem (ochrana ovzduší) a snahou udržet stávající lesnatý ráz krajiny.

Z pohledu na graf vyplývá, že celkem 44% návštěvníků je rozhodně nebo spíše pro stavbu lanovky, proti je 27%. Celých 29% návštěvníků nemá jasný názor na tuto otázku. Výsledky z této otázky zajímavě korelují s demografickými údaji získanými od dotazovaných. Dá se říci, že většina těch, co nemají názor jsou osoby příjíždějící z větší vzdálenosti (korelace 0,75). O něco nižší korelace je u mezi těmi, co příjíždějí z daleka a jsou pro lanovku (0,62). Korelace mezi lidmi ze Vsetínska, Hranicka a Novojičínska s některou z voleb proti lanovku je 0,52. Dalo by se tedy říci, že lidé z blízkého okolí jsou spíše proti stavbě lanovky, kdežto lidé příjíždějící zdaleka jsou spíše pro.

Důvodů bude více, jedním z nich je pravděpodobně fakt, že místním lidem více záleží na samotné krajině a udržení jejího stávajícího vzhledu než na globálním měřítku znečištění ovzduší. Je to do značné míry logické, lidé zde jsou srozuměni se stávajícím stavem, linkový autobus jezdící na Pustevny 4x denně je realitou již po několik let a z hlediska místních je současný stav vyhovující. Naopak lidem z větší dálky se často zdají místní způsoby a hlavně hustota veřejné dopravy nevyhovující a volili by raději jiné způsoby. Také pro ně není ráz Beskydské krajiny každodenním problémem.

Průzkum v této otázce vyšel poměrně přesvědčivě ve prospěch lanovky, stejně jako výsledky několika dalších otázek budou i tyto závěry předány Správě CHKO Beskydy a mohou se stát i jedním z podkladů při dalších jednáních městského zastupitelstva. Jak jsem se však pokusila nastínit, rozhodnutí nebude jednoduché a ať bude nakonec pro nebo proti, najde se dost lidí, kteří budou nespokojeni.

6.2.5.2 Důsledky zimní turistiky pro turistiku letní

Graf č.19 – Postoj k lyžařským sjezdovým tratím

Snahou této otázky bylo zjistit, jak se dívají letní turisté na vliv zimní turistiky na stav přírody a jak hodnotí zásahy do krajiny. Většina (59% dotázaných) odpověděla, že si myslí, že lyžařské tratě přírodu buď rozhodně nebo spíše nepoškozuje. Opačný názor má 23% a 18% dotázaných neumělo odpovědět.

Toto je velmi pozitivní zpráva pro celý areál lyžařských vleků na Pustevnách, protože se ukazuje, že jejich několikaletá snaha o znovuzatravnění sjezdovek nepřichází vniveč. Místa, kde se v zimě lyžuje vypadají nyní opravdu jako přirozené louky a běžný turista by nepoznal rozdíl. V této oblasti se tedy snaha vyplatila a turisté jsou spokojeni. Ne náhodná je korelace 0,54 mezi těmi, co sem jezdí i v zimním období a mezi těmi, co mají názor, že lyžování přírodu nepoškozuje.

Ti, co se vyjádřili, že sjezdové lyžování přírodu rozhodně nebo spíše poškozuje, měli možnost v další otázce uvést důvody pro svůj názor. Objevily se odpovědi o ničení porostů, prohlubování erozí a zbytečném odlesnění.

Bereme-li v úvahu současný stav, lze říci, že první dvě odpovědi neodpovídají skutečnosti, resp. díky snaze areálu o zatravnění není eroze zjevná a porosty jsou ničeny pouze v místech, kde nezodpovědní lyžaři a snowboardisté vjíždějí mimo vyznačené trasy. Toto se na Pustevnách děje a je to smutný jev jako kdekoli jinde, uřezané malé smrčky po nich opravdu zůstávají, obzvlášť děje-li se lyžování mimo sjezdové tratě zjara, kdy již není sněhová pokrývka tak silná. Tento jev však dle mého názoru nelze vidět jako vadu sjezdového lyžování, je to otázka několika nezodpovědných jedinců, kteří nejen, že ničí přírodu, ale vytvářejí nepravdivý negativní obraz v očích nelyžařů o důsledcích sjezdového lyžování.

Odlesnění souvisí jednak s výstavbou lanovek a vleků a jednak se samotnými sjezdovými tratěmi. Nutno říci, že historicky Beskydy nebyly jen lesnaté, ale po mnoho let zde převažovaly louky a pastviny nad lesními porosty. Neznaменá tedy nutně, že tam, kde není les, je příroda zničena. Pokud se podaří do Beskyd navrátit tradiční chov ovcí a pastevectví, mohou být louky využívány v zimě pro sjezdové lyžování po zatravnění spásány a k žádnému narušení zde nedojde. Tento model již nyní funguje ve vedlejším údolí ve Velkých Karlovicích na sjezdových tratích Kohútka a záleží pouze na snaze jednotlivců, zda tento způsob využití prosadí i v oblasti Radhoště. Lze tedy shrnout, že k odlesnění dochází, ale není dle mého názoru zbytečné a z historického hlediska ani nepřírozené.

Graf č.20 – Názor na sloupky lyžařských vleků

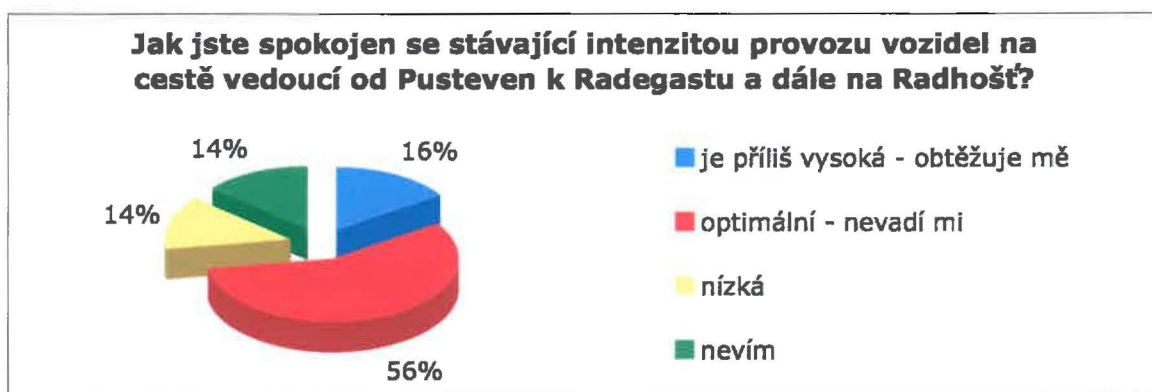
I tato otázka se ptala na vliv sjezdového lyžování na letní turistiku, tentokrát však na konkrétní problém sloupů lyžařských vleků. Dle průzkumu naprosté většině (78%) letních návštěvníků sloupky lyžařských vleků v létě nevadí a rozhodně jim nesnižují zážitky z přírody. Opačný názor má pouze 18% dotázaných a nevyjádřila se k této otázce 4% respondentů.

Odpovědi na tuto otázku jsou další dobrou zprávou pro lyžaře i správu areálu. Je pravda, že sloupky jsou díky zalesnění dost dobře kryté v lese a návštěvníka neznalého místních poměrů v zimě by ani nemuselo napadnout, že se pohybuje v největším Beskydském lyžařském středisku. Výsledky této otázky jsou ukázkou faktu, že pokud se konkrétní zodpovědné subjekty rozhodnou situaci zlepšovat, má řešení a dle průzkumu jsou výsledky velmi dobré.

6.2.5.3 Cesta z Pusteven přes Radegast na Radhošť

V následující sadě otázek jsme se zajímali o to, jak jsou turisté spokojeni se stávající cestou, její podobou i hustotou provozu. Jedna z otázek chce sledovat názory na chystaný projekt vybudování zpevněné cesty až na Radhošť.

V současné době je cesta v dosti neuspokojivém stavu, z původní úzké cesty až pěšiny se postupem času stala široká hliněná cesta, která postupně vytlačuje trávu, která je okolo. Cesta se vlivem vyšlapávání trávy čím dál více rozšiřuje, v období dešťů se mění v pět metrů široké bahniště. Je jasné, že současný stav nemůže dále trvat, Správa CHKO Beskydy chtěla využít tohoto dotazníku k rozhodnutí se o budoucí podobě cesty. Více k tomuto tématu v hodnocení příslušné otázky.

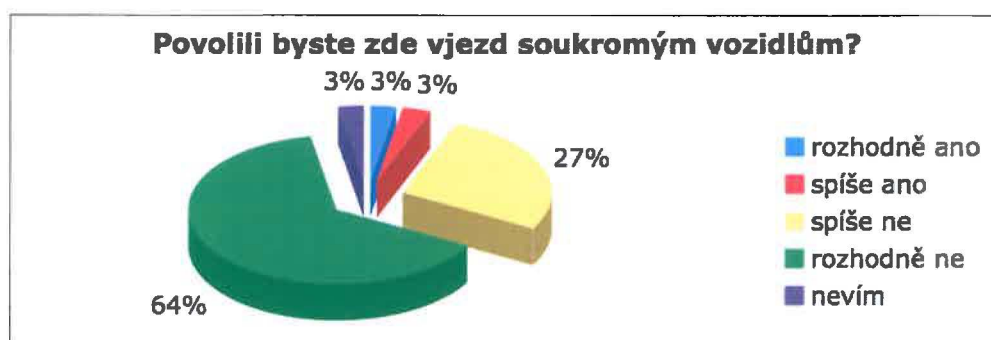
Graf č.21 – Spokojenost se současným stavem provozu na cestě Pustevny – Radhošť

V průzkumu se vyjádřilo 56% dotázaných že jim stávající intenzita provozu nevadí, 16% návštěvníků se cítí hustotou provozu obtěžováno, je podle nich příliš vysoká, podle 14% je naopak nízká a dalších 14% lidí se k otázce nevyjádřilo.

Skutečnost je taková, že po cestě, která je z části asfaltová a z části panelová v úseku Pustevny-Radegast a dále již nezpevněná projede průměrně 1 auto za hodinu. Je sem zakázán vjezd soukromým vozidlům, vyjma těch s povolením. Povolení má uděleno provozovatel občerstvení u Radegastu a další majitel a provozovat hotelu Radegast v těsné blízkosti vrcholu Radhoště. Povolení se uděluje ještě ve výjimečných případech jako jsou svatby v kapli Cyrila a Metoděje a pod. Jinak sem má povolen vjezd Správa CHKO Beskydy, Správa telekomunikací (na Radhošti stojí vysílač) a obsluha lyžařských vleků (což se netýká letního období). Krom těchto sem vjíždějí bohužel i lidé bez povolení.

Pozitivní informace je, že většině turistů automobily nevadí, nebylo by však dobré, kdyby se situace měla zhoršit. Správa CHKO při svých pravidelných návštěvách kontroluje povolenky a myslím, že touto cestou by se měla doprava zde ubírat. Systém je nastaven dobře, povolení nejsou udělována zbytečně benevolentně, jen musí být lidé, kteří budou provádět kontrolu a případně vybírat pokuty.

Zajímavý údaj z mého pohledu je 14% dotázaných, kterým připadá hustota nízká. Jsou pravděpodobně zvyklí z jiných míst na daleko horší situaci a proto jim v oblasti Radhoště připadá intenzita provozu nízká. Budme za toto srovnání rádi, nicméně ani kvůli těmto lidem, ani proto, že 56% připadá situace optimální by se neměla pravidla uvolňovat, ale mělo by se dbát na dodržování nařízení.

Graf č.22 – Souhlas/nesouhlas s vjezdem soukromých vozidel

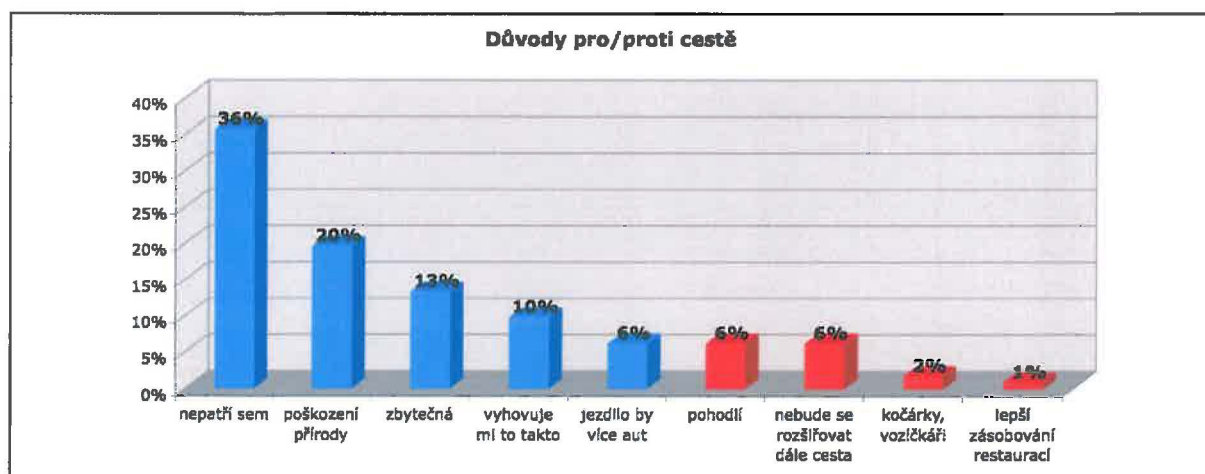
V další otázce ohledně cesty na Radhošť jsme se ptali, zda by návštěvníci povolili vjezd soukromým vozidlům na tuto cestu. Ač podle odpovědí na předchozí otázku by se zdálo, že jsou turisté vůči provozu celkem tolerantní, ukazuje se, že velmi rozlišují mezi smysluplným a zbytečným provozem. Soukromým vozidlům by vjezd nepovolilo 64% dotázaných určitě, dalších 27% spíše. V souhrnu je tedy proti využívání cesty k soukromým účelům 91% lidí. Pro je dohromady 6% a nevyjádřila se 3% dotázaných. Odpovědi korespondují s faktem, že lidé jezdí do Beskyd kvůli neponičené přírodě a mají o ni opravdu zájem.

V nejbližší době se volné užívání této cesty pro soukromá vozidla neplánuje, bude dále fungovat systém povolení a bude-li dostatečně přísný jako doposud, nemělo by docházet ke zneužívání. Pokud by se cesta soukromým vozidlům otevřela, znamenalo by to s největší pravděpodobností vymizení turistiky z hřebene, protože by mnoho lidí jezdilo autem až ke kapli, došlo by ke značné erozi půdy a znečištění ovzduší. Této

hrozby si jsou nyní vědomi jak návštěvníci, tak osoby zodpovědné za vydávání povolení.

Graf č.23 – Náзор na vybudování nové cesty na Radhošť

Graf č.24 – Důvody pro/proti stavbě nové cesty

Tato otázka je jedna těch, kterou do dotazníku navrhla Správa CHKO Beskydy. Krom toho, že odpovědi na ni jsou zajímavé, její výsledky budou mít přímý poradní hlas při rozhodování o budoucnosti cesty. Resp. v době, kdy je tato práce psána, je již i s přihlédnutím k výsledkům mého šetření rozhodnuto.

V dotazníku se 68% turistů vyjádřilo proti cestě, 42% dokonce ostrým nesouhlasem („rozhodně ne“). Pro je 25% a k otázce se nevyjádřilo 7% dotázaných. Odpor turistů je tedy celkem zřejmý a jde napříč věkovými skupinami, vzděláním i krajevodou příslušností. Nelze najít silnou závislost mezi žádným z uvedených faktorů.

V další otázce měli turisté svůj názor zdůvodnit. Odpovědi jsem lehce přeformulovala, aby byly vyhodnotitelné a graficky zpracovatelné. Na druhém grafu

k této otázce jsou tedy modře nejčastější důvody těch, kteří byli proti cestě, červeně pak těch, kteří se vyjádřili pro.

Z důvodů proti cestě převažuje se 36% prosté „nepatří sem“. Je to jednoduché vyjádření faktu, že do Beskyd lidé stále jezdí především za neporušenou přírodou, která stále vykazuje málo stop po zásazích člověka. Asfaltová nebo panelová cesta až na Radhošť by zážitek z přírody rozhodně znehodnotila. 20% dotázaných nemyslí ani tak na sebe, jako na přírodu a chtějí ji uchovat neponičenou. 13% lidí se cesta jeví zbytečná. S tímto názorem nebudou souhlasit odpůrci, kteří nacházeli podporu pro své tvrzení právě v účelnosti a praktičnosti. 10% z těch, co se vyjádřili cesta jednoduše takto vyhovuje. Jsou to zastánci stavu, který trvá již déle. Nelze s nimi tak úplně souhlasit, protože jak již bylo výše řečeno, momentální stav cesty uspokojivý není a nějaké řešení je třeba najít, zakonzervování současného stavu možné není. 6% je přesvědčeno, že by jezdilo na Radhošť více aut. Mám stejný názor, dle mého názoru by se v takovém případě nepodařilo udržet současný stav povolení, protože cesta by byla pro jízdu osobním automobilem mnohem způsobilější a více lidí by tak vůbec mělo zájem sem autem jet.

Zastánci asfaltové nebo panelové cesty v 6% poukazují na lepší pohodlí, pokud by došlo ke změně. Mají zajisté pravdu, jen je otázka, zda pohodlí jednotlivců má být vyváženo zásahem do krajiny. Dalších 6% návštěvníků má názor, že cesta se pak nebude dále rozšiřovat. Tento názor je rozhodně správný a podle mého názoru jediný právoplatný argument pro cestu. Stejný názor má i Správa CHKO, proto o této variantě uvažovala. Pokud by cesta zůstala nadále nezpevněná, tak i za předpokladu, že by došlo k znovuzatravnění okolí, cesta se v budoucnu znovu rozšíří, tento přístup nikam moc nevede. Ti, co hájí novou podobu cesty tímto způsobem tedy rozhodně mají pravdu a neměla by jim být upřena pozornost. 2% návštěvníků myslí na vozíčkáře a kočárky, další 1% na lepší zásobování restaurací. Obě skupiny mají zajisté pravdu, ovšem zásobování restaurací je možné i nyní, majitel jediné restaurace, kterou by změna postihla (Hotel Radegast) zásobuje restauraci terénním autem, nemá tedy se současným stavem problém. Navíc dle mého názoru by nikde neměla převážet snaha vyjít vstříc těm, kteří zajišťují podpůrné funkce neboť stále hlavním cílem návštěvníků je obdivovat přírodu. Restaurace je zde pouze pro větší komfort, plní tedy funkci vedlejší. Vozíčkářům a kočárkům by nová cesta přístup usnadnila, můj názor (možná trochu

kontroverzní) je ale takový, že na zemi stále zůstává mnoho míst, která jsou některým skupinám obyvatel nedostupná a jednoduše není možné vyasfaltovat všechny cesty, protože by pak nezbylo nic, za čím by lidé po těchto cestách chtěli chodit. V Beskydech jsou jiné vrcholy, které jsou přístupné asfaltovou cestou až na vrchol (Velký Javorník, Lysá hora, Javorový), na jiné, mezi které patří doposud i Radhošť asfaltová cesta není, zato na nich příroda stále připomíná přírodu tak, jak zde vypadala před desítkami let.

V době psaní této práce je již jasné, jaká bude nová podoba cesty. Správa CHKO Beskydy se rozhodla pro kompromis a cesta bude zpevněná, ne však panelová ani asfaltová. Nová cesta bude vysypaná štěrkem a drobným kamením. Toto opatření by do budoucna mělo zabránit rozšiřování cesty, není to však velký zásah do přírody. Zároveň nehrozí větší příliv žádostí o povolení k vjezdu, protože cesta nebude sjízdnější než doposud, v závislosti na hloubce nasýpané vrstvy možná i méně sjízdná. Dle mého názoru je řešení Správy CHKO Beskydy velmi dobré, za daných okolností asi to nejlepší, jaké bylo možné najít.

6.2.6 Informace, informační tabule, informovanost

Následující soubor otázek se pokouší zjistit, jak jsou turisté celkově spokojeni s informacemi, které dostávají, potkávají nebo mají možnost si vyhledat na internetu. Otázky jsou zaměřeny jak na kvalitu, tak na obsah.

6.2.6.1 Celkový pohled na informační systém

Graf č.25 – Spokojenost s informačním systémem

Graf č.26 – Oblasti ke zlepšení informačního systému

S informačním systémem se vším, co zahrnuje, je celkem spokojeno 83% dotázaných. Z toho 23% velmi a 60% spíše. Nespokojeno je 11% turistů a 6% návštěvníků odpovědělo, že neví. Pro všechny složky, které se o informovanost občanů starají je to pozitivní zpětná vazba.

V další otázce měli návštěvníci možnost doporučit zlepšení. U této otázky měli možnost zaškrtnout více než jednu odpověď.

28% z těch, co se vyjádřilo doporučuje zlepšení v oblasti informačních tabulí. Informační tabule jsou momentálně na Pustevnách, u rozhledny Cyrilka, u Radegastu a přímo na vrcholu Radhoště. Na Pustevnách je mapa celé oblasti, směrové šipky a dále stručná historie místa. Na dalších místech jsou pak informační tabule vážící se k těmto konkrétním místům. Dle mého názoru jsou tabule informačně dostatečně bohaté a přehledné, tabule u Cyrilky a na Radhošti nemají ideální grafickou úpravu, ale informačně jsou rovněž bohaté. Na Cyrilce je - jak bývá u rozhleden zvykem - tabule s nákresem a popisem viditelných bodů. Tato je i graficky dle mého názoru velmi zdařilá. Prostor ke zlepšení vidím u informačních tabulích na Pustevnách, tyto nejsou příliš přehledné a vzhledem k velkému množství nezávislých reklamních tabulí může být pro některé návštěvníky obtížné se zorientovat v tom, kde hledat informace.

26% návštěvníků by chtělo zlepšit terénní značení. O tom již byla řeč výše a zde se k tomuto bodu vracet nebudu.

18% dotázaných vidí prostor ke zlepšení v naučných stezkách. Především té, která vede z Pusteven na Radhošť (tedy místem našeho zájmu), se bude věnovat následující otázka podrobně.

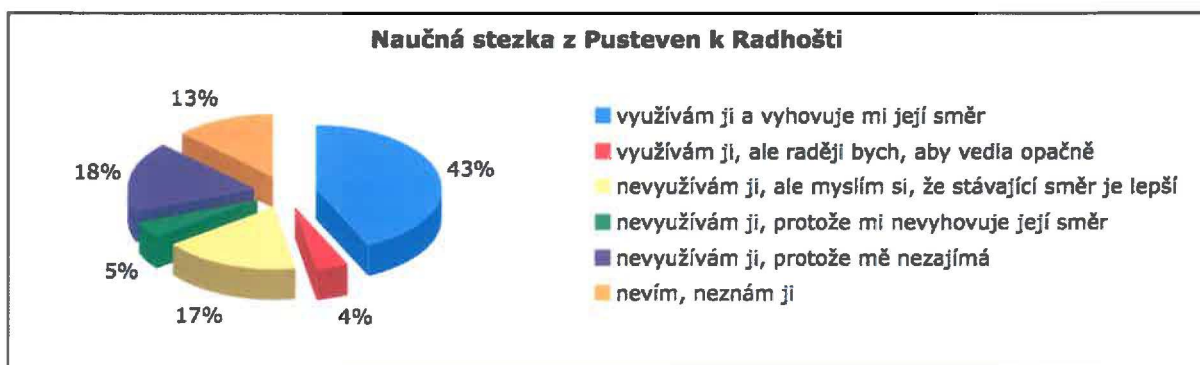
13% dotázaných by rádo vidělo lepší prezentaci oblasti na internetu. Stránka <http://www.pustevny.cz> je podle mého názoru kvalitní, graficky dobře zpracovaná a obsahuje všechny důležité informace, které návštěvník hledá (ceny parkovného, ceny hotelů, provozní doba lanovky, informace o historických budovách, akce v kapli a na Radhošti a mnohé další). O něco horší je stránka <http://www.beskydy.cz>, která je plná blikajících reklam. Ty ji poněkud znepřehledňují, informačně je ale velmi bohatá a i načítání stránek je celkem rychlé. Ještě horší je to se stránkou <http://www.valassko.cz>, která je značně nepřehledná, v informacích je těžké se vyznat a i když obsahuje odkaz na výše zmíněnou stránku o Pustevnách, je obtížné se k němu dostat. Při zadání „Pustevny“ nebo „Radhošť“ do libovolného vyhledávače se vždy zobrazí na prvních místech odkazy na stránky <http://www.pustevny.cz>, na kterých by návštěvníci měli najít vše, co potřebují. Stránky mění dvakrát do roka svou podobu na „zimní“ nebo „letní“ variantu a aktualizovány jsou samozřejmě průběžně. Jediné, co by se jim dalo vytknout je rychlost načítání a zobrazování přechodů mezi jednotlivými stranami. I při rychlém připojení patří tyto stránky k těm pomalejším.

11% turistů má výhrady vůči tištěným materiálům. Ty lze získat v informačním centru na Pustevnách, v Trojanovicích (Frenštát pod Radhoštěm), v Rožnově pod Radhoštěm i v dalších blízkých městech. Získat lze mapky i informace o konaných akcích. Já osobně bych tištěným materiálům vytkla neaktuálnost a malý objem. Obzvlášť v infocentru na Pustevnách se stává, že docházejí mapky, což může být pro turisty nepříjemné zjištění. Na letácích také nejsou vždy aktualizované kalendáře a pozvánky na chytané akce v okolí Radhoště, zájemci musí použít Internet, na tištěné materiály v tomto ohledu není vždy spoleh.

Z dalších názorů, které měly méně hlasů mě zaujala výtka vůči výhledům z vyhlídek. Pátrala jsem tedy, co mohlo být příčinou a došla jsem ke zjištění, že na jedné z vyhlídek, které jsou cestou z Pusteven na Radhošť a jsou i v mapě označeny jako vyhlídková místa, vyrostly na jaře křoviny takovým způsobem, že bránily ve výhledu po kraji. V červnu pak byly tyto keře vysekány, tato výtka je tedy dnes již vyřešena. V létě dochází nejen k údržbě terénu, ale i k opravám informačních tabulí a tabulí naučných stezek, výtky které byly vůči jejich stavu jsou nyní již vyřešeny.

6.2.6.2 Naučná stezka Radegast

Naučná stezka Radegast byla otevřena v roce 2001, spravuje ji Správa CHKO Beskydy a v současné době má 10 zastavení. Začíná na Pustevnách, vede přes rozhlednu Cyrilka k Radegastu a odtud po hřebeni ke kapli na Radhošti. Dále se vrací kousek zpět spolu se zelenou značkou ve směru na Prostřední Bečvu, poté se od ní odpojuje a pokračuje cestou bez turistického značení. Kopíruje hlavní hřeben o několik desítek výškových metrů níže a vrací se zpět na Pustevny. Měří dohromady 9 kilometrů a na její celé projití je třeba asi 3 hodiny času.

Graf č.27 – Názor na naučnou stezku Radegast

Stejně jako některé předchozí otázky, i tato vznikla v diskuzi se členy Správy CHKO, kteří si některé otázky přímo vyžádali. Odpovědi návštěvníkům mohou a přispět ke změnám, které se Správa CHKO chystá v oblasti této konkrétní naučné stezky v létě 2007 udělat.

Naučná stezka je bohatě používána, využívá ji 47% dotázaných, a 43% z dotázaných je s jejím průběhem spokojeno. Z lidí, kteří ji nevyužívají si většina taktéž myslí, že stávající směr je lepší (17%), změny by provedlo celkem 9% návštěvníků. 18% dotázaných stezku nevyužívá, protože je nezajímá a 13% ji nezná.

Otázka možná zněla některým návštěvníkům divně, ale Správa CHKO pomocí ní sledovala zcela konkrétní cíl. V rámci změn v létě 2007 je plán průběh naučné stezky obrátit. Tedy aby stezka vedla ke kapli podél neznačenou cestou podél hřebene a vracela se po hlavním hřebeni. Důvod vychází ze znalosti trasy, kterou absolvuje většina návštěvníků. Odmyslíme-li ty, co jdou od Pusteven na Radhošť po hřebeni a dále pokračují stejnou cestou zpět, pohybují se po hřebeni návštěvníci přicházející od Rožnova, kteří od kaple pokračují na Pustevny a návštěvníci v opačném směru. Těch posledních je více, než turistů od Rožnova. Správa obrácením směru naučné stezky chce

přimět ty, kteří se pohybují po naučné stezce, aby šli ke kapli mimo hlavní hřeben, rozložení v obou směrech by tak bylo rovnoměrnější.

Jak vyplývá z průzkumu, většina lidí je proti této změně. Domnívám se, že to je proto, že hřeben je atraktivní, vede přes vyhlídková místa, lidé chtějí jít především po něm a až dále se rozhodují, jestli půjdou i nazpět stejnou cestou nebo budou následovat naučnou stezku. Toto vžitě chování nebude snadné změnit, mé doporučení pro Správu CHKO Beskydy v tomto ohledu bude, aby směr neměnila a zachovala ho zatím stejný.

6.2.7 Povědomí o oblasti z ekologického hlediska

Následující skupina tří otázek se snaží zjistit, co si lidé myslí o současném ekologickém stavu v okolí Radhoště, co ví o ekologických problémech v regionu a jak hodnotí současný přístup k ochraně přírody v této oblasti.

Graf č.28 – 3 největší problémy Beskyd podle dotázaných (nejen ekologické)

Tato otázka se neptala na to stejné jako otázka č. 8 i když ji tak někteří lidé pochopili. Cílem této otázky nebylo zjišťovat spokojenost se službami, ale ptát se lidí, jaké vidí problémy na tomto území. Otázka tedy byla širší, přesto lidé odpovídali podobně jako na otázku č. 8.

Krom odpovědí, které jsme dostali již v 8. otázce a které již byly komentovány, přibyla odpověď „málo autobusů“, tou jsme se ale zabývali již v souboru otázek o dopravě. Objevily se též dvě protichůdné odpovědi a to „málo občerstvení“ (7%) a „moc stánků“ (4%). Nelze vyhovět všem, současná situace trvá již delší dobu, občerstvení je na Radegastu, na Pustevnách a v okolí Pusteven směrem k Radegastu vyrůstají při různých speciálních příležitostech plátěné stánky s různými předměty. Při pouti jich je již opravdu hodně a vzhledem k tomu, že neprodávají většinou předměty

související s krajem a jeho tradicemi, ale plastové hračky, oblečení apod., je jejich přítomnost nežádoucí. Po zbytek roku se zde však vyskytují striktně prodavači prodávající zboží, nějakým způsobem zapadající do tradic kraje.

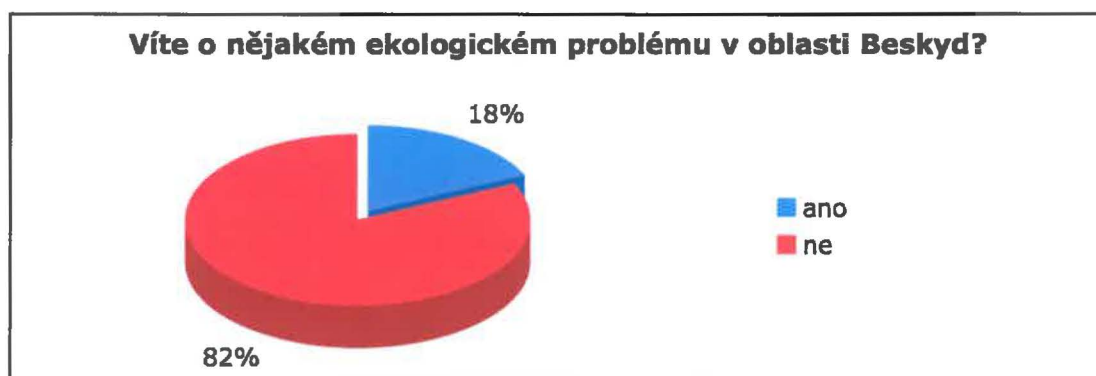
Graf č.29 – Názor na současný režim ochrany přírody v okolí Radhoště

Snahou v této otázce bylo zjistit, zda si lidé uvědomují svůj pobyt v chráněné krajinné oblasti tedy fakt, že zde platí přísnější pravidla ochrany přírody. Na vrcholu Radhoště je navíc přírodní rezervace, tam je režim ochrany ještě tvrdší. Na druhou stranu, jak již bylo řečeno, v oblasti Radhoště již Správa CHKO Beskydy v ochraně mírně polevila a otevírá tuto oblast více turistice a možným směrům rozvoje. Aktivita, které se například v poslední době konají na Pustevnách (koncerty, přehlídky čtyřkolek...) by dříve možné nebyly.

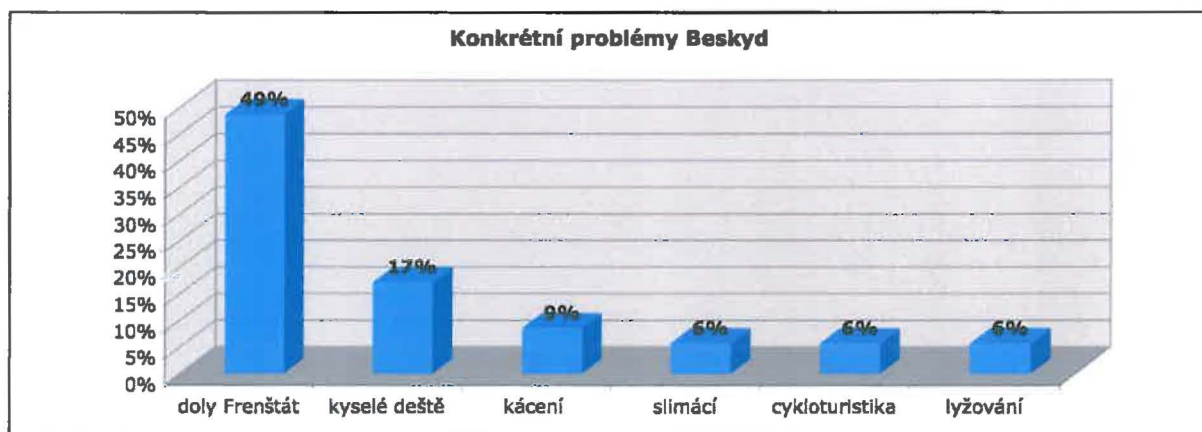
Téměř polovina dotázaných (49%) se domnívá, že současný režim ochrany je optimální. Následuje skupina těch, kteří mají názor, že je mírný (24%) a těch, kteří nemají odpověď (25%). Pouze 2% návštěvníků zastávají názor, že současný režim je přísný.

Souhlasím s těmi, co se domnívají, že je režim mírný i s názorem, že je optimální. V současné době je způsob ochrany a dohledu na ni takový, aby příroda nebyla dále ničena, zásahy konané v oblasti jsou pod přísným dohledem a všechny aktivity musí mít souhlas Správy CHKO Beskydy. Tak je zaručeno, že nebudou poškozovat přírodu, více než regulace v CHKO dovolují. Pokud se má turistika rozvíjet v mezích udržitelného rozvoje, nemělo by se ustupovat konání masových akcí, stejně jako by nemělo dojít k uzavření oblasti jakýmkoliv akcím pod tlakem zastánců absolutní ochrany přírody.

Má-li být rozvoj možný, souhlasím s většinou respondentů, že současný přístup je optimální.

Graf č.30 – Ekologické problémy Beskyd ano/ne

Graf č.31 – Konkrétní ekologické problémy Beskyd z pohledu návštěvníků

Tato otázka se ptala opět širěji, zda lidé ví o nějakém ekologickém problému v Beskydech a pokud ano, tak o jakém. O žádném problému neví 82% dotázaných, 18% nějaký problém zná. Pro srovnání v příloze (Tab. 1) lze vidět skutečné ekologické problémy Beskyd, tak jak je definuje Správa CHKO Beskydy.

Z těch, co o nějakém problému vědí se vyjádřilo 49% procent dotázaných, že jím jsou doly Frenštát. Další problémy následují již se značným odstupem – kyselá dešť vidí jako problém 17% dotázaných, kácení 9% a slimáky, cykloturistiku a lyžování shodně 6% dotázaných.

Doly Frenštát jsou fenoménem, o kterém „se obecně ví“, realita je však taková, že v současné době jsou doly mimo provoz a proti jejich znovuotevření existuje značný odpor. Doly tedy momentálně ekologickým problémem rozhodně nejsou, protože

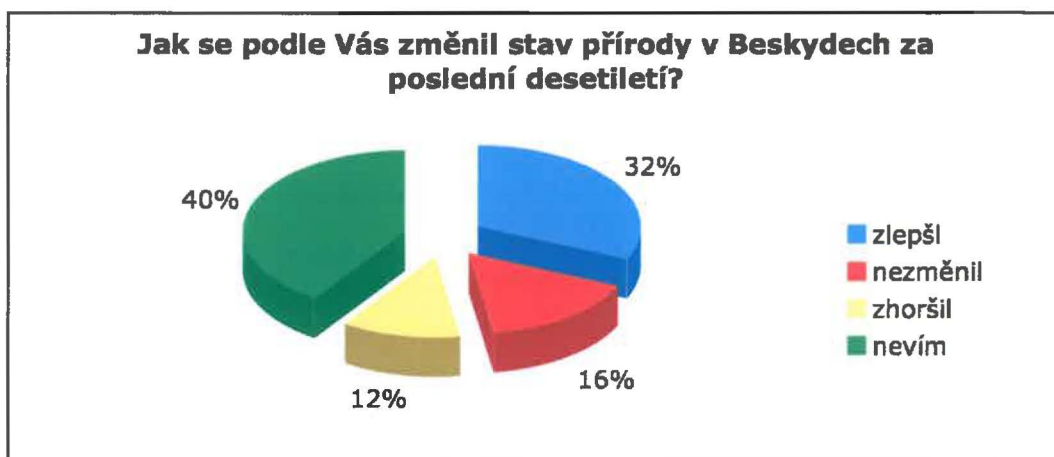
ovzduší neznečišťují a v zemi se nedoluje. Vzhledem k tomu, že ale čas od času proběhne místními novinami zpráva o petici proti znovuotevření nebo o jednáních starostů obcí, lidé mají v povědomí, že se jedná o problém. Při otázce se jim tedy tyto útržky pravděpodobně vybavily.

Kyselý dešť problémem stejně jako jinde, v Beskydech ale není a nikdy nebyla silná smrková monokultura, lesy jsou zde více smíšené a proto vlivu kyselých dešťů lépe odolávají.

Kácení není žádným zásadním problémem, neděje se nijak plošně a kácí se pro ozdravení lesa staré a shnilé stromy stejně jako kdekoli jinde. Ani v tomto případě se o ekologický problém nejedná.

Další odpověď (slimáci), ač může na první pohled znít směšně naopak problémem opravdu je. Již dvě léta za sebou se slimáci v Beskydech značně přemnožili a působí problémy jak zemědělcům, drobným zahrádkářům i ochráncům přírody. Ožrané rostliny nejen že nepůsobí esteticky, ale hlavně odumírají. Vzhledem k režimu CHKO není možné zakročit plošně chemicky, nechává se tedy přírodě volná ruka s odvoláním na přirozený koloběh života.

Problémem lyžování a ovlivnění letní turistiky turistikou zimní jsme se zabývali již výše, co se týče cykloturistiky, je stížnost neoprávněná. V oblasti je v současné době síť cyklostezek i cykloturistických tras hustá a cyklisté se zatím chovají k přírodě dosti ohleduplně. Jezdí se samozřejmě i po turistických cestách, ani zde však cykloturisté přírodu neničí více než turisté. Otázka je, co přijde ještě s větším rozvojem cykloturistiky zde, v současné době však rozhodně nemůže být považována za ekologický problém.

Graf č.32 – Názor na změnu stavu přírody v Beskydech za posledních 10 let

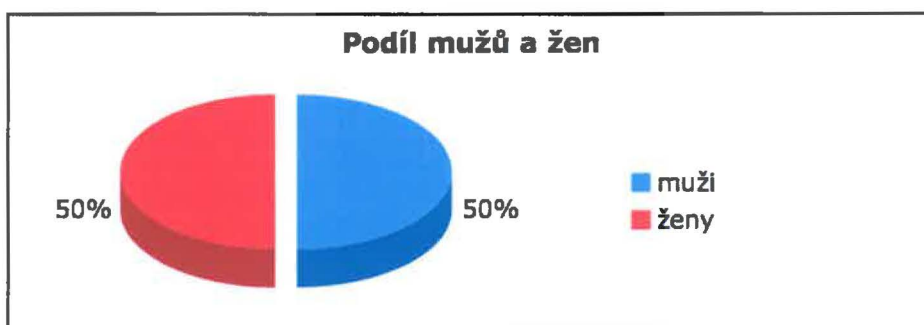
Závěrečná otázka měla celý dotazník uzavřít a zjistit, jak turisté hodnotí posledních deset let v oblasti péče o přírodu.

32% dotázaných se domnívá, že se stav zlepšil, 16% má za to, že se nezměnil, 12% vidí zhoršení a 40% lidí neví. Podle mého názoru se stav zlepšil, jsou vidět výsledky práce, která byla započata již v 90. letech. Jedná se například o znovuzalesňování, návrat pastevectví ovci, tradiční řemesla. Obecně se do Beskyd vrací zvyky a chování, které sem vždy patřily, ale druhá polovina 20. století je zadusila. Pokud nebude rozvoji bráněno nebo se nevrhne špatným směrem, jsou v současné době nastartovány změny takové, aby za dalších 10 let mohli turisté zase říci, že se stav zlepšil.

6.2.8 Demografické údaje návštěvníků

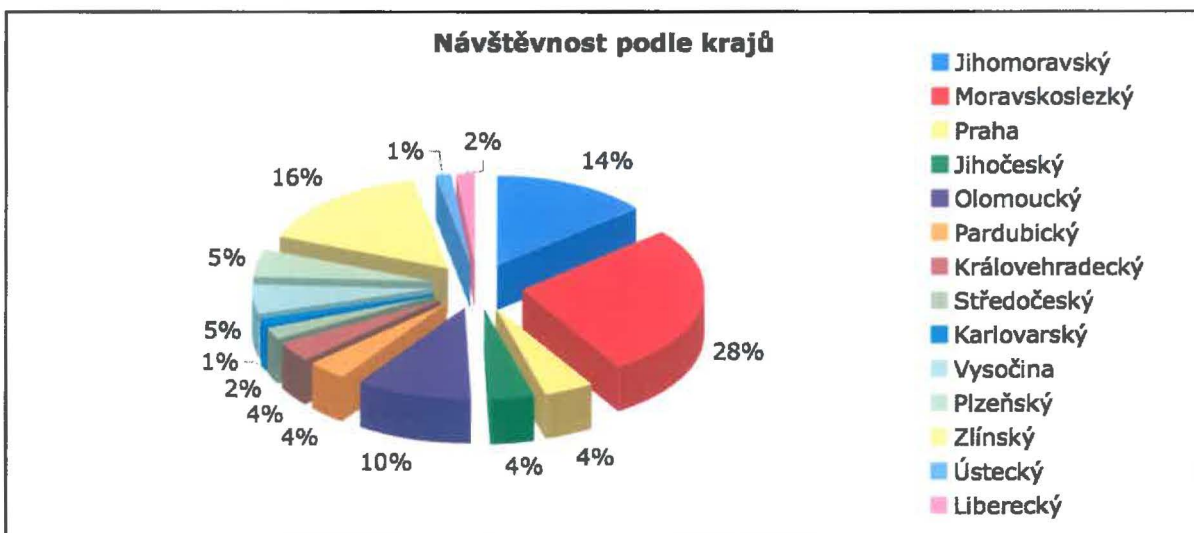
Graf č.33 – Věk návštěvníků

Graf č.34 – Podíl mužů a žen mezi návštěvníky

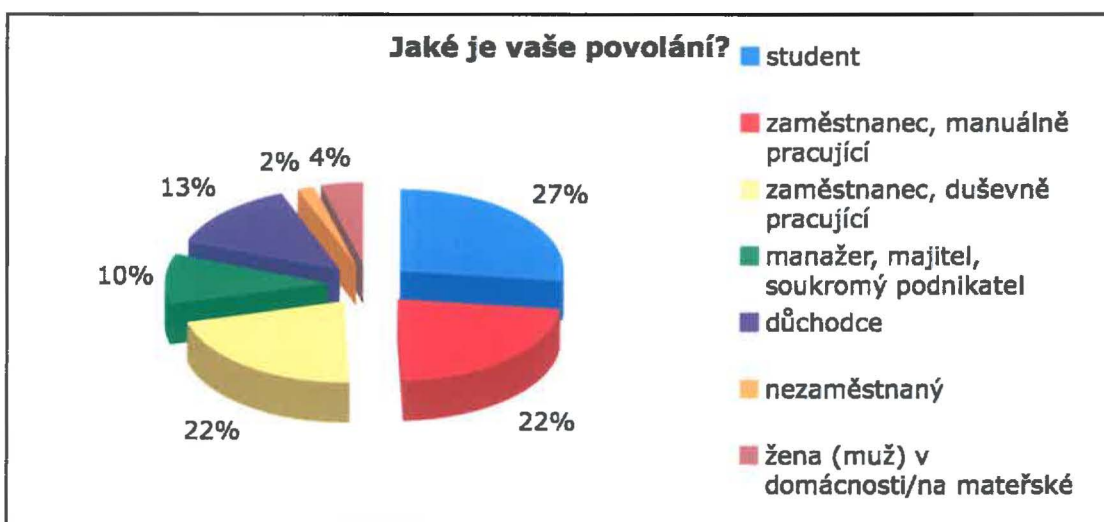
Graf č.35 – Země bydliště návštěvníků

Graf č.36 – Návštěvnost podle krajů, ze kterých jsou návštěvníci

Graf č.37 – Návštěvnost podle velikosti místa bydliště

Graf č.38 – Návštěvnost podle povolání

Graf č.38 – Nejvyšší dosažené vzdělání návštěvníků

Graf č.39 – Podíl cyklistů a turistů, kteří odpovídali na dotazníky

Ze samotných grafů je patrná většina skutečností ohledně demografických údajů návštěvníků, v tomto komentáři se tedy pouze pokusím shrnout profil průměrného návštěvníka.

Průměrný návštěvník Radhoště je turista a může to být žena nebo muž s naprosto stejnou pravděpodobností. Je mu 25-39 let, má středoškolské vzdělání a je buď student nebo zaměstnanec (manuálně nebo duševně pracující). Je to občan ČR, bydlící v obci, která má 10-100tis. obyvatel a je nejčastěji z Moravskoslezského kraje.

Demografické údaje krom tohoto krátkého přehledu byly použity hlavně pro vytvoření korelací mezi některým údajem a konkrétní otázkou v dotazníku.

7 DISKUZE

7.1 Výsledky hypotéz

Na počátku této práce byly stanoveny 4 výzkumné otázky a k nim 4 hypotézy týkající jak návštěvnosti tak názorů na celkový režim ochrany přírody v oblasti i konkrétní problémy.

První domněnka vycházela z obecného předpokladu, že je-li špatné počasí, bude návštěvnost nižší, než je-li počasí dobré. Také se očekával vliv prázdní a víkendů. Tato hypotéza byla potvrzena testem dobré shody, Wilcoxonovým testem a Spearmanovým korelačním koeficientem. Ukázalo se, že návštěvnost v oblasti Radhoště má více faktorů, z nichž nejsilnější vliv má aktuální počasí, dále předpověď počasí a vliv prázdnin. Předpokládaná zvýšená návštěvnost o víkendech potvrzena nebyla.

Druhá hypotéza se týkala rozložení návštěvnosti v průběhu dne. Očekávalo se, že návštěvnost nebude v průběhu celého dne stejná, bude se jednat o jednovrcholovou křivku s vrcholem kolem poledne. Tato hypotéza se ukázala jako zcela správná, návštěvnost na hřebeni Radhoště stoupá až do cca 12h, v intervalu 12-13 h je nejvyšší, potom klesá. Tato hypotéza byla potvrzena fyzickým sčítáním turistů v jednotlivých intervalech sčítacích dnů.

Výzkum měl dále kvalitativní část a jedna z hypotéz se týkala obecné spokojenosti návštěvníků se stavem ochrany přírody na Radhošti, předpokládáné byly výhrady vůči dopravě a stavu cest. Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že většina návštěvníků si v otázkách ohledně současného stavu přírody nevybavuje vážné ekologické problémy v okolí, je spokojena se stavem přírody a režim ochrany jí připadá přiměřený. Z návštěvníků, kteří odpověděli si většina myslí, že za posledních 10 let se stav přírody v oblasti zlepšil a možnost získání informací je pro většinu též dostatečná. Oproti očekávání je většina turistů spokojena i se stavem infrastruktury, v této jediné části tedy hypotéza potvrzena nebyla neboť panuje obecná spokojenost ve všech hlavních kriteriích.

Závěrečný předpoklad se týkal vztahu vzdálenosti, ze které turisté přijíždějí a zájmem o ochranu životního prostředí. Hypotéza očekávající, že lidé ze vzdálenějších oblastí se budou o přírodu zde zajímat méně se potvrdila částečně, resp. se ukázalo, že ochranu životního prostředí v oblasti je třeba rozdělit na ochranu ovzduší a zachování charakteru krajiny. Potvrdilo se, že lidé ze vzdálenějších míst se více zajímají o globální charakteristiky, tedy o především o ochranu ovzduší, lidé místní naopak o ráz krajiny. Tato hypotéza byla zkoumána rovněž pomocí dotazníkového šetření spolu s výpočty Spearmanovým korelačním koeficientem.

7.2 Navrhovaná řešení

Některá řešení již byla navržena v komentářích k jednotlivým otázkám, zde se tedy pokusím o shrnutí.

Mezi hlavní potenciál oblasti patří zachovalé lesní porosty, původní horské louky, čistý vzduch, kvalita prostředí a zajímavá a dlouhá historie činnosti člověka dodnes viditelná v krajině (pastevectví). Limity dalšího rozvoje jsou dvojího druhu: neměnné a změnitelné. K neměnným nebo obtížně změnitelným patří především: existence

chráněného území (1. zóna CHKO Beskydy, NPR Radhošť), únosnost území a kapacitní limity. Změnitelné jsou současná špatná až neexistující koordinace cestovního ruchu v území a jeho okolí, nedostatky v prezentaci území a nedostatečná nabídka služeb pro turisty.

Návštěva většiny turistů začíná zaparkováním osobního automobilu na parkovišti na Pustevnách, pokračuje cestou přes hřeben ke kapli sv. Cyrila a Metoděje na Radhošti. Zde následuje krátká přestávka s následným odchodem stejnou cestou zpět na Pustevny, občerstvením a odjezdem. Tento model však není ideální, všichni turisté se soustředí na hřebeni a nevyužívají okolní cesty a nemají tak možnost poznat další přírodní krásy. Snahou dalšího rozvoje bude mimo jiné turisty více rozprostřít po oblasti a nabídnout jim širší nabídku aktivit než jen cestu po hřebeni a zpět.

Jedním z prostředků může být vybudování lanovky na Radhošť. Změní se tím model chování návštěvníků, trasa průměrného turisty bude oproti současné pozměněna. Nebude tolik zatěžován hřeben, lidé budou k sestupu do údolí volit různé cesty a budou mít tak možnost poznat z krajiny Beskyd více než jen omezené území na vrcholu Radhoště.

Dalším prostředkem je modernizace naučné stezky, která by měla přilákat více turistů na trasu jdoucí po úbočí hřebene. Stávající podoba naučné stezky Radegast není vhodná. Její obsah spíše odráží populárně-naučnou brožurku pro hlubší zájemce s řadou odborných termínů, než terénní panely pro širokou veřejnost. Z průzkumu návštěvnosti vyplývá, že návštěvníci nejezdí do oblasti Radhoště studovat naučné stezky, ale za přírodou a odpočinkem. Pokud jim chceme předat informaci o zajímavostech a hodnotách území, je potřeba vycházet ze strategie chování a psychologie vnímání návštěvníků – poptávka po rychlé a zajímavě podané informaci, strukturovaný text pokud možno bez odborných termínů, preference obrázků, sdělování prožitkem. Cílem není návštěvníka poučovat, ale vzbudit u něj pozitivní emoce a vztah k území.

Důležité postavení na území CHKO Beskydy má stráž přírody. Z pohledu platné legislativy na ochranu přírody je posláním stráže přírody strážní, kontrolní, informační, výchovná, případně odborná činnost, důraz je kladen na kontrolu dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny. Strážci bývají často jediní zástupci státní ochrany přírody, se kterými návštěvník přijde do kontaktu. Způsob takového kontaktu a jednání je velmi důležitý, protože může velmi negativně (nebo naopak pozitivně) ovlivnit postoje

veřejnosti k ochraně přírody jako takové. Návštěvníci by měli mít možnost objednat si exkurzi nebo přednášku vedenou členy Správy CHKO Beskydy a zkušenými a kvalifikovanými strážci. Přednášky by jistě ocenili zde ubytovaní hosté a exkurze kdokoliv z návštěvníků.

Posledním navrhovaným způsobem rozvoje je typ pořádaných aktivit. V současné době probíhají na Pustevnách často koncerty různých hudebních skupin. Je třeba vždy postavit podium, ozvučovací aparaturu, po koncertě je všude plno odpadků. Aktivita tohoto typu přitáhne mnoho turistů avšak způsobem, který však neodpovídá udržitelnému turismu. Mnoho navrhovaných aktivit více zapadají do historie oblasti. Může se jednat o festivaly historických řemesel, tradiční hudby, výstavy místních umělců, divadelní představení, cestovatelské přednášky nebo prezentace místních spolků a sdružení, ale i ukázky produktů místních výrobců. Takové aktivity jsou rozšířené v oblastech, kde o přírodu pečují a nenechají ji ničit konzumním způsobem života.

Aktivity udržitelného turismu mají minimální nároky na doplňkovou infrastrukturu a to zejména v podobě odpočívadel, přístřešků, informačních a prožitkových panelů. Pro chráněná území jsou tyto aktivity ideální možností rozvoje, protože v minimální míře kolidují s limity území.

8 ZÁVĚR

Turismus je jedním z odvětví lidské činnosti, které se rozvíjí nejvíce, lidé touží stále více cestovat a poznávat. Avšak ne všechny aktivity, které přitáhnou více turistů jsou pro danou oblast vhodné a prospěšné. Udržitelný rozvoj chce dávat různým směrům lidského působení takové mantinely, aby další generace mohly užívat statky ve stejné míře jako dnes. Tak i udržitelný turismus se snaží nabídnout takové formy turistiky, které bude možné provozovat nejen nyní, ale i v budoucnu bez hrubého narušování životního prostředí. Tato diplomová práce vznikla proto, aby pomohla navrhnout některá řešení pro konkrétní oblast Beskyd a také proto, aby odpověděla na některé konkrétní otázky.

Na příkladu turistické oblasti Radhoště bylo ukázáno, jak lze pomocí monitorování pohybu návštěvníků a dotazníkového šetření získat odpovědi na otázky jak obecné, tak zcela konkrétní. Doporučovala bych podobné dotazování a sčítání zopakovat po provedení změn (cesta, lanovka, naučná stezka). Při použití stejných metod lze získat

další data a provádět meziroční srovnání. Stejně tak lze podobný průzkum provést i v jiných oblastech a srovnávat spokojenost návštěvníků v atraktivních oblastech (Krkonoše, Šumava, Jeseníky...) stejně jako jiných částech Beskyd (Lysá hora, Velký Javorník, Javorový). Přestože moje práce má značné územní omezení, metody použité mají obecný charakter měly by být použitelné kdekoliv jinde.

Za velmi přínosnou považuji spolupráci s CHKO Beskydy na teoretickém řešení problémů a jsem ráda, že se zajímají o výsledky šetření a hodlají se jimi řídit při rozhodování o některých závažných otázkách. V případě cesty na Radhošť už se ukázalo, že tyto sliby nebyly plané, a že Správa bere dotazníkové šetření a názory turistů opravdu vážně. Pokud budou se stejnou vážností brány výsledky dotazování ohledně naučné stezky, stavu informačních panelů a vhodných aktivit, pak tato práce splnila svůj účel. Jsem velmi ráda, že práce může mít takovýto ryze praktický dopad.

Též mě těší, že se do dotazování podařilo zapojit studenty ze Střední zemědělské školy v Rožnově pod Radhoštěm, někteří z nich projevíli značný zájem o dané téma, snažili se dozvědět o tématu více, ne jen proto, aby byli schopni odpovídat na otázky turistů, ale protože je tento způsob řešení problému opravdu zaujal. Ukázalo se, že školní praxe může být pro studenty opravdu přínosem a možná je nasměrovat v jejich budoucím rozvoji.

9 SEZNAM PŘÍLOH

9.1 Seznam grafů

Graf č.1 – Průběh návštěvnosti	64
Graf č.2 – Délka pobytu	66
Graf č.3 – Ubytování.....	67
Graf č.4 – Doprava do Beskyd	68
Graf č.5 – Stávající způsob a systém dopravy.....	69
Graf č.6 – Co na dopravě nevyhovuje.....	69
Graf č.7 – Směr příchodu na Radhošť.....	71
Graf č.8 – Směr odchodu z Radhoště.....	72
Graf č.9 – Doprava na Pustevny	73
Graf č.10 – Počet návštěv za sezonu.....	74
Graf č.11 – Návštěvnost v zimě ano/ne.....	75
Graf č.12 – Počet návštěv v zimě.....	75
Graf č.13 – Způsob trávení pobytu	76
Graf č.14 – Hlavní důvod pobytu	77
Graf č.15 – Co nejvíce návštěvníkům chybí	79
Graf č.16 – Hlavní činnosti při pobytu.....	81
Graf č.17 – Spokojenost se stávající nabídkou a podobou turistických tras	82
Graf č.18 – Postoj k vybudování lanovky na Radhošť	83
Graf č.19 – Postoj k lyžařským sjezdovým tratím.....	85
Graf č.20 – Názor na sloupy lyžařských vleků.....	86
Graf č.21 – Spokojenost se současným stavem provozu na cestě Pustevny – Radhošť ..87	
Graf č.22 – Souhlas/nesouhlas s vjezdem soukromých vozidel	88
Graf č.23 – Názor na vybudování nové cesty na Radhošť	89
Graf č.24 – Důvody pro/proti stavbě nové cesty	89
Graf č.25 – Spokojenost s informačním systémem	91
Graf č.26 – Oblasti ke zlepšení informačního systému.....	92
Graf č.27 – Názor na naučnou stezku Radegast	94
Graf č.28 – 3 největší problémy Beskyd podle dotázaných (nejen ekologické)	95

Graf č.29 – Názor na současný režim ochrany přírody v okolí Radhoště.....	96
Graf č.30 – Ekologické problémy Beskyd ano/ne	97
Graf č.31 – Konkrétní ekologické problémy Beskyd z pohledu návštěvníků.....	97
Graf č.32 – Názor na změnu stavu přírody v Beskydech za posledních 10 let	99
Graf č.33 – Věk návštěvníků	99
Graf č.34 – Podíl mužů a žen mezi návštěvníky.....	100
Graf č.35 – Země bydliště návštěvníků.....	100
Graf č.36 – Návštěvnost podle krajů, ze kterých jsou návštěvníci	100
Graf č.37 – Návštěvnost podle velikosti místa bydliště	101
Graf č.38 – Návštěvnost podle povolání	101
Graf č.38 – Nejvyšší dosažené vzdělání návštěvníků	101
Graf č.39 – Podíl cyklistů a turistů, kteří odpovídali na dotazníky	102

9.2 Seznam obrazových příloh

Dotazník použitý při dotazování.....	112
Tab 2. – Ukázka sčítací tabulky.....	112
obr. 1 – útulna Maměnka (zdroj: Jan P. Štěpánek, 09/2006)	113
obr. 2 – útulna Libušín (zdroj: Jan P. Štěpánek, 09/2006)	113
obr. 3 – útulny Libušín a Maměnka (zdroj: Jan P. Štěpánek, 09/2006).....	114
obr. 4 – Letecký pohled na Radhošť (zdroj: http://beskydy.org).....	114
obr. 5 – socha Radegasta na hřebeni Radhoště (zdroj: Martin Slezák).....	115
obr. 6 – kaple na vrcholu Radhoště (zdroj: www.hotelguide.cz)	116
obr. 7 – socha Cyrila a Metoděje na Radhošti, v pozadí kaple (zdroj: Czechtourism).116	
obr. 8 – Mapa CHKO Beskydy s vyznačenými přírodními rezervacemi.....	117
obr. 9 – Zonace v CHKO Beskydy (zdroj: Správa CHKO Beskydy).....	118
obr.10– Geografická mapa rezervace Radhošť (zdroj: Jaskula 2004)	119
obr. 11 – Letecký snímek rezervace Radhošť (zdroj: Jaskula 2004).....	119

Problémy ochrany přírody a krajiny v Beskydech

Okruh problémů	Oblast problému	Typ problému	Rámcové řešení problému
Ochrana přírody	Druhá ochrana	Celková ochrana ohrožených druhů rostlin	Ochrana populací ohrožených druhů s důrazem na druhy prioritní vzhledem k Natuře 2000.
	Druhá ochrana	Ochrana vybraných druhů rostlin	Zajištění cílené ochrany populací a biotopů vybraných druhů rostlin (kriticky ohrožené druhy regionálního červeného seznamu, druhy Natury 2000 apod.) včetně případných repatriačních projektů.
		Celková ochrana ohrožených druhů živočichů	Ochrana populací ohrožených druhů s důrazem na druhy prioritní vzhledem k Natuře 2000.
		Ochrana vybraných druhů rostlin	Komplexní ochrana populací vybraných druhů a skupin živočichů (např. velké šelmy, ptáci dle Natury 2000, vybrané druhy hmyzu) včetně ochrany jejich biotopů a realizace projektů reintrodukce.
		Památné stromy	Ochrana jednotlivých hodnotných dřevin včetně ohrožených druhů (i podpora jejich populací).
	Ochrana ekosystémů	Ochrana extenzivních luk a pastvin	Likvidace náletových dřevin na vybraných cenných extenzivních loukách a pastvinách.
		Ochrana extenzivních luk a pastvin	Realizace speciálních managementových opatření s cílem optimální péče o extenzivní louky a pastviny (šetrné kosení, extenzivní pastva).
		Ochrana extenzivních luk a pastvin	Přeměna vybraných druhově chudých intenzivních luk na extenzivní porosty.
		Ochrana extenzivních luk a pastvin	Zásadní omezení zalesňování cenných druhově bohatých luk a pastvin včetně spontánního zalesňování
		Ochrana lesních ekosystémů	Podpora druhové diferenciace dřevin s důrazem na původní druhy stromů a keřů včetně zákonem chráněných druhů.
		Ochrana lesních ekosystémů	Podpora věkové diferenciace porostů s důrazem na přirozené zmlazení původních dřevin a přestárých porostů.
		Ochrana lesních ekosystémů	Ponechání mrtvé dřevní hmoty (stojící souše i rozkládající se dřevo) jako předpokladu rozvoje specifické fauny i podpory přirozené obnovy lesních ekosystémů.
		Ochrana mokřadů	Ochrana původních mokřadních společenstev s důrazem na podmáčené louky a pěnovecová prameniště.
		Ochrana mokřadů	Komplexní management člověkem vytvořených hodnotných mokřadů s výskytem cenných druhů rostlin a živočichů.
		Ochrana mokřadů	Budování nových mokřadů v perspektivních lokalitách.
		Ochrana vodních toků	Omezení příčné i podélné regulace vodních toků i budování vodních nádrží na tocích.
		Ochrana před invazními druhy rostlin	Eliminace a úplná likvidace invazních rostlin (především <i>Reynoutria spp.</i>) na vybraných lokalitách.
	Územní ochrana	Zlepšení stavu I. zón	Zintenzivnění managementových opatření v nelesních i lesních I. zónách s cílem celkového zlepšení stavu ekosystémů.
		Rozvoj sítě MCHÚ	Zvýšení počtu maloplošných chráněných území s důrazem na nelesní.
		ÚSES	Budování sítě lokálního ÚSES a péče o prvky ÚSES všech úrovní.
Ochrana krajiny	Zástavba	Architektonicky nejednotné a netradiční stavby	Regulace tendencí výstavby staveb architektonicky nepůvodních v okrajových částech obcí a ve volné krajině.
		Neprůchodnost území	Regulace hustoty zástavby a ohrazování pozemků bránící migraci živočichů v tradičních koridorech.
		"Černé stavby"	Omezení možnosti vzniku nových černých staveb a likvidace černých staveb z minulých dob.
		Zahrádkářské kolonie další stavby rekreačního charakteru	Regulace silčního tlaku k rozšíření počtu a ploch chatových a zahrádkářských kolonií, případně jiných rekreačních objektů často maskovaných za objekty hospodářského využití.
	Zemědělská půda	Omezení chovu ovcí	Podpora chovu ovcí jako přirozeného nástroje údržby cenných extenzivních luk a pastvin a tradičního krajinného rázu.
		Využití biomasy ze zemědělství	Komplexní řešení podpory využití biomasy (především sena) jako nástroje podpory adekvátní péče o vybrané cenné typy kultur.
	Lesní půda	Nelegální těžby	Analýzovat možnosti a iniciovat postupy které eliminují nelegální těžby dřeva na minimum.
	Vodní plochy	Rybníkářství	Péče o zameňované neprůtočné rybníky a vhodná manipulace s vodní hladinou jako nástroj ochrany ekosystémů i krajinného rázu.
	Turistický ruch	Rekreační aktivity celkově	Usměrňování rekreačních aktivit do méně citlivých lokalit včetně celkové preference rekreačních aktivit šetrných k přírodě a krajině.
		Cyklistické stezky	Podpora budování speciálních cyklistických stezek jako nástroje citlivého způsobu pohybu krajinou (i v návaznosti na PR aktivity).

	Průmysl	Těžba nerostných surovin	Kontrola otevírání malých (soukromých nebo i nepovolených) lomů.
		Těžba nerostných surovin	Zabránění obnovení těžby uhlí na území a v blízkosti CHKO Beskydy.
	Ochrana krajinného rázu	Ochrana typické krajinné mozaiky	Podpora využití pestrých způsobů hospodaření v území, návrat k původním způsobům hospodaření, případně adaptace těchto způsobů na současné podmínky - nesmí dojít k tomu, aby v celém území byly zaváděny unifikované rámce hospodaření, naopak je žádoucí flexibilní management, např. v rámci Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Konkrétně v maximální možné míře udržovat krajinu pastvou.
		Tradiční genofond	Důraz na ochranu genofondu, původních odrůd a plemen, které dotvářejí a zachovávají karpatský fenomén a s tím související podpora výzkumu.
		Větrné elektrárny	Nepovolení výstavby větrných elektráren jako nežádoucích dominant krajiny.
		Ochrana krajinného rázu x rozvoj území	Implementace ochrany institutu krajinného rázu do dokumentů územního plánování všech prostorových úrovní.
		Vysílače a sloupky vysokého napětí	Regulace typů stavěných vysílačů a sloupů v souladu s ochranou krajinného rázu.
Ochrana životního prostředí	Ovzduší	Znečištění ovzduší	Omezování zdrojů znečištění ovzduší především z domácího vytápění, likvidace odpadů a automobilové dopravy.
	Odpady	Rekultivace skládek	Rekultivace vybraných uzavřených skládek na území CHKO. především s ohledem na možnost uložení nebezpečných odpadů.
		Černé skládky	Započetí systematické likvidace černých skládek a omezování vzniku nových. Řešení problémů likvidace biologicky rozložitelného odpadu.
		Průmyslové odpady	Řešení "oficiální" likvidace průmyslových odpadů.
EVVO, výzkum apod.	Ekologická výchova	Obecná práce s veřejností	Systematické řešení změny celkového postoje občanů k ochraně přírody a krajiny včetně zvýšení zapojení veřejnosti do řešení problémů z oblasti ochrany přírody a krajiny.
		Propagace vybraných témat	Příprava a realizace výukových programů, výroba a distribuce tiskovin zaměřených na vybraná aktuální témata.
	Komunikace	Zvyšování informovanosti veřejnosti	Zavedení a rozvoj stávajících systematických komunikačních nástrojů ve vztahu k veřejnosti i při využití spolupráce s obcemi a dalšími subjekty.
		Zlepšení komunikace s vybranými cílovými skupinami	Podpora další komunikace s klíčovými cílovými skupinami (vlastníci, děti a mládež, podnikatelé v oblasti cestovního ruchu apod.).
		Zintenzivnění komunikace vybraných témat	Podpora efektivní komunikace ve klíčových tematických oblastech (např. ochrana velkých šelem, Natura 2000, chov ovcí).
	Výzkum	Nedostatek dat o ohrožených druzích	Získání dostatečného množství informací o všech ohrožených druzích a jejich populacích v CHKO a na jejich základě ochrana původního genofondu na úrovni jednotlivých populací.
		Nedostatek či zastaralost inventarizačních průzkumů	Realizace nových a aktualizace již realizovaných inventarizačních průzkumů v maloplošných chráněných územích a dalších zájmových lokalitách.
		Nedostatečný základní výzkum a monitoring	Podpora základního výzkumu z hlediska druhové a ekosystémové ochrany ve spolupráci s vědeckými pracovišti.
Kapacity	Personální kapacity	Obecný nedostatek personálních kapacit v ochraně přírody a krajiny v regionu	Systematicky navýšovat personální kapacity v ochraně přírody a krajiny a dalších doprovodných aktivitách (EVVO, výzkum apod.)
		Stráž přírody	Zajištění dostatečné množství kvalifikovaných dobrovolných strážců.
		Profesionální pracovník CHKOB pro EVVO	Vytvoření místa pro samostatného pracovníka nebo profesionálního úseku pro výchovnou činnost.
	Finanční kapacity	Nedostatek kapacit pro získání více financí do ochrany přírody a krajiny	Navýšení kapacit (personálních i finančních) pro dlouhodobé získávání prostředků na řešení vybraných problémů ochrany přírody a krajiny v regionu.
		Nedostatek financí Správy CHKOB	Rozšíření možností aktivit Správy CHKO Beskydy v související s ochranou přírody a krajiny jako důsledku navýšení finančních a personálních kapacit.

Tab. 1. – Ekologické problémy Beskyd (zdroj: www.nature.hyperlink.cz)

Dotazník Beskydy (Radhošť) léto 2006

jméno tazatele: hodina: ☐ cyklista [U2]
 místo: [U1] datum: [U3] ☐ pěší turista
 pracovní den/víkend [U4]

1. Jaká je předpokládaná délka vašeho pobytu v Beskydách?

Počet dní: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 Více -> počet týdnů: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ Více

2. Kde jste v Beskydách ubytován(a)?

☐ neubytován ☐ místní (Beskydy) ☐ hotel Tanečnice ☐ hotel Radegast ☐ hotel Šantoka ☐ hotel Permoník
☐ hotel Orbita ☐ camping Rožnov p. R. ☐ Rožnov p. R. ☐ Horní Bečva ☐ Prostřední Bečva ☐ Dolní Bečva
☐ Frenštát p. R. ☐ Jinde:

3. A. Jak jste se dopravil(a) do Beskyd?

☐ autem ☐ zájezdovým autobusem ☐ linkovým autobusem ☐ vlakem ☐ na kole ☐ místní ☐ jinak:

3. B. Odkud jste přišel na Radhošť

☐ od Rožnova ☐ z Pustevn ☐ po zelené z Trojanovic ☐ po zelené z Dolní Bečvy ☐ odjinud:

3. C. Pokud od Pustevn tak jak jste se tam dopravil?

☐ autem ☐ zájezdovým autobusem ☐ linkovým autobusem ☐ lanovkou ☐ na kole ☐ pěšky ☐ jinak:

4. A. Jak často navštěvujete oblast Radhoště během letní sezóny?

☐ často (několikrát za sezónu) ☐ zřídka (1-2x za sezónu) ☐ méně často ☐ jsem zde poprvé

4. B. Navštěvujete toto území i v jiném ročním období než v létě?

☐ ano ☐ ne

4. C. ano -> jak často sem jezdíte mimo letní sezónu?

☐ méně často než v létě ☐ stejně často jako v létě ☐ častěji než v létě

5. Jaká je vaše dnešní trasa-kam pokračujete?

☐ Rožnov ☐ Píndůla ☐ Pustevny ☐ Trojanovice pěšky po zelené tur. značce ☐ Trojanovice pěšky po knížecí cestě ☐ Trojanovice lanovkou ☐ Pustevny -> Martňák ☐ Pustevny -> Kněhyně ☐ Pustevny -> Skalická louka ☐ jinam:

6. Jakým způsobem si pobyt zde organizujete a s kým ho trávíte?

☐ individuálně ☐ s rodinou ☐ organizovaně (kurs, zájezd) ☐ jinak:

7. Jaký je hlavní důvod vaší návštěvy oblasti Radhoště?

Označte následující důvody podle významu (1 - nejvýznamnější):

☐ Příroda a její krásy ☐ sportovní vyžití ☐ klid a odpočinek ☐ jiný důvod:

8. Jaké služby či aktivity vám zde nejvíce chybí?

A. ☐ B. ☐ C. ☐

9. Jaké aktivity se během svého pobytu zde na Radhošti věnujete?

☐ pěší turistika ☐ cykloturistika ☐ pozorování přírody ☐ jiné:

10. A. Vyhovuje vám stávající nabídka a podoba turistických tras v okolí?

☐ rozhodně ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ rozhodně ne ☐ nevím

10. B -> Proč vám nevyhovuje? Co byste změnil(a)?

11. A Souhlasíte s případným vybudováním lanovky z Dolní Bečvy na Radhošť?

☐ rozhodně ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ rozhodně ne ☐ nevím

12. A Domináte se, že zde provoz lyžařských sjezdových tratí poškozuje přírodu?

☐ rozhodně ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ rozhodně ne ☐ nevím

12. B. ano -> jakým způsobem?

12. C Snížují vám během vaší návštěvy zážitek z přírody sloupky lyžařských vleků?

☐ rozhodně ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ rozhodně ne ☐ nevím

13. A Jak jste spokojen se stávající intenzitou provozu vozidel na cestě vedoucí buď Pustevn k Radegastu a dále na Radhošť?

☐ je příliš vysoká - obtěžuje mě ☐ optimální - nevadí mi ☐ nízká ☐ nevím

13.B Povolíte(a) byste zde vjezd soukromým vozidlům?
☐ Rozhodně ano ☐ Spíše ano ☐ Spíše ne ☐ Rozhodně ne ☐ Nevím

14. V čem vidíte 3 největší problémy v tomto území z vašeho pohledu? Co by se zde mělo změnit?
 14.A _____ 14.B _____ 14.C _____

15.A Vyhovuje vám stávající systém a způsob dopravy z Rožnova/Dolní Bečvy/Prostřední Bečvy/Franstátu na Pustevny?
☐ Rozhodně ano ☐ Spíše ano ☐ Spíše ne ☐ Rozhodně ne ☐ Nevím

15.B ->Co vám nevyhovuje?
☐ Malé autobusové intervaly ☐ Nevhodný jízdní řád autobusů ☐ Dlouhé intervaly odjezdu lanovky ☐ Nevhodný počet autobusů ☐ Inzveň ☐ Jiná možnost: _____

16.A Byla byste pro, aby asfaltová nebo panelová cesta (jako vede v současnosti k Radegastu) vedla z Pustevny až na Radhošť?
☐ Rozhodně ano ☐ Spíše ano ☐ Spíše ne ☐ Rozhodně ne ☐ Nevím

16.B Proč: _____

17.A Jak jste spokojen(a) se zřetelným informačním systémem (informační tabule, značení cest, propagační materiály)?
☐ Velmi spokojen(a) ☐ Spíše spokojen(a) ☐ Spíše nespokojen(a) ☐ Rozhodně nespokojen(a) ☐ Nevím

17.B V jaké oblasti doporučujete zlepšení?
☐ Zřetelné mapy ☐ Zřetelné značení ☐ Informační tabule ☐ Internetová prezentace ☐ Naučné stezky ☐ Nevím ☐ Jiné: _____

18. Co se týče naučné stezky z Pustevny ke křižovatce zelené a modré tur. značky:
☐ Využívám ji a vyhovuje mi její směr ☐ Využívám ji, ale ráději bych, aby vedla opačně ☐ Nevyužívám ji, ale myslím si, že stávající směr je lepší ☐ Nevyužívám ji, protože mi nevyhovuje její směr ☐ Nevyužívám ji, protože mě nezajímá ☐ Jiná odpověď: _____

19. Jaký je podle vašeho názoru srovnatelný režim ochrany přírody v okolí Radhoště?
☐ Optimal ☐ Optimální ☐ Optim ☐ Nevím

20. A Víte o nějakém ekologickém problému v Beskydech?
☐ Ano ☐ Ne
 ano ->20.B _____ 20.C _____ 20.D _____

21. Jak se podle Vás změnil stav přírody v Beskydech za poslední desetiletí?
☐ Zlepšil ☐ Zhoršil ☐ Změnil ☐ Zhoršil ☐ Nevím

DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE:
 [D1] Jaký je Váš věk?
☐ 15-17 ☐ 18-24 ☐ 25-39 ☐ 40-59 ☐ 60 a více
 [D2] Pohlaví
☐ Muž ☐ Žena
 Bydlíte
 [D3] Ve které zemi bydlíte: _____ [D4] Ve kterém okrese _____ [D5]
 Kolik obyvatel má obec, ve které bydlíte?
☐ Do 2 000 ☐ 2000-10tis. ☐ 10 tisíc-100 tisíc ☐ 100 tisíc - 1 milion ☐ 1 milion a více
 [D6] Jaké je Vaše povolání?
☐ Student ☐ Zaměstnanec manuálně pracující ☐ Zaměstnanec duševně pracující ☐ Manažer, majitel, soukromý podnikatel ☐ Odchovatel ☐ Nezaměstnaný ☐ Ostatní(muž) v domácnosti
 [D7] Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
☐ Základní ☐ Střední ☐ Vysokéškolské

Děkujeme Vám za Váš čas a přejí Vám příjemný zbytek pobytu v Beskydech.

Dotazník použitý při dotazování

12. Č. ř. 13	14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.	11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.	11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.	11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
9.00-10.00	11111			
10.00-11.00	11111	11111	11111	11111
11.00-12.00	11111	11111	11111	11111
12.00-13.00	11111	11111	11111	11111
13.00-14.00	11111	11111	11111	11111
14.00-15.00	11111	11111	11111	11111
15.00-16.00	11111	11111	11111	11111
16.00-17.00	11111	11111	11111	11111
17.00-18.00	11111	11111	11111	11111
18.00-19.00	11111	11111	11111	11111
19.00-20.00	11111	11111	11111	11111
20.00-21.00	11111	11111	11111	11111
21.00-22.00	11111	11111	11111	11111
22.00-23.00	11111	11111	11111	11111
23.00-24.00	11111	11111	11111	11111
24.00-25.00	11111	11111	11111	11111
25.00-26.00	11111	11111	11111	11111
26.00-27.00	11111	11111	11111	11111
27.00-28.00	11111	11111	11111	11111
28.00-29.00	11111	11111	11111	11111
29.00-30.00	11111	11111	11111	11111
30.00-31.00	11111	11111	11111	11111
31.00-32.00	11111	11111	11111	11111
32.00-33.00	11111	11111	11111	11111
33.00-34.00	11111	11111	11111	11111
34.00-35.00	11111	11111	11111	11111
35.00-36.00	11111	11111	11111	11111
36.00-37.00	11111	11111	11111	11111
37.00-38.00	11111	11111	11111	11111
38.00-39.00	11111	11111	11111	11111
39.00-40.00	11111	11111	11111	11111
40.00-41.00	11111	11111	11111	11111
41.00-42.00	11111	11111	11111	11111
42.00-43.00	11111	11111	11111	11111
43.00-44.00	11111	11111	11111	11111
44.00-45.00	11111	11111	11111	11111
45.00-46.00	11111	11111	11111	11111
46.00-47.00	11111	11111	11111	11111
47.00-48.00	11111	11111	11111	11111
48.00-49.00	11111	11111	11111	11111
49.00-50.00	11111	11111	11111	11111
50.00-51.00	11111	11111	11111	11111
51.00-52.00	11111	11111	11111	11111
52.00-53.00	11111	11111	11111	11111
53.00-54.00	11111	11111	11111	11111
54.00-55.00	11111	11111	11111	11111
55.00-56.00	11111	11111	11111	11111
56.00-57.00	11111	11111	11111	11111
57.00-58.00	11111	11111	11111	11111
58.00-59.00	11111	11111	11111	11111
59.00-60.00	11111	11111	11111	11111
60.00-61.00	11111	11111	11111	11111
61.00-62.00	11111	11111	11111	11111
62.00-63.00	11111	11111	11111	11111
63.00-64.00	11111	11111	11111	11111
64.00-65.00	11111	11111	11111	11111
65.00-66.00	11111	11111	11111	11111
66.00-67.00	11111	11111	11111	11111
67.00-68.00	11111	11111	11111	11111
68.00-69.00	11111	11111	11111	11111
69.00-70.00	11111	11111	11111	11111
70.00-71.00	11111	11111	11111	11111
71.00-72.00	11111	11111	11111	11111
72.00-73.00	11111	11111	11111	11111
73.00-74.00	11111	11111	11111	11111
74.00-75.00	11111	11111	11111	11111
75.00-76.00	11111	11111	11111	11111
76.00-77.00	11111	11111	11111	11111
77.00-78.00	11111	11111	11111	11111
78.00-79.00	11111	11111	11111	11111
79.00-80.00	11111	11111	11111	11111
80.00-81.00	11111	11111	11111	11111
81.00-82.00	11111	11111	11111	11111
82.00-83.00	11111	11111	11111	11111
83.00-84.00	11111	11111	11111	11111
84.00-85.00	11111	11111	11111	11111
85.00-86.00	11111	11111	11111	11111
86.00-87.00	11111	11111	11111	11111
87.00-88.00	11111	11111	11111	11111
88.00-89.00	11111	11111	11111	11111
89.00-90.00	11111	11111	11111	11111
90.00-91.00	11111	11111	11111	11111
91.00-92.00	11111	11111	11111	11111
92.00-93.00	11111	11111	11111	11111
93.00-94.00	11111	11111	11111	11111
94.00-95.00	11111	11111	11111	11111
95.00-96.00	11111	11111	11111	11111
96.00-97.00	11111	11111	11111	11111
97.00-98.00	11111	11111	11111	11111
98.00-99.00	11111	11111	11111	11111
99.00-100.00	11111	11111	11111	11111

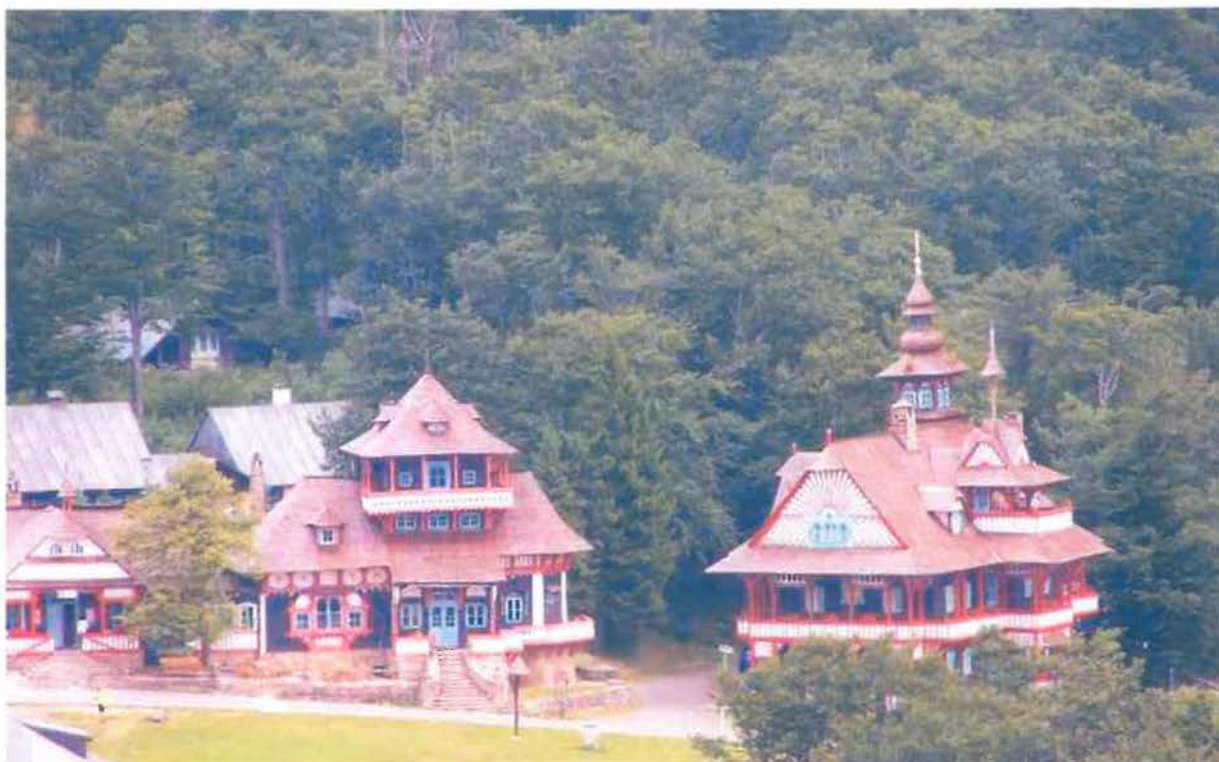
Tab 2. – Ukázka sčítací tabulky

obr. 1 – útulna Maměnka (zdroj: Jan P. Štěpánek, 09/2006)

obr. 2 – útulna Libušín (zdroj: Jan P. Štěpánek, 09/2006)

obr. 3 – útulny Libušín a Maměnka (zdroj: Jan P. Štěpánek, 09/2006)

obr. 4 – Letecký pohled na Radhošť (zdroj: <http://beskydy.org>)

obr. 5 – socha Radegasta na hřebeni Radhoště (zdroj: Martin Slezák)

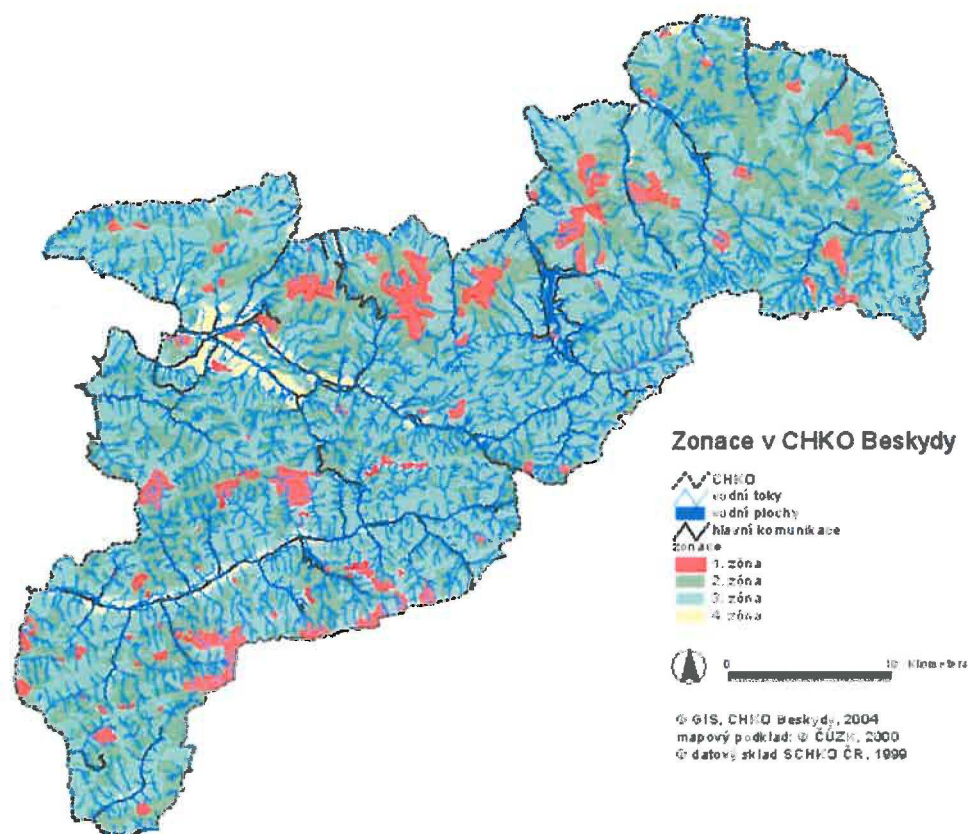
obr. 6 – kaple na vrcholu Radhoště (zdroj: www.hotelguide.cz)

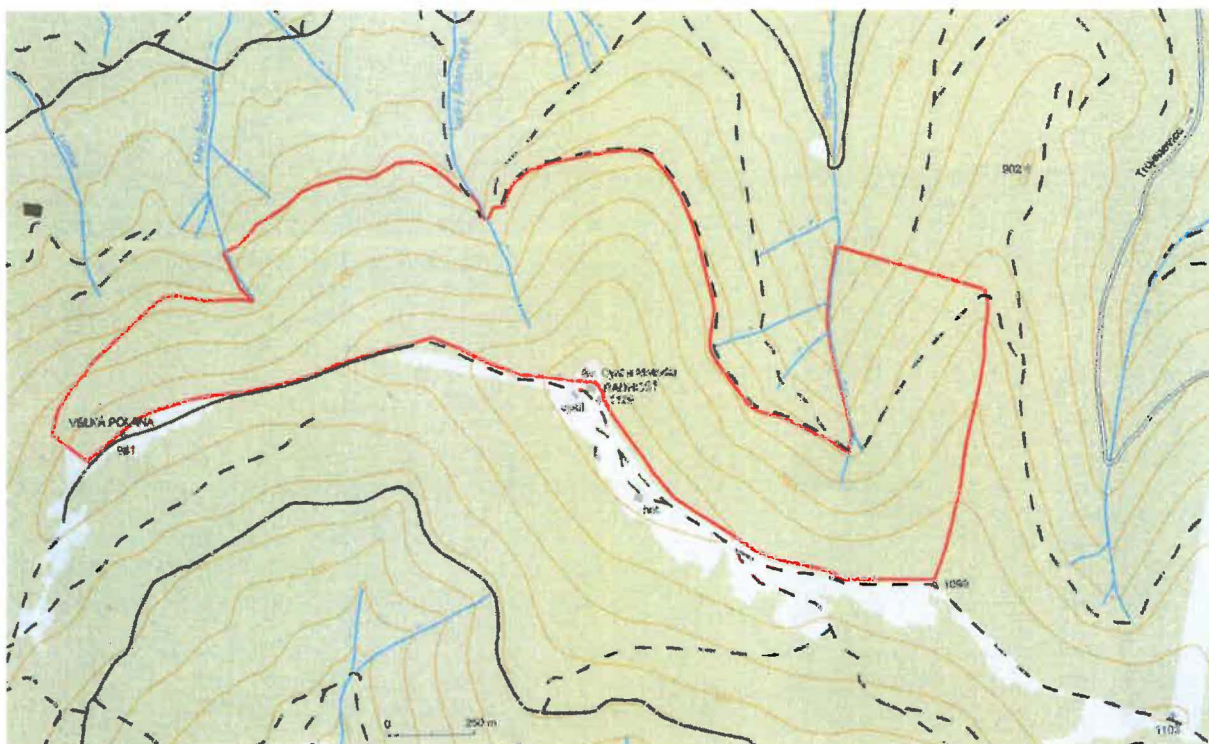
obr. 7 – socha Cyrila a Metoděje na Radhošti, v pozadí kaple (zdroj: Czechtourism)

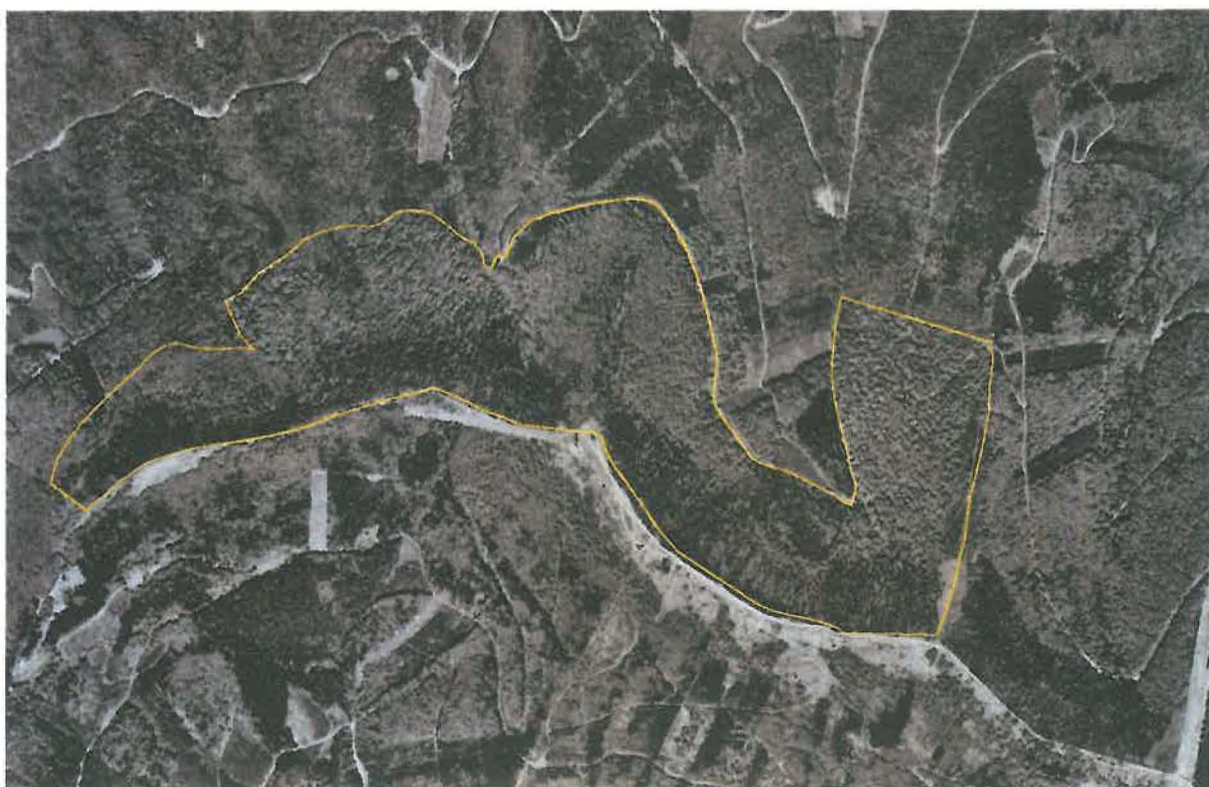
obr. 8 – Mapa CHKO Beskydy s vyznačenými přírodními rezervacemi

obr. 9 – Zonace v CHKO Beskydy (zdroj: Správa CHKO Beskydy)

obr.10– Geografická mapa rezervace Radhošť (zdroj: Jaskula 2004)

obr. 11 – Letecký snímek rezervace Radhošť (zdroj: Jaskula 2004)

10 SEZNAM LITERATURY

10.1 Tištěné materiály

- 1) BANAŠ, M. (1999) *Příspěvek k poznání antropogenních vlivů a stanovení ekologické únosnosti NPR Praděd se zvláštním zřetelem na rekreační a sportovní aktivity*. PřF Olomouc, diplomová práce, 100 s. + přílohy
- 2) BANAŠ, M., HOŠEK J., TREML V., (2003) *Plán péče národní přírodní rezervace Praděd, kapitola cestovní ruch*, Hořovice, 74 s. + přílohy
- 3) BARTÁK, R., BAJER V., VLČKOVÁ, P. (2006) *Projekt Karpatské louky je přínosem nejen pro chovatele*. Beskydy-zpravodaj chráněné krajinné oblasti, č. 3/2007, ČSOP Salamandr
- 4) BARTÁK, R., BAJER V., VLČKOVÁ, P. (2007) *Příklady dobré praxe v ochraně přírody a krajiny v ČR a dalších zemích EU*. ČSOP Salamandr, Rožnov pod Radhoštěm, 44s.
- 5) BARTÁK, R. A KOL. (2007) *Strategie ochrany přírody a krajiny obce Velké Karlovice*, ČSOP Salamandr, Velké Karlovice, 98s.
- 6) BRISSETTE, A., HAAS, G., WELLS, M., BENSON, D. (2001) *Justifications for recreation carrying capacity: what the public is willing to accept*. *Journal of Park and Recreation Administration*, 19: 4, 22-41
- 7) EAGLES, F.J., MCCOOL, S.F., HAYNES, CH.D. (2002) *Sustainable Tourism in Protected Areas. Guidelines for Planning and Management*. IUCN Gland and Cambridge, xv + 183 pp,
- 8) GRABHERR, G. (1985) *Damage to vegetation by recreation in the Austrian and German Alps*. In: *The ecological impacts of outdoor recreation on mountain areas in Europe and North America* (Edited by N.G. Bayfield and G.C. Barrow). RERG-Report-Recreation-Ecology-Research-Group-UK., No. 9, 74-91
- 9) HOŠEK, J., BANAŠ, M. A KOL. (2003) *Zpráva o řešení projektu VaV/620/15/03 „Vliv rekreačního využití na stav a vývoj biotopů ve vybraných VCHÚ (CHKO Beskydy, Krkonošský národní park, CHKO Jeseníky, Národní park a CHKO Šumava)“ za r. 2003*. Manuskript, MŽP ČR, 82s.

- 10) JASKULA, F. A KOL. (2004) *Chráněná krajinná oblast Beskydy*. In Weissmannová, H. a kol. (2004): *Chráněná území ČR – Ostravsko, svazek X*, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha 88pp.
- 11) KOVÁŘ, P. (1994) *Ekosystémy střední Evropy VI.-Horské ekosystémy*. Praha, Živa, 2/94: str. 67-69
- 12) KREISEL, B. ed. (2001): *Loving them to death?* EUROPARC Federation, Frafenau, 136 pp.
- 13) LAMA, W.B. ET N. SATTAR. (2002) *Mountain Tourism, and the Conservation of Biological and Cultural Diversity. Thematic Paper for the Bishkek Global Mountain Summit.* UNEP (draft)
- 14) LAMSER, V. (1966) *Základy sociologického výzkumu*. Svoboda, Praha
- 15) MANNING, R., E. (2002) *How Much is Too Much? Carrying Capacity of National Parks and Protected Areas, 306-313 pp.* In: Arnberger, A., Brandenburg, C., Muhar, A. (2002): *Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas Conference Proceedings*, Bodenkultur University, Institute for Landscape Architecture and Landscape Management, Vienna, 493p.
- 16) MESSERLI, B. et IVES, J.D. (eds.) (1997) *Mountains of the World. A Global Priority*. The Parthenon Publishing Group, London and New York
- 17) NEUMAN, J. A KOL. (2000) *Turistika a sporty v přírodě*. Praha, Portál
- 18) NOVÁKOVÁ, E., SCHWARZ, O. (1998) *Možnosti a meze rozvoje turismu v biosférické rezervaci Krkonoše z hlediska lesů-ukazatele únosnosti*. Kostelec n. Černými lesy, ÚAE LF ČZU a Vrchlabí, Správa KRNP, 12s.
- 19) ONDREJKOVIČ, P. (2005) *Úvod do metodologie sociálních věd. Základy metodologie kvantitativního výzkumu*. Regent, Praha
- 20) ONDRUCH, T. (2002) *Pasme ovce, Valaši. Informace pro chovatele ovcí*. Velké Karlovice, 40s.
- 21) SPRÁVA CHKO BESKYDY (2006) *Přehled činností zakázaných nebo vázaných na souhlas orgánu ochrany přírody ve vybraných zvláště chráněných územích (ZCHÚ) v CHKO Beskydy*, Rožnov pod Radhoštěm
- 22) STAŇKOVÁ, J. (2002) *Trvale udržitelný turismus v horských oblastech*, Ochrana přírody, 58, 2003, č. 2
- 23) SVĚTOVÁ KOMISE OSN PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ROZVOJ (1991): *Naše společná budoucnost*. Academia a Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha, ISBN

80-85368-07-02. Původní název: *Our common future : the World commission on environment and development*, 1987

- 24) ŠTURSA, J., FLOUSEK, J., VANĚK, J. (1997) *Co snese Sněžka?* Praha, Ochrana přírody, 52, 7: 201-204, 8:227-231
- 25) TUROŇOVÁ, D. (2002) *Natura 2000-mapování ohrožených druhů rostlin a výběr území do národního seznamu*. Ochrana přírody, 57, č.8, s. 227-231
- 26) ZVÁRA, K. (2001) *Biostatistika*. Karolinum, Praha, 2001

10.2 Elektronické zdroje

- 1) Internetové stránky elektronické encyklopedie. [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
- 2) Internetové stránky elektronické encyklopedie. [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana
- 3) Internetové stránky o Pohorské jednotě Radhošť. [Citováno 15. 8. 2007]. Dostupné z <http://www.frenstat.info/pjr.htm>
- 4) Internetové stránky Mgr. Marka Banaše, soukromé osoby zabývající se udržitelným turismem. [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z <http://www.marekbanas.com>
- 5) Internetové stránky o turistickém ruchu. [Citováno 17.8. 2007]. Dostupné z <http://www.czechtourism.cz>
- 6) Internetové stránky areálu Pustevny. [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z <http://www.pustevny.cz>
- 7) Internetové stránky Beskyd. [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z <http://www.beskydy.cz>
- 8) Internetové stránky Valašské oblasti [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z <http://www.valassko.cz>

- 9) Internetové stránky informačního serveru, na jehož správě se podílí SCHKO Beskydy. [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z <http://www.valasskakrajina.cz>
- 10) Internetové stránky Správy CHKO Beskydy [Citováno 12.7.-19.8. 2007]. Dostupné z <http://www.schkocr.cz>
- 11) Internetové stránky o naučných stezkách a aktuálních ekologických problémech [Citováno 18.8. 2007]. Dostupné z <http://nature.hyperlink.cz>
- 12) Testy hypotéz o střední hodnotě. Internetové stránky Matematicko-fyzikální fakulty UK, seminář statistiky pro PrF UK. [Citováno 12.-13.8. 2007]. Dostupné z <http://www.karlin.mff.cuni.cz/~zichova/PRFUK/Kapitola3.doc>
- 13) Kritické hodnoty a tabulky rozdělení. Internetové stránky Západočeské Univerzity, katedry matematiky. [Citováno 12.-13.8. 2007]. Dostupné z http://www.kmt.zcu.cz/person/Kohout/info_soubory/letnisem/tabulky.htm
- 14) Biostatistika, elektronická skripta na stránkách 3.LF UK Praha. [Citováno 13.8. 2007]. Dostupné z www.mediklf3.estranky.cz/clanky/modul-ie/biostatistika
- 15) Elektronická skripta statistiky [Citováno 13.8. 2007]. Dostupná z <http://kfe.fjfi.cvut.cz/~limpouch/sigdat/statodn/node5.html>